

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Cilt / Vol: 6, Sayı/Issue: 5, 2017
Sayfa: 3326-3397

Received/Geliş: Accepted/Kabul:
[02-10-2017] – [07-11-2017]

Cumhuriyet Dönemi Çeviri Çocuk Masallarında Kültürel Değişim (Eski Harfli Çocuk Yıldızı Dergisi Örneği)¹

Nurgül KARAYAZI

Yrd. Doç. Dr., KBÜ Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Assst. Prof., KBU Faculty of Letters, Turkish Language and Literature
orcid.org/ 0000-0002-7067-2545
nurgulkarayazi@gmail.com

Öz

Masallar kültürün önemli yapı taşlarından biridir. Çünkü bir masalda ait olduğu kültürün yaşayan yaşamayan pek çok unsurunu bulmak mümkündür. Milletlerin hayatında önemli bir yere sahip olup orijinal anlatım tarzı, dili kullanma becerisi, hayal dünyasına hitap etmesi, olayları renkli ve çekici bir anlatımla sunması gibi özellikleri ile masalların bilhassa çocuk eğitiminde ayrı bir önem arz etmesi dikkate değerdir. Araştırma kapsamında cumhuriyetin ilk yıllarında (1927) yayın hayatına başlamış olan “Çocuk Yıldızı” isimli derginin yayınlanmış bütün sayıları, Osmanlı Türkçesinden Latin harflerine aktarılmış ve dergi içerisinde yer alan masallar değerlendirilmiştir. Dergide Kafkas masalı, Japon Masalı, Şark Masalı gibi başlıklar altında masallar tespit edilmiş, ayrıca yabancı masalların Türk kültürüne uyarlanarak aktarıldığı görülmüştür. Çalışma nitel bir çalışmadır ve veriler elde edilirken doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın amacı; “Çocuk Yıldızı” dergisinde yer alan masalların taşıdığı kültürel unsurları ve yabancı menşeli masalların Türk kültürüne uyarlanırken ne gibi değişikliklere uğradığını tespit etmektir.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Dönemi, Çocuk Dergisi, Çocuk Yıldızı, Masal, Kültür Aktarımı.

Cultural Change in Republican-Period Children’s Tales (The Example of *Çocuk Yıldızı* Journal)

Abstract

Tales constitute important founding blocks of culture. It is possible to find both the living and dead elements of culture in tales. It is noteworthy that tales have an important role in the life of nations, and they also occupy a significant place in pedagogy thanks to their style, language, appeal to imagination, and the colourful and intriguing expression of events. Within the scope of this study, all issues of the journal “Çocuk Yıldızı”, which started to be published in the early years of the Republican period (1927), were transcribed from Ottoman Turkish into the Latin alphabet and the tales examined accordingly. These tales are classified into different strands such as Caucasian, Japanese and Oriental, and it is seen that foreign tales are adapted to Turkish culture. This is a qualitative study which uses document review as method. This study aims at identifying the cultural elements encapsulated by the tales, and the changes that took place regarding the adaptation of foreign tales in the journal “Çocuk Yıldızı”.

Keywords: Republican Period, Children’s Journal, Çocuk Yıldızı, Tale, Cultural Transfer.

¹ Bu makale “ISLET-2017 3. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu (20-23 Nisan 2017/ROMA)”nda sunulan bildirinin genişletilmiş şekli olup Karabük Üniversitesi BAP 17-YD-145 nolu proje olarak ilgili birim tarafından desteklenmiştir. BAP birimine desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Giriş

“... Bütün büyük insanlar eskiden çocuktular. (Ama pek azı anımsar çocukluğunu.)”

Antoine de Saint Exupéry

Çocuk edebiyatı, temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayâl dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır (Şirin 2007: 16). André Bay, çocuk edebiyatı için belirli bir çerçeve ile sınırlanılmayacak geniş bir çerçeve çiziyor: “Çocuk edebiyatı” diyor, “çok geniş bir dünya, tam bir tablosunu çizmek imkânsız. Konu ister istemez cihanşümul. Çocuklar haritadaki sınır işaretlerine aldırılmaz. Bu edebiyat, asırlar boyu pusulasız yelken açan bir gemi, uğradığı her limandan ganimetler devşirmiş” (Meriç 1986: 314).

İnsanlığın varoluşuyla doğmuş, sözlü gelenekle sürmüş, yazılı edebiyata dönüşerek dünyanın edebiyata açılan çocuksu penceresi olmuş çocuk edebiyatı (Şirin 2000: 17), çocuk için keşfedilebilecek bir kaledir. Çocuk, şiiri, hikâyeyi, masalı, romanı hayal kurarak okur, hisseder ve yaşar (Şirin 1998a: 82). Bu açıdan hayatı keşfe, insanın kendisini tanımasına, davranışlarını değiştirmesine yardımcı olan edebiyat, yaratıcı faaliyetleri teşvik ettiği, çocukların kendi dillerini geliştirmelerine yardımcı bulduğu için eğitimde de büyük önem taşımaktadır (Şirin 2000: 17).

İnsanoğlunun istediği, hayal ettiği şeylere ulaşma çabasından doğmuş olan masallar (Güney 1971: 87), André Bay’ın ifâdesiyle çocuk edebiyatının şehrahi(ana edebiyatı)dır (Meriç 1986: 316). Masal, sözlü geleneğin bir ürünü olarak ortaya çıkıp, daha sonra derlemeler aracılığıyla yazıya geçirilmiş (Sezer 2005: 6), birtakım yazarlar tarafından da kaleme alınarak “yazınsal” masal niteliğini kazanmıştır (Sezer 2005: 1).

Çocuğun renkli dünyasında onu hayalleriyle yüzleştiren, ona gerçek hayatın farklı bir tezahürünü ve hislerinin en masumane terennümünü sunan edebî tür masallar olsa gerektir. Masallar bu yönüyle çocuk ruhunu besler, zenginleştirir, onun aklî ve ruhî gelişiminde etkili olur. Çocuk ve masal, çocuk dünyasının özeti gibidir (Şirin 2000: 115). Bu anlamda masalın çocuğun ruhsal, dil, kültür ve kişilik gelişimindeki yeri hiç kuşkusuz çok büyüktür. Masal dinlemeden ya da okumadan büyüyen çocuğun yaşamında, mutlaka büyük boşluklar dikkat çekecektir ki bir kere hayal gücü, düş dünyası renksiz ve kısıtlı olacaktır (Kuzu 2002: 219).

Masallar, çocukların hayal dünyalarını zenginleştirip yaratıcı düşünmelerini sağlarken gerçek dünyadan da tamamiyle soyutlamaz. Çünkü hayatın

gerçekleri masalların içeriğinde yer alır. Masal kahramanının zorluklarla mücadele etmesi, sabrı, azmi, kararlılığı, kötülere karşı koyması, cesareti, hayvanlara, insanlara, doğaya karşı sevgisi ve merhameti vb. özellikleri çocuğun kimlik kazanma sürecinde, karakterinin gelişiminde önemli derecede etkilidir (İşnas 2011: 56-57). Nitekim bütün olağanüstülükleriyle masal dünyası, çocuğun gerçek dünyasıdır (Genç 2016: 164). Masallar bu yönüyle hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü görevi üstlenerek çocukları gerçek hayata hazırlamaktadır (İşnas 2011: 56-57).

Masallar ve Kültürel Miras

Çocuğa seslenecek sanat ve edebiyatın gelenekten izler taşıması, bir yandan kültür motiflerinin yaşatılıp benimsetilmesi, diğer yandan çocuğun içinde yaşadığı toplumun duyarlıklarını kazanması bakımından önemlidir (Şirin 1987: 390). Çocukların ilgi ve dikkatlerini çekip merak ve öğrenme yetisini olumlu yönde etkileyen masallar kültür kavramının ve bilhassa Türk kültürünün (Temizyürek, Vargelen 2006: 62) gelenek ve göreneklerinin yaşatılması ve gelecek kuşaklar tarafından tanınmasında önemli bir işleve sahiptir. Halk masallarını bir milletin en zengin hazinelerinden biri olarak gören Ziya Gökalp'e göre "Milletin eski seciyesi, eski mefkûresi masalarda mahfûzdur. Avrupa'nın bütün milletleri millî seciyelerini, eski mefkûrelerini anlayabilmek için, memleketlerinde naklolunan umumî halk masallarını zapt etmişlerdir. Bu masalların kahramanlarını herkes tanır" (Sakaoğlu 1973: 18).

"Gelenek taşıyıcıları olan masallar, geçmişle gelecek arasındaki insan düşüncesinin soyut resimlerini çizerler renk renk çizgilerle. Hep insana dönük, insanın içine bakışı yansıtan aynaları sunarlar insana" (Şirin 1998b: 72). Masalarda yer alan kız isteme, nişan, düğün gibi evlilikle ilgili gelenekler, asker uğurlama, asker karşılama, hacca gitme, bayram, doğum, ölüm vb. gelenek-göreneklerimiz ve temel değerlerimiz çocuğun bu kavramları tanınması ve geçmişi ile bağ kurması noktasında önem arz etmektedir. Şirin, masallar sayesinde geçmişle kurulan bağ konusunda şunları söyler: "Aynı kültür ve medeniyeti paylaşan toplumların masalları ortak duygu ve düşünceyi yansıtırken dünle bugünü, bugünle yarını masalın çizgileriyle tablolaştırırlar" (Şirin 1998c: 43).

Masallarla kültürel mirasın aktarılmasına farklı bir açıdan bakarsak; büyükler küçüklere masal anlatırken, farkında olmadan atalarının dinini, dilini, geleneklerini, göreneklerini de aktarırlar. Yeni nesiller de önce bunları farkında olmadan benimser, sonra da kendilerinden sonrakilere anlatırlar. İnsanların özellikle din ve ahlak konusundaki inanış ve uygulamaları incelendiğinde, bunları çoğunlukla büyüklerinden bakıp öğrendikleri

görülmektedir. Böylece nesiller arasında kültür aktarımı sağlanmış olur. (Arıcı 2011: 13)

Çocuğun millî bir ruh ve kimlik kazanmasında da önemli bir pay sahibi olan masallar, bünyesinde kendisini meydana getiren milletin geçmişinden bugüne değin taşıdığı kültürel mirasın ipuçlarını barındırır (Esmer 2007: 15). Bu yönüyle masalların eğlendirmek ve eğitmek gibi iki önemli fonksiyonun yanı sıra tarihe kaynaklık etmek gibi bir diğer fonksiyonu da bulunmaktadır (Arıcı 2012: 2).

Masallar ve Dil Eğitimi

Çocuktaki dil becerisini geliştirmekte edebî metinlerin önemi büyüktür. Zira dil eğitimi aynı zamanda kültür aktarımıdır. Bu açıdan bakıldığında masallar, çocuklara bir dilin kelimelerini, kelime hazinesini, dil musikisini, atasözü, deyim ve vecizelerini öğretmede en etkili edebî metinlerdendir.²

Değerli halkbilimci Pertev Naili Boratav'ın şu tespiti de masalların dil eğitimindeki yeri ve önemini açık bir şekilde ifade etmektedir: "Çocuğa anadilinin, bir işçi elindeki âlet gibi, nasıl kullanıldığını ilk öğreten, ona bu dilin türlü hünerlerini: kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini ilk gösteren, kişiye kendi dilini konuşmayanlardan uzaklaştırıcı, onu konuşanlara yakınlaştırıcı duyguyu-ninnilerin, tekerlemelerin, türkülerin yanı başında, ama herhâlde onlardan daha geniş ölçüde- ilk aşıl原因an masaldır" (Boratav 1958: 15). Bu bağlamda masalda kullanılan dil, çocuğun anlayacağı sadelikte olmalı ve akıcı bir üslup kullanılmalıdır (Kantarcıoğlu 1991: 41). Nitekim masalların, çocukları ahlâkî gelişim ve kişilik gelişimi bakımından olduğu gibi kazandıracığı kavramlar ve ifadelerle dil gelişimi yönünden de etkilediği unutulmamalıdır (Yılmaz 2012: 305).

² "Masalın sağladığı faydalar arasında dili kullanma yeteneğini geliştirmek, hayal gücünü zenginleştirmek, okul öncesinde dil becerilerinden dinleme-anlama ve konuşmayı öğretmek, kelime hazinesini geliştirmek, merak duygusunu öğrenme yönünde kanalize etmek, güzellik duygusunu geliştirmek, çocukta olumlu tutum geliştirmek vb. sayılabilir." "Sözlü edebiyat geleneğini oluşturan unsurlardan biri olan masal; dil edinimi, millî ve evrensel kültür değerlerinin kazanılması sürecinde öğrencilere okuma, dinleme, yazma, konuşma ve hatta görsel okuryazarlık becerilerinin kazandırılması için öğretme ve öğrenme sürecinde kullanılması gereken önemli öğretim malzemeleri arasındadır." "Masalın ulusal ve evrensel değerlerin aktarılması ve benimsetilmesinde, çocuğun hayal dünyasının geliştirilmesinde, soyut kavramları algılama yeteneğiyle dili kullanma (cümle kurma, betimleme, anlatım vb.) becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir yeri vardır." Halit Karatay (2007), "Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yaz 2007, C. 5, S. 3, 470-474; "Bir insana anadilini; anlatımı ikilemeler, benzetmeler, uyaklar, deyimler, atasözleri vb. gibi konuşma dilinin bütün incelikleriyle zenginleştirilmiş masallardan daha iyi, sözlü veya yazılı hangi edebiyat ürünü öğretebilir ki?" Muhsine Helimoğlu Yavuz (2002), *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 153.

Masal metninin dili kadar masal anlatımındaki konuşma dili de çocuk üzerinde etkilidir. Konuşma dilinde sıkça kullanılan ikilemeler, pekiştirme sıfatları, tezlik, sürerlik, yaklaşma bildiren fiiller, ses taklidi sözcükler, deyimler, atasözleri, benzetmeler, hayır dualar, beddualar, masal söylemleri (Yavuz 2002: 102) gibi unsurlar konuşma dilinin tüm zenginliğini ortaya koyarak masal anlatımını renklendirmektedir.

Masallar ve Kültür Aktarımı

Kültür aktarımı, en basit ifâdeyle bir millete ait kültürel özelliklerin yeni nesillere anlatılması, kavratılması, benimsetilmesi işidir (Esmer 2007: 18).³ Yeryüzündeki tüm toplumlarda bir şekilde mevcut olup bilgi birikiminin kuşaktan kuşağa aktarılmasında büyük bir işleve ve öneme sahip aktarım araçlarından biri masallardır (Karakurt 2011: 122). Masallar, içinde yaşatıldıkları toplumların kültürel kodlarını yansıtır. Söz konusu kültürel kodların çözülmesi, edebiyat-toplum ilişkisini belirgin hâle getirir (Ölçer 2003: v).⁴ Masal, içinde barındırdığı kodlar nedeniyle bir kültürel gen haritası gibidir (Özünel 2011: 60). Farklı kültürlerle ait masalların öğrenilmesi ile bu kültürlerle ait kültürel kodlar çözülebilecek, kültür aktarıcılığı gerçekleşecek ve çok fazla bir gayret sarf etmeden farklı kültürlerin birbirini tanınması mümkün olacaktır.⁵

³ "Kültür aktarımının önemine baktığımızda; milli birlik ve beraberlik ortamının tesis edilmesi, Türk kültürünün geliştirilmesi, yeni yetişen nesillerin sosyal hayata intibakının sağlanması, öğrencilerin kişisel gelişimlerinin sağlıklı olması, sosyal ve kültürel değişimlerin milletin menfaatlerine uygun olarak yönlendirilmesi, kültür emperyalizmine karşı direnç oluşturulması, kültürel erozyonun engellenmesi, siyasi rejimin korunması, yeni yetişen nesillerde millî şuurun oluşturulması ve millî bütünlüğe yönelik iç ve dış tehditlere karşı millî şuurun canlı tutulması için Türkçe öğretiminde kültür aktarımı yapılmasının gerekli olduğu tespit edilmiştir." bkz. Yusuf Uyar (2007), *Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı ve Kültürel Kimlik Geliştirme*, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 138-139.

⁴ "Öyküler ile masallar yazıldıkları toprakları, o yurdu, o yurdun insanlarını anlatır. O ülkenin tarihinden, geleneğinden, dil ve duygu derinliğinden damıtılırlar. O nedenle ulusal bir özü vardır. Kültürel bir kimlik oluştururlar." Yücel Feyzioğlu (2007), "Masallar Çocuklar İçin Neden Gereklidir?", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri) 04-06 Ekim 2006*, (Yay. Hzl. Sedat Sever), Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 832.

⁵ "Muhakkak ki her kültürün, her milletin, her toplumun kendine özgü masalları bulunmaktadır. Farklı kültürlerle ait masalların öğrenilmesi ile bu kültürlerle ait bilinmeyen birtakım özellikler de öğrenilebilecektir. Masallar bu özellikleriyle de kültür aktarıcılığı yapmakta ve yoğun bir mesai harcamadan bizi bir başka millete tanıtırken; başka bir milleti de bize tanıtmakta, onlar hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır." Neslihan Karakuş, Neşe Işık (2015), "Masal Türünün Eğitimdeki Yeri ve Türkçe Ders Kitaplarındaki Kullanılabilirliği", *Eurasian Academy of Sciences Eurasian Education&Literature Journal Volume:1*, 37.

Her masal, anlatıldığı toplumun özgün bakış açısını yansıtırken, bir yanıyla da diğer toplumların özelliklerini barındırmaya devam eder. Bu bağlamda, masal araştırmacılarının göz önünde bulundurması gereken önemli noktalardan biri, masalın, anlatıldığı toplumun sosyal ve kültürel yapısını göz ardı etmeden, göç yolu üzerinde konakladığı farklı toplumların değer yargılarıyla harmanlayarak çözümlenmektedir. Masal, ortak tip ve konuları işliyor olsa da girdiği kültürün içinde çok farklı yapılara bürünebilmektedir (Özünel 2006: 24; Ölçer 2003: 10). Masal adları, kahramanlar, olayın geçtiği yer adları, masallardaki tip ve motifler, atasözü, deyim gibi dil hususiyetleri her anlatımda değişikliğe uğrayarak yeniden şekillenmektedir.⁶ Propp bu konuda şunları söylemektedir:

“Bu çeşitli misaller, süreklilik arz eden değerler ile değişkenlik arz eden değerleri gösterir. Kahramanların adları (ve özel nitelikleri) değişiklik gösterir, fakat aksiyon ve fonksiyonlar değişmez. Buradan çıkarılacak sonuç, masalarda, değişik kahramanlara, genellikle benzer aksiyonların verilmesidir. Bu bakımdan, kahramanların fonksiyonları açısından metotları incelemek mümkün olur” (Propp 1987: 35).

Kısaca iskelet aynı, kıyafetler farklıdır. Her ülke, kendi kültür öğelerine göre masalı giydirmiştir. Masalın işlevleri değişmez, değişen sadece kişiler (kahramanlar), nesnelere ve kültürel öğelerdir. Masalın uluslararası boyutu da bu olsa gerektir (Kuzu 2002: 229).

Masallara tek bir kaynak aramak pek mümkün görünmemektedir. Her millet kendi dil ve görüşleriyle kendi masallarını kendisi meydana getirdiği için aranan kaynak her milletin özünde aranmalıdır. Belli bir coğrafyada anlatılmaya başlandıktan sonra farklı coğrafyalara yayılan ve yayıldığı kültürlerden birtakım tema ve motifler katılarak gelişmeye, değişmeye devam eden masalları, ayrıca daha çok insanî duyguları işlemesi bakımından, Andersen gibi “milletler arası bir edebiyat türü” olarak görenler de mevcuttur (Güney 1971: 95; Sezer 2005: 6).

Masalların gerçeği, tüm dünya halkları tarafından kendi yaşam kalıplarına göre şekillendirilmiş, sonunda o toplumun karakterini belirleyici bir nitelik kazandırılmış olmasıdır (Aslanoğlu 1988: 110).

Çocuk Dergileri ve Masal Uyarlamaları: Çocuk Yıldızı Örneği

Çocuk dergileri, çocukların zevk alarak okudukları, okurken eğlendikleri yayınlardır. Sadece çocuk edebiyatı ve eğitim tarihi açısından değil basın tarihi ve sosyal tarih açısından da önem taşıyan çocuk dergileri, bir dönemin sosyal ve siyasi yansımalarını bünyesinde barındırmaktadır (Okay 1999: 3).

⁶ Bu husus ile ilgili olarak “kuş motifi” özelinde yapılmış örnek bir çalışma için bkz. Recep Tek (2017), “Safranbolu Masallarında Kuşlar”, *Kuş Kitabı*, (Hzl. Emine Gürsoy Naskali, Ayşe Şeker), İstanbul: Kitabevi, 195-216.

Çocuk ile edebiyat arasında köprü vazifesi gören çocuk dergileri, çocuğun edebiyata olan ilgisini artırmakta, okuma alışkanlığının kazanılmasında etkili olmakta ve çocuğu eğitime işlevini başarıyla yürütmektedir. Haftalık, on beş günlük, aylık gibi yayın ilkesinin olması, çocuğun bir şeyi düzenle takip edebilmesini sağlamakta ve çocuğu kendine bağlamaktadır. İçeriğinin çeşitliliği, oyunları, bilmeceleri, farklı metinleri ve tabii ki kısa yazılardan oluşması; takip edilirliliğini artırmaktadır (Över 2013: vi).⁷ Ayrıca çocuk dergilerinin eğitici yönünün yanı sıra eğlendirmek gibi bir hedefi de vardır. Eğitmek ve eğlendirmek gayesi iç içedir. Eğlendirici metinlerle dahi çocuğu eğlendirirken düşündürür. Çocuk dergilerinin bu özelliği, çocuğun zihni gelişimine katkı sağlar. Bu nedendir ki özenle hazırlanmış, kaliteli bir çocuk dergisi çocuğun gelişimine ciddi katkı sağlamaktadır.

Türkiye’de çocuk dergiciliğinin geçmişi Tanzimat’tan sonraki sürece dayanmaktadır. Bilinen eski harfli ilk çocuk dergisi *MümeYYiz*’in 1869’da yayın hayatına başlamasından 1 Kasım 1928 Harf İnkılabından önce yayınlanan son çocuk dergisi *Çocuk Yıldızı* (1927) ile beraber toplamda eski harfli elli çocuk dergisinin yayınlandığı Cüneyd Okay tarafından tespit edilmiştir.⁸

Çalışmamızın esasını teşkil eden *Çocuk Yıldızı* dergisi, yukarıda da ifade ettiğimiz üzere Latin asıllı Türk alfabesi kabul edilmeden evvel çıkmış çocuk gazete ve dergilerinin sonuncusu olmakla birlikte İstanbul dışında yayınlanan eski harfli son çocuk dergisidir. 1927 yılında İzmir’de her hafta perşembe günleri ve toplam on sayı çıkan derginin idarehânesi Türk Kütüphanesi⁹, sahip ve müdürü ise Hocaoğlu Sâlim’dir.

Derginin ilk sayısı “Birinci Teşrîn, İkinci Hafta”, son sayısı “İkinci Kânûn, İkinci Hafta” tarihini taşımakta olup fiyatı 5 kuruştur. İlk altı sayısında seneliği 250, altı aylığı 130 kuruş; 7. ile 10. sayılar arası seneliği 210, altı aylığı 120 kuruştur.

⁷ “Güncel olma özellikleriyle dergiler çocuğun eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır. Çocuğa okuma, boş zamanlarını değerlendirme alışkanlığı verdiği gibi çocukta henüz keşfedilmemiş yetenek ve istekleri ortaya çıkararak, onları yazmaya, okumaya, resim yapmaya teşvik eder.” bkz. Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytas (2002), *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Akçağ Yayınları, 208.

⁸ Eski harfli çocuk dergilerinin kronolojik listesi için bkz. Cüneyd Okay (1999), *Eski Harfli Çocuk Dergileri*, İstanbul: Kitabevi, 216-217.

⁹ “Kemâl ve Ulvi Beyler tarafından Kemeraltı’nda, İkinci Beyler Sokağı (848. Sokak)’nda kurulmuştur. Bu kitabevi 1927 yılında Çocuk Yıldızı adıyla bir de dergi yayınlamıştır.” Hasan Kâzım Taşkiran (2008), *Kemeraltı’nın İzmir’i Tarih, Kültür ve Gezi Rehberi*, İstanbul: Tepekule Kitaplığı Yayınları, 151. Ayrıca bkz. Erkan Serçe (1996), *İzmir’de Kitapçılık 1839-1928 –Kitaplar, Kitapçılar, Matbaalar ve Kütüphaneler-*, İzmir: Akademi Kitabevi, 72; Melih Gürsoy (1993), *Tarihi, Ekonomisi ve İnsanları ile Bizim İzmirimiz*, İstanbul: Metis Yayıncılık Ltd. Şti., 233.

4. , 5. , 6. , 7. sayılar İzmir Bilgi Matbaacılık Anonim Şirketi¹⁰; 8. , 9. ve 10. sayılar ise İzmir Çocuk Yıldızı Matbaası tarafından basılmıştır.

İlk sayısının arka dış kapağında şu ibareler yer almaktadır:

“Çocuklar! Her hafta seve seve okuyacağınız, resimlerine bakacağınız Çocuk Yıldızı size sahici bir yıldız olmak niyeti ile çıkıyor.

Çocuk Yıldızı sizin müşkillerinize çâreler bulacak, karanlık gecelerinizde size nurlar saçacak.

Çocuk Yıldızı güzel Türkiye'nin yarınki büyük adamları olan sizlere çok güzel hikâyecikler, çok tatlı dersler okutacak.

Çocuk Yıldızı Türk'ün al bayrağındaki şanlı yıldız gibi parlayacak.

Çocuk Yıldızı sizin yazacağınız yazıları da seve seve basacaktır. Fakat bunun için gelecek sayıdaki şartları dikkatle okumanız lâzımdır. Çocuk Yıldızı'nın ikinci sayısını sabırsızlıkla bekleyiniz!”

7. sayının ilk sayfasında Maârif Vekili nâmına Müsteşâr Kemâl Zaîm tarafından dergiye gönderilen mektup okuyucularla paylaşılarak derginin ilgili kurumun uygun görmesiyle okullara tavsiye edildiği anlaşılmaktadır. Dergide bu haber şu şekilde okuyuculara iletilmiştir:

“Sevgili Annelere Babalara! Sevgili Çocuklara!

Güzel Anadolu'nun bir ucundan öteki ucuna kadar hemen bütün kasaba ve köylerinde, Rumelimizin Bulgaristan ve Romanya'daki Türkler oturan birçok yerlerinde Çocuk Yıldızı'nın gördüğü rağbet üzerine teşkilâtımızı büyütme için düşünürken Maârif Vekâlet-i Celîlesi bize şu mektubu gönderdi:

Ankara, 15 Teşrinisânî 1927

Numara 2806/3276: çıkarmakta olduğunuz Çocuk Yıldızı adlı mecmûa tetkik edildi. Fâideli olduğu görülerek mekteplere tavsiye edilmiştir, efendim.

Maârif Vekili nâmına

Müsteşâr Kemâl Zaîm

Artık sevininiz, çocuklar! Şimdiye kadar muallimlerinizden gizlediğiniz, sakınarak satın aldığınız Çocuk Yıldızı, bundan böyle hepinizin ceplerinizden eksik olmasın!..”

¹⁰ “Bilgi Matbaası: 22 Ocak 1925 tarihinde İnceoğlu Refik Şevket, Hamit ve arkadaşları tarafından kuruldu. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Mezarlıkbaşı'ndaki Irgat Pazarı, Yıkık Minare Sokak, bazı kaynaklarda ise Namazgâh Hamambaşı Sokak (920. Sokak civarı) adresinde olduğu bilinen Bilgi Matbaası, Macaristan'dan bir usta getirerek işe iddialı bir şekilde başlamış, Harf Devrimi yıllarında uyum sorunu yaşayan matbaa bir süre çalışmamıştır, 1930'lu yıllarda yeniden çalışmaya başlayan matbaa için, 1940'lı yıllarda, farklı bir kaynaktan aldığımız yer değiştirme ya da yazım hatası olduğunu düşündüren bir bilgiye göre, 920. Sokak, Numara 42 adresi verilmektedir. 1950'li yıllarda ise matbaanın 920. Sokak, Numara 48'de olduğunu biliyoruz. Bu matbaa 1980'li yıllarda kapanmıştır.” bkz. Taşkıran 2008: 135.

Dergiye yönelik bu teveccühe binâen 9. ve 10. sayılarda derginin ilk sayfasında dergi ile ilgili bilgilerin hemen altında “Maârif Vekâlet-i Celîlesi tarafından bütün mekteplere tavsiye edilmiştir.” ibaresine yer verilmiştir.

Ayrıca yukarıdaki ifâdelerden, *Çocuk Yıldızı*'nın okuyucu kitlesinin İzmir ile sınırlı kalmadığını, İstanbul'da, Anadolu'da ve Rumeli'de Türklerin yaşadığı yerlerde de okurları olduğunu öğreniyoruz.

8. sayının ilk sayfasında İzmir'in bir başarısı olan derginin kısa sürede katettiği mesafeler, Paris, Amerika gibi uzak beldelerden okuyucularının olması gibi gelişmeler paylaşılmış, bazı ikrâmiyeler vâdedilerek derginin okuyucular tarafından başkalarına da tavsiye edilmesi rica edilmiştir:

“Sevgili Okuyucularımıza

Çocuk Yıldızı sizi bir iki hafta beklettikten sonra işte yine çıktı. Hem de kendi matbaasında kendi hurûfâtıyla tertip olunarak, kendi makinalarında basılarak, yepyeni ve büsbütün değişerek. *Çocuk Yıldızı* bu ilerlemesini size borçludur. Ey onun sevgili okuyucuları! Şu iki ay kadar kısa bir zaman içinde tutunan, tutunmakla berâber pek çok yükselen ve sevimli olduğu için elden ele dolaşan *Çocuk Yıldızı* ile güzel Türkiye'mizin en parlak bir incisi olan güzel İzmir'in de çok şeyler yapabileceği ispat edildi.

'Yıldızınız' daha ilk sayılardan başlayarak size kucağını açtı ve bugün tâ Paris, Amerika gibi uzak yerlerden bile okuyucular onu arayıp buldular. *Çocuk Yıldızı*'nın sayfelerinde ne kadar çok çocuk yazıları görürseniz siz de o kadar iftihâr ediniz! İftihâr ediniz! Çünkü bizim başlıca maksadımız memlekette düşünücü başlar yetiştirmektir.

Sonra mecmuânız size başka mecmûaların temin etmedikleri şeyleri de temin ediyor. Bu sayıdan başlayarak son sahifede bulacağınız 'büyük ikrâmiye' kuponlarını kesip saklayınız. Üç aydan üç aya, altı aydan altı aya yâhut bir sene sonra bize gönderiniz. Resmî bir hey'et huzurunda çekilecek olan büyük ve çok kıymetli ikrâmiyelere iştirâk edeceksiniz.

Çocuk Yıldızı yaptığı bu büyük fedâkârlığa karşı sizden de bir hizmet bekliyor: Bütün bildiklerinize, uzaklardaki tanıdıklarınıza *Çocuk Yıldızı*'nı okutturunuz!

Müdüriyet”

Derginin son iki sayısı 1928 yılına tekabül etmektedir. Bakıldığı zaman dergi sayfa düzeninden içeriğine kadar on dokuzuncu yüzyılda çıkan birçok çocuk dergisinin gerisindedir.¹¹ Derginin eni 15, boyu 23 cm'dir. Kapak

¹¹ “İlk sayısının üzerinde 'birinci teşrin, ikinci hafta' ibaresi bulunan *Çocuk Yıldızı* iddialı bir tanıtımla yayın hayatına başlıyor: 'Her hafta seve seve okuyacağınız, resimlerine bakacağınız *Çocuk Yıldızı* size sahici bir yıldız olmak niyeti ile çıkıyor. *Çocuk Yıldızı* sizin müşküllerinize

yazıları ve resimleri renklidir. Ayrıca kâğıtlar da her dergide bir başka renktedir.

Küçük boyda II. hamur kâğıda basılan ve sayfaları iki sütun hâlinde düzenlenen *Çocuk Yıldızı*, eski harflerle çıkan çocuk gazete ve dergileri içerisinde ebatları itibarıyla en küçük boyda çıkan dergidir (Emiroğlu 1992: 219).

Derginin 10. sayısının son sayfasında şu ifâdeler yer almaktadır:

“*Çocuk Yıldızı* bu sayıdan başlayarak büsbütün yeni bir şekilde çıkmaktadır. Teşkilâtını büyüten ve bütün memlekete kol salan mecmûanız, abonelerine, okuyucularına altı aylık ve senelik büyük ikrâmiyeler veriyor. *Çocuk Yıldızı* bu sayıdan îtibâren abone fiyatını da ucuzlatıyor. Haberiniz olsun!..”

Yukarıdaki ifâdelerden de anlaşıldığı üzere iddialı bir dergi olan *Çocuk Yıldızı*'nin son sayısında yayın hayatının devam edeceği belirtilmiştir. Ancak yaptığımız araştırmalar neticesinde elimizdeki mevcut 10 sayı dışında derginin Türkiye kütüphanelerinde kayıtlı başka sayılarına ulaşamadık. Bilindiği üzere dönemin siyâsî şartları neticesinde yeni bir hükûmetin kurulmasının ardından 1 Kasım 1928 tarihinde Latin harflerinin kabulü ile yazı hayatında yeni bir dönem başlamıştır. Bu gelişmenin doğal bir sonucu olarak eski harflerle yayınlanan derginin yeni harflerin kabulü ile yayın hayatının sona erdiğini söyleyebiliriz.

Dergide, çocukların seviyelerine uygun öykü, masal, şiir, fıkra, bilmece, tekerleme, atasözleri, deyim gibi edebî türlerin yanı sıra oyunlar ve okuldaki eğitime yardımcı bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca çocukları sosyal hayata hazırlayan öğüt verici nitelikte sözlere, bilgilere de yer verilmiştir.

Araştırmamızın esasını, dergideki “atalarımızın yaşadığı dünyanın eski fotoğrafları” (Şirin 1998c: 27) diyebileceğimiz masallar oluşturmaktadır. *Çocuk Yıldızı*¹² dergisinin toplam on sayısı Arap harflerinden Latin alfabesine aktarılmış ve dergide yirmi üç masal tespit edilmiştir.¹³

çareler bulacak, karanlık gecelerinizde size nurlar saçacak. *Çocuk Yıldızı* Türk'ün al bayrağındaki şanlı yıldız gibi parlayacak...’ Bütün bu iddialı cümlelere karşılık *Çocuk Yıldızı* oldukça iptidai bir dergi. 1927 yılına gelinmiş, Türkiye’de çocuk dergiciliğinde çok büyük adımlar atılmış, çok önemli gelişmeler yaşanmışken bu kadar iptidai bir derginin yayınlanması hayli şaşırtıcıdır. Sayfa düzeninden tarih kaydına, şiir ve hikâyelerinden resimlerine kadar on dokuzuncu asırda çıkan birçok çocuk dergisinden bile geridedir. Spor ve izcilik konularına o da çok başarısız bir şekilde değinmesi hariç üzerinde durulacak bir tarafı yoktur.” Okay 1999: 211-212. Ayrıca bkz. İsmet Kür (1991), *Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 543; Ö. Faruk Huyugüzel (1996), *1928’e Kadar İzmir’de Çıkmış Türkçe Kitap ve Süreli Yayınlar Kataloğu*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 63, 77.

¹² “*Çocuk Yıldızı*”nın 10 sayısına Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Seyfettin Özege Salonu, Demirbaş Numarası: S94151, Yer Numarası: 2097/SÖ’den ulaşılmıştır.

¹³ Dergideki masal metinleri aktarılırken, dönemin dil hususiyetlerini kısmen verebilmek adına, kelimeler dönemindeki kullanımı esas alınarak yazıldı. Bu nedenle “kardeş” ve “kardaş” gibi

Masal Çevirileri/ Uyarlamaları

Masal çevirilerinde erek kitle çocuklar olduğu için, bu tür çevirilerde dilin ve içeriğin çocuğun idrakine göre değiştirilmesi ya da uygun hâle getirilmesi öncelikli olarak düşünülmüştür. Skopos amaç=işlev kuramı çeviribilimin ana kuramı kabul edilir. Hem kaynak metin hem de erek metin, özellikle sanatsal yapıtlar da üreticileri tarafından amaçları doğrultusunda şekillendirilir (Erkurt 2015: 348). Nitekim masal çevirilerine baktığımızda çevirmenlerin, toplumun çocuk için eğitsel açıdan neyi iyi gördüğü dikkate alınarak metnin çocuk için uygun ve yararlı hâle getirilmesi; toplumun çocuğun okuma ve kavrama yeteneği konusundaki görüşüne paralel olarak konu, karakterler ve dilin yeniden düzenlenmesi şeklindeki çocuklar için çevirinin dayandığı iki ilke doğrultusunda hareket ettiklerini görüyoruz. Ayrıca çevirmenlerin çocuk dizgesinin ahlâkî normlarına ve çocuğun kavrama düzeyine uygun olarak metnin bütünlüğüne müdahale edilmesi, metnin ideolojik ve eğitsel amaçlara uydurulması şeklindeki çocuk dizgesine ait bazı kısıtlamalara bağlı olarak birtakım özgürlüklere sahip oldukları da gözlenmiştir. Dolayısıyla söz konusu çevirmenler, çevirilerinde özgün eserin estetik değerinden çok, erek kitleyi göz önünde bulundurmışlardır (Sezer 2005: 141).¹⁴

Çevirilerde yabancı göstergelerin çocuklar için anlaşılır hâle getirilmesi bağlamında uyarlama sık sık tartışılan bir konu olmuştur. Çeviribilim kapsamında, Vinay ve Darbelnet uyarlamayı, kaynak metin bağlamının erek metnin kültüründe var olmaması nedeniyle kaynak metni erek kültürde yeniden yaratmanın gerektiği durumda başvurulacak bir çeviri tekniği olarak tanımlamıştır. Her çevirinin bir uyarlama olduğunu, değiştirme ve yerileştirme içerdiğini savunan Oittinen'e göre de dilin değiştirilmesi her zaman anlatılanı erek dil alıcısına yaklaştırır (Sezer 2005: 41-42).

ikili kullanımların yanı sıra "müsâfir", "fasulya", "koliba" gibi bugün farklı telaffuz edilen kelimeler metnin aslında olduğu gibi verildi.

¹⁴ "Çeviribilimci Shavit, çocuk yazınının çoğuldizge içinde çevresel konumda yer almasından dolayı sapmaların gerçekleştiğini iddia etmektedir. Shavit'e göre bu sebeple çocuk yazını alanında çeviri yapanlar diğer yazın alanlarında çevirmenlik yapanlara oranla kendilerine daha fazla özgürlük tanıyabilirler. Bu özgürlükler erek metne aktarım sırasında metni değiştirme, genişletme ya da kısaltma, metnin bazı bölümlerini çıkartma, eksiltme veya metne eklemeler yapma şeklinde uygulanabilir. Shavit'in bu konudaki görüşlerinden yola çıkarak çocuk yazını çevirmenlerinin bu özgürlüklerini çeviri sürecinde kullandıkları söylenebilir. Ancak elbette bu özgürlüklerini çocuğun eğitimi, psikolojisi ve anlama eşiğini dikkate alarak kullanmaları beklenir." Gökhan Şefik Erkurt (2015), "Çocuk Masalı Çevirmenlerinin Özgürlüğü Sorunu-Grimm Masallarının Çevirileri Üzerinde Bir İnceleme", *XI. Dil-Yazın-Değişbilim Sempozyumu Gönüllülük ve Hoşgörü 13-14 Ekim 2011 Bildiri Kitabı*, (Ed.: İlyas Öztürk, Filiz Şan, Elif Akkan, Ş. Kürşad Koca, Şaban Köktürk), Sakarya: Sakarya Üniversitesi, C. 1, 350.

Bu konuda üzerinde durulması gereken hususlardan biri çeviri masalların farklı kültürlerin tanınması açısından önemidir. Çocuklar için tercih edilecek farklı kültürlerle ait eserlerin seçiminde bilgi, bakış açısı, yaşam ve deneyim, estetik, dil ve kültürle birleştirilerek harmanlanmış olanlar tercih edilmelidir. Çevirilerde yer verilen farklı yaşam şekillerinin, inançların vb. özendirici değil, bilgi verici olmasına dikkat edilmelidir. Unutulmamalıdır ki kültür aktarımında amaç farklı kültürleri empoze etmek değil, tanıtmak ve aynı zamanda bireyin kendi kültürünün de özelliklerinin farkına varmasını sağlamaktır (Mert, Albayrak, Serin 2013: 72).

Çocuk Yıldızı Dergisindeki Masalların Ana Fikirleri

1. Arayan Bulur¹⁵: Kafkas masalıdır. Ana fikir: “Az tama, çok ziyan getirir.” Sabırlı olmak ve doğruluktan ayrılmamak.
2. Yıldızla Orhan¹⁶: Resimlerle anlatılan bu masal, Grimm Kardeşlerden *Kurbağa Kral Yahut Demirden Heinrich* (J. ve W. Grimm 1943: I/65-70) masalının uyarlamasıdır. Ana fikir: Verilen sözü tutmak. Masal “Yıldızla Orhan Aya Nasıl Çıktılar?”¹⁷ ve “Aydaki Perinin Sarayında Bir Gece”¹⁸ başlıklarıyla iki sayı daha devam etmiştir. Fantastik öğelerle süslenen masalda Yıldız ile Orhan’ın cesaretine vurgu yapılarak ayda geçen maceraları anlatılmıştır.
3. Sihirli Ayna¹⁹: Ana fikir: Yardımsever olmak ve büyüklerin sözünü tutmak.
4. Firavunun Hazinedârı²⁰: Masalın sonunda “A. L. Grimm’den” denilerek aktarıldığı kaynak belirtilmiştir. Ana fikir: Dürüstlük, doğru yoldan şaşmamak, hırsızlık yapmamak.
5. Altın Kuş²¹: Ana fikir: Sabırlı ve dürüst olmak.
6. Keçi ile Yavruları²²: Grimm Kardeşlerden “Kurtla Yedi Oğlak” masalının uyarlamasıdır (J. ve W. Grimm 1943: I/60-64). Ana fikir: “Dünyada hiçbir fenalık cezasız kalmaz.” Büyüklerin sözünü tutmak.
7. Kırmızı Başlıklı Kız²³: Grimm Kardeşlerden (J. ve W. Grimm 1943: I/ 21-25) bildiğimiz masalın Türkçeye uyarlamasıdır. Masalın yazarı

¹⁵ 1. Sayı, s. 7-9.

¹⁶ 1. Sayı, s. 14-16.

¹⁷ 4. Sayı, s. 5-8.

¹⁸ 6. Sayı, s. 18-20.

¹⁹ 1. Sayı, s. 17-19.

²⁰ 1. Sayı, s. 19-24.

²¹ 2. Sayı, s. 4-12; 3. Sayı, s. 14-15.

²² 2. Sayı, s. 18-22.

²³ 2. Sayı, s. 23-26.

- Bilgiç Hanım'dır. Ana fikir: Gidilen yoldan geri kalmamak, büyüklerin sözünü tutmak, verilen öğütleri dikkate almak.
8. Yaban Kuğuları²⁴: Andersen Masalları'ndan (Andersen 1951: 14-35) uyarlamadır. Grimm Kardeşlerde (J. ve W. Grimm 1943: I/95-103) bir varyantı yer almaktadır. Ana fikir: Hakikat er ya da geç muhakkak ortaya çıkar. Sabırlı, umutlu, cesaretli, iyiliksever ve fedakâr olmak.
 9. Kurnaz Bir Maymun²⁵: Ana fikir: Akıllı ve kurnaz olmak.
 10. Dağdaki Ak Kapı²⁶: Ana fikir: Çalışkan ve azimli olmak, doğru yoldan şaşmamak, verilen sözde durmak, yapılan hatayı kabullenmek, mağrur olmamak, öz eleştiri yapabilmek.
 11. Altın Saray²⁷: Ana fikir: Yardımseverlik, dürüstlük ve doğruluk.
 12. Tilki ile Horoz²⁸: Fransızcadan tercüme eden İzmir Keçecilerden İhsan'dır. Masal yaygın olarak bilinen La Fontaine masalından farklıdır. Burada tercüme olarak verilen masalın La Fontaine'deki söz konusu masalın bir varyantı olabileceği kanaatindeyiz.²⁹ Ana fikir: Her söze aldanmamak, açığözlü olmak, düşmana güvenmemek, gurura kapılmamak, dikkatli ve tedbirli olmak.
 13. Sihirli Fasulya³⁰: Bir İngiliz halk masalı olan *Jack and the Beanstalk*'in Türkçeye uyarlamasıdır. Joseph Jacobs'ın *English Fairy Tales*'teki versiyonu masalın günümüzde daha çok basılan versiyonudur. Ana fikir: "Açıkgözlülük her yerde işe yarar."
 14. Perili Ev³¹: Derginin "Küçük Masallar" bölümünde "Okuyucularımızın Yazılarından" başlığı altında verilen bu masal, Samsun Orta Mektebi öğrencilerinden 102 numaralı Necdet'e aittir. Ana fikir: Açıkgözlülük, kurnazlık, cesaret.
 15. Aldanan Peri³²: Japon masalıdır. Ana fikir: Dikkatli ve tedbirli olmak, boşboğaz olmamak, her söze inanmamak.

²⁴ 3. Sayı, s. 3-11.

²⁵ 3. Sayı, s. 19.

²⁶ 4. Sayı, s. 1-4; 5. Sayı, s. 7-8.

²⁷ 4. Sayı, s. 9-12.

²⁸ 4. Sayı, s. 18-19.

²⁹ La Fontaine'deki masal için bkz. La Fontaine (1969), *Masallar*, Türkçesi: Sabahattin Eyuboğlu, İstanbul: Cem Yayınevi, 87-88.

³⁰ 5. Sayı, s. 2-6.

³¹ 5. Sayı, s. 14-15.

³² 5. Sayı, s. 16-17.

16. Firavun³³: Masalın yazarı Masalcı'dır. Ana fikir: Verilen sözde durmak, sabırlı olmak, yapılan hatayı kabullenmek, doğruluktan ayrılmamak.
17. Küçük Türkan'ın Rüyâsı³⁴: "Okuyucularımızın Yazılarından" başlığı altında verilen bu masal, İzmir'den Aytekin'e aittir. Ana fikir: Temiz kalpli ve iyi huylu olmak.
18. Uluğ ile İnci³⁵: Grimm Masalları'ndan *Hansel ile Gretel*'in Türkçeye uyarlamasıdır (J. Grimm, W. Grimm 1944: II/82-94). Masalın yazarı Masalcı Ağabey'dir. Ana fikir: Akıllı ve cesur olmak, yabancıların görünürdeki yardımlarına aldanmamak.
19. Kuyruksuz Çakallar³⁶: Masalın yazarı İzmir'den Ahmed Fuad'dır. Ana fikir: Alay etmemek.
20. Cinderella³⁷: Grimm Kardeşlere atfedilen masalın Türkçeye uyarlamasıdır (J. Grimm, W. Grimm 1944: II/71-81). İngilizce'den çeviren Karşıyaka'dan Hâlet Kenân'dır. Ana fikir: Sabırlı ve umutlu olmak.
21. Kızıl Sakal³⁸: CH. Perrault'ta geçen "Mavi Sakal" masalının uyarlamasıdır (Perrault 1942: 34-41). Ana fikir: Verilen sözü tutmak, düşünmeden karar vermemek, görünüşe aldanmamak, tedbirsiz davranmamak.
22. Devler Arasında³⁹: Ana fikir: Akıllı olmak.
23. İhtiyar Selim⁴⁰: Şark masalıdır. Ana fikir: "Bir saatte olan bir senede olmaz." Sabırlı ve umutlu olmak, şükretmek.

Çocuk Yıldızı Dergisindeki Masaları Genel Bir Değerlendirme

Masallar sade ve akıcı bir Türkçe ile kaleme alınmıştır. Ayrıntılardan kaçınıldığı, süslü, abartılı anlatımdan uzak durulduğu görülmektedir. Başlıklarda dahi kısalık, duruluk ve ilgi çekicilik dikkat çekmektedir. Anlatımlarda betimlemelerden daha ziyâde eylem ağırlıktadır. Hareketli bir dil hâkimdir. Bu da masalların bütününde hareketliliği sağlamıştır.

Japon masalı, Şark masalı, İngiliz masalı gibi dünya masallarından örnekler bulunan dergide, masalların çocukların ilgisini çekecek nitelikte olduğu

³³ 6. Sayı, s. 7-10.

³⁴ 6. Sayı, s. 15-17.

³⁵ 7. Sayı, s. 14-17.

³⁶ 7. Sayı, s. 21-22.

³⁷ 8. Sayı, s. 5-7.

³⁸ 8. Sayı, s. 9-13.

³⁹ 9. Sayı, s. 2-5.

⁴⁰ 10. Sayı, s. 6-8.

söylenbilir. Dergide yer alan masalların resimlendirilmesi de çocuklar için masalları daha ilgi çekici bir hâle getirmiştir.

Çocuklarda dil bilincini geliştirmek, yeni nesilleri millî, manevî ve kültürel değerler konusunda eğitmek hedefinin ön planda tutulduğu masallarda, çevirilerin olduğu gibi değil de birtakım değişikliklerle kaleme alındığı görülmektedir. Çevirilerdeki bu tutumla çocukların kendi öz değerlerine yabancılaşmaması, kültürlerini tanıyıp koruması ve yabancı milletlerin kültürlerine özenmemesi gayesinin güdüldüğü anlaşılmaktadır. Bu bakımdan *Çocuk Yıldızı*'nin bunu bir yayın politikası hâline getirdiğini söyleyebiliriz.

Çeviri ve uyarlama masallarda dikkatimizi çeken bir diğer husus yabancı unsurların Türk kültürüne ait motiflerle millî bir hüviyete büründürülmesidir. Bilhassa masal kahramanlarının adlarının Türkçeleştirilmesi dikkat çekicidir. "Yıldızla Orhan" masalında Kurbağa Kralın adı "Orhan", Kırmızı Başlıklı Kız'ın adı "Nuriye", "Yaban Kuğuları"nda orijinalinde "Elisa" olan masal kahramanı kızın adı "Türkan"⁴¹, yine orijinalinde "Jack" adını taşıyan "Sihirli Fasulya"lardaki masal kahramanın adı "Kâmil", "Hansel ile Gretel" in adı "Uluğ ile İnci" olarak değiştirilmiştir. Büyüklere karşı bir saygı ifâdesi olarak kavuşma ânında el öpmek, ayrılırken Allah'a ismarladık demek, kırk gün kırk gece düğün yapmak gibi fiilî geleneklerin yanında "çorba, fasulya yahnisi, kızartma, yumurtalı ispanak, puf böreği, yalancı dolma, hoşaf" gibi Türk mutfağından yemek isimlerinin zikredilmesi ile de uyarlama masalların ne kadar bizim kültürümüzün rengine büründüğünü görüyoruz.

Masallarda verilen mesajlara baktığımızda en çok üzerinde durulan değerler ahlâkî değerlerdir. Bu değerleri şu şekilde sıralayabiliriz: Doğruluk ve dürüstlük, iyilik etmek, merhametli olmak, büyüklerin sözünü dinlemek, dikkatli ve tedbirli olmak, sabırlı ve umutlu olmak, kanaatkâr olmak, kibirli olmamak, kötülük düşünmemek, kıskanç olmamak, açgözlü olmamak, kin tutmamak, verilen sözü tutmak, yardımsever olmak, akıllı olmak, anne ve baba sevgisi, çalışkan olmak, görünüşe aldanmamak, kadere inanmak, adaletli davranmak. Ayrıca dostluk, fedakârlık, hoşgörü, empati, iyimserlik, affedicilik, ilahî adalet, kişisel farklılıklara saygı, bir arada yaşamak, tembel

⁴¹ Eski harfli dergilere yönelik yaptığımız araştırmalar esnasında "Yaban Kuğuları" masalının bir varyantını *Musavver Çocuk Postası* adlı dergide bulduk. Söz konusu dergide sadece masalın ve kahramanların adı farklıdır. Masalın adı "Beyaz Turnalar" olup masaldaki kahramanı kızın adı "Gülgonca"dır. (Masal için bkz. Ziya Koyuncu (2014), *Musavver Çocuk Postası Adlı Çocuk Dergisi (Çeviriyazı, İnceleme)*, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 409; 31-32; 46-48; 64-66;84-85; 106-107;129-130; 149-150; 170-172. Bu mukayese de göstermektedir ki eski harfli çocuk dergilerindeki yabancı menşeli masallar Türkçeye uyarlanırken millî ve manevî değerler göz önünde tutulmuş ve kahramanların adları da millileştirilmiştir.

olmamak, çalışkan olmak, doğru bildiğinden şaşmamak, kararlılık, şükretmek, sır saklayabilmek, yaramazlık yapmamak, öz eleştiri, hatalarından ders almak gibi değerler de masal metni aktarılırken çocuğun ruhunun inşasında doğru temeller atılması adına masal metninin içine nakşedilmiştir. Böylelikle çocuğun bireysel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak istenmiştir.

Söz konusu faziletlerin çocuklara kazandırılması konusunda masalarda örnek kahramanlar kullanılmıştır. Bu örnek masal kahramanlarından iyi olanları çocuklar için iyi birer model teşkil ederken kötü kahramanlar da kötü ve kaçınılması gereken model hakkında çocuğa bir fikir vermektedir. Bir başka ifadeyle masalarda iyi ve kötü karakterler çocuğun nazarına sunulmakta, çocuk neyin iyi neyin kötü olduğunu bu kahramanların olaylar karşısındaki tutumlarından etkilenerek öğrenmektedir.⁴²

Dönemin diğer çocuk yayınlarında olduğu gibi *Çocuk Yıldızı'*nda da bilhassa çevrilmiş ve uyarlanmış masallara baktığımızda bazı masalların "Masalcı", "Masalcı Ağabey", "Bilgiç Hanım" gibi takma adlarla bazılarının ise çevirmenin adı belirtilmeden yayınlandığını görüyoruz. Diyebiliriz ki masal bu şekliyle sadece adıyla erek çocuk dizgesine yerleşmiştir. Böylece masal çevrildiği ve uyarlandığı kültür ve yazardan soyutlanarak yerli yazın içinde kaleme alınan bir eser hüviyeti taşımaktadır. Nitekim klâsik masalların çevirileri, uyarlamaları ne şekilde yapılırsa yapılsın her nesilden çocuğun okuyacağı yayınlar arasındadır.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmamızda şimdiye kadar pek üzerinde durulmayan uyarlama ve çeviri masallardaki millî kimlikten izlenimlere, kültür aktarımında bu masal örneklerinin önemine eski harfli son çocuk dergisi *Çocuk Yıldızı'*ndaki örnek metinlerle dikkat çekmeye çalıştık. Nitekim çocuk edebiyatının gizli hazinesi olan çocuk dergilerindeki edebî metinlere yönelik araştırmaların alana hizmet adına önemi göz ardı edilemez.

Netice itibarıyla öncelikle eski harfli bütün çocuk dergileri Latin harflerine aktarılmalıdır. Dergilerdeki çeviri metinler türlerine göre ayrılmalıdır. Böylelikle hem çocuk dergilerinde yapılan çeviriler bir bütün olarak ele alınabilececek hem de batılılaşma hareketinin bu çeviri metinler yoluyla

⁴² "Toplum tarafından uygun görülmeyen, birey ve topluma zarar verebilecek, ahlaki açıdan olumsuz kabul edilen eylem ve tutumların çocuklara hikaye ve masallar yoluyla kazandırılması hedefi, ahlak eğitiminde önemli bir açılmıdır. Bu yöntemde, olayların akışı içerisinde olumlu ve olumsuz eylem ve tutumlar çocuğa somut örnekler üzerinden kalıcı olarak öğretilmektedir. Bu yöntem, günümüz ahlak eğitimi için de geçerlidir." bkz. Ali Gurbetoğlu (2007), "II. Meşrutiyet Dönemi Çocuk Dergilerinde Ahlak Eğitimi ve Ahlaki Değerler (1908-1918)", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Haziran 2007, C. IV, S. I, 97.

çocuk edebiyatımızdaki etkisi, çocuk edebiyatı türlerinin gelişmesindeki katkıları değerlendirilebilecektir. Ayrıca çocuklar için eğitici metinlerin çoğalmasına da hizmet edilmiş olunacaktır.

Bir başka açıdan Evrim Ölçer Özünel'in masalarda millî zevk ve şuurun gözetilmesine yönelik şu tespitleri de üzerinde durulması gereken meselelerden biridir: "Bu bağlamda, kökleri oldukça eskiye dayansa da Grimm Kardeşlere atfedilmiş, Türkçeye *Külkedisi* olarak çevrilen masalın okul öncesi eğitim programlarında bile, aynı ya da benzer konuları olan Küllü Fatma ya da Sırmalı Pabuç masallarından daha çok tercih edilmesinin nedenleri üzerinde de düşünmek gerekir. Şimdiye kadar Türk masal ve masal araştırmaları tarihinde gözden kaçmış bu meselelerin ele alınması masalın sürdürülebilir olması bağlamında önemsenmelidir" (Özünel 2011: 61).

Masallara somut olmayan kültürel miras nazariyesiyle bakan M. Öcal Oğuz'un aşağıda aktaracağımız tespitleri de Özünel'in görüşünü desteklemekte ve şimdiye kadar gözden kaçan bu hakikate muhatapların nazar-ı dikkatini celb etmektedir:

Grimm Kardeşlerin derlediği ve yaklaşık iki yüzyıldır uluslararası toplumun benimseyip kültür endüstrisi alanında birçok kez yeniden ürettiği Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler Masalı, insanlığın ortak belleğine yerleşmiştir. Çağdaş Türk toplumunda da bu masalı tanımayan ve bir şekilde onunla karşılaşmayan hemen hemen yoktur. Bu nedenle de bu masal önemli bir gönderme(referans) kaynağı olarak gündelik hayatta ve sanatsal yaratmalarda yerini almıştır. Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi bölümünde okuyan öğrencilerle yıllardır yürütmekte olduğumuz Medya ve Halkbilimi dersinin araştırma sonuçlarına göre Türk sinema ve dizi alanında, Pamuk Prenses veya Yedi Cüceler masalına metne bağlı olarak sayısız göndermeler yapıldığını gördük. Bu göndermelerin sağladığı açık ve kesin bir sonuç olarak Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler Masalı yediden yetmişe Türk toplumu tarafından bilinmektedir. Oysa, Türk halkı arasında bu masalın yüzyıllar boyunca anlatılan ve kuşaktan kuşağa aktarılan bir başka biçimi veya bir anlamda yerli versiyonu olan Nardaniye Hanım ve Kırk Haramiler (Boratav 1992: 96-101) veya Dürdane Hanım (Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Web Sayfası) masalları ise, örgün eğitim süreçlerinden geçenler ve kültür endüstrisi kullananlar arasında tamamen unutulmuştur. Bu masal hem somut olmayan kültürel miras olarak kuşaktan kuşağa aktarılamaz hem de kültürel ifade çeşitliliğine katkı sağlayacak şekilde kültür endüstrisine esin kaynağı oluşturamaz hâle gelmiştir. Bu nedenle de kültürel gönderme yapılma şansı da ortadan kalkmıştır. Yani sokakta artık hiçbir kız çocuğuna sen Nardaniye Hanım gibi güzelsin demek mümkün değildir. Hem somut olmayan kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktarılamaması hem de kültür

endüstrisinin bu alanı kullanmaması bu sonucu doğurmuştur (Oğuz 2009: 10).

Millî kişiliğin gelişmesi, millî kültürün bireylere aktarılması açısından kültürümüzün dokusuyla işlenmiş masalların önemi üzerinde durulmalıdır. Çocuğun idrakini esas alarak ona hitap etmeyi amaçlayan çocuğa göre kaleme alınmış masallara yönelik çalışmalar yapıp dikkatler bu konu üzerine çekilmelidir. Nitekim masalda millî olan, dilin yanı sıra masalın içinde kendi hayatımızı, duygu ve düşüncelerimizi, hislerimizi bulmak ve kendimizi duymaktır. Bu mânâda okutulacak ve kaleme alınacak masalarda bu hakikatin gözetilmesi gerekmektedir.

Masalın çocuğun gelişimindeki önemi şayet yeterince fark edilebilirse masal seçiminin de ne kadar önemli olduğu gerçeği anlaşılacaktır. Maalesef kendi toplumunun masallarını dinleyemeyen, okuyamayan ve kendi toplumunun ülküsünü yansıtan masal kahramanlarını tanımadan büyüyen bir nesil yetişiyor. Bunun gelecekte ne kadar önemli olduğu âşikârdır. Masalın evrensel olan yanı elbette vardır. Ancak çocuklar önce kendi masal dünyasıyla, bu dünyanın kundağında kendi toplumunun geleceğini, rüyasını görmelidir (Şirin 1998c: 54).⁴³ Bu mânâda kültürümüzün dokusuyla yeni bir hüviyet kazanan uyarılma masallar yazın hayatında dikkate alınmalıdır.

Kaynakça

99 Soruda Çocuk Edebiyatı (2000), (Hzl. Mustafa Ruhi Şirin), İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Andersen (1951), Masallar, Çev. Nurullah Ataç, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

Arıcı, Ali Fuat (2011) "Okul Öncesi Eğitimde Masalların Kullanımı", Eğitime Bakış, Yıl: 7, S. 20, 9-20.

Arıcı, Ali Fuat (2012), Masalın Sesi, Ankara: Pegem Akademi.

Aslanoglu, Erman (1988), "Türk Masalları", Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1988, İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Boratav, Pertev Naili (1958), Zaman Zaman İçinde, İstanbul: Remzi Kitabevi.

⁴³ Şirin konuyla ilgili yorumunun devamında şöyle der: "Masalları yalnızca *politika metinleri* olarak sınırlandırmaktan da yana değiliz. Yaşadığımız çağın ve günümüz gerçekliğinin masalarda saklı olduğunu derinden ve felsefi boyutu ile fark etmeliyiz. Bu, ne masallara sığınma ne de masalları bilinç yumağı görmedir. Olsa olsa zaman zaman masalların dünyasındaki gerçeği sezmenin vereceği hazzı tatmak istemektir. Masalları çocuklarımıza tavsiye ederken hep bu zevki düşünmek, işe bu yönüyle yaklaşmak gerekir. Eğer çocuklarımızı kendi toplumumuzun dışına çıkarmak, onları başka hayâl ülkelerine taşımak istemiyorsak önce kendi masallarımızı okumalarını sağlamalıyız. Toplumunu içten tanımanın bir yolu da bu çünkü. Aksi halde kuzuyu kurda teslim etmiş olacağız..."

- Boratav, Pertev Naili (1969), 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Çıblak, Nilgün (2008), "Teknoloji Çağında Kültürel Miras Olan Masalların Korunması", Tübar-Xxııı-/2008-Bahar, 39-50.
- Çocuk Yıldızı, Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Seyfettin Özege Salonu, Demirbaş Numarası: S94151, Yer Numarası: 2097/Sö.
- Emiroğlu, Öztürk (1992), Tanzimat'tan 1928'e Kadar Yayımlanan Çocuk Gazete Ve Dergileri Üzerine Bir İnceleme, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Erkurt, Gökhan Şefik (2015), "Çocuk Masalı Çevirmenlerinin Özgürlüğü Sorunu-Grimm Masallarının Çevirileri Üzerinde Bir İnceleme", Xı. Dil-Yazın-Değişim Sempozyumu Gönüllülük Ve Hoşgörü 13-14 Ekim 2011 Bildiri Kitabı, (Ed.: İlyas Öztürk, Filiz Şan, Elif Akkan, Ş. Kürşad Koca, Şaban Köktürk), Sakarya: Sakarya Üniversitesi, C. 1, 348-361.
- Esmer, Seyhan Kübra (2007), Cumhuriyet Dönemi'nin İlk Yıllarında (1923-1928) Yayımlanan Çocuk Dergilerindeki Tahkiyeli Metinlerin Çocuklara Değer Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Feyzioğlu, Yücel (2007), "Masallar Çocuklar İçin Neden Gereklidir?", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Iı. Ulusal Çocuk Ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Gelişmeler, Sorunlar Ve Çözüm Önerileri) 04-06 Ekim 2006, Yay. Hzl. Sedat Sever, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 831-843.
- Genç, Hanife Nâlân (2016), " Kırmızı Başlıklı Kız Masalının Fransızca Ve Türkçe Baskıları Üzerine Bir İnceleme", Dtcf Dergisi, C. 56, S. 1, 163-176.
- Gökşen, Enver Naci (1985), Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Grimm, Jacop Grimm Wilhelm (1944), Masallar Iı, Çev. Kemal Kaya, Ankara: Maarif Vekaleti.
- Grimm, Jacop Ve Wilhelm (1943), Masallar I, Trc. Kemal Kaya, Ankara: Maarif Matbaası.
- Gurbetoğlu, Ali (2007), "Iı. Meşrutiyet Dönemi Çocuk Dergilerinde Ahlak Eğitimi Ve Ahlaki Değerler (1908-1918)", Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Haziran 2007, C. Iv, S. I, 81-101.
- Güney, Eflâtun Cem (1971), Folklor Ve Halk Edebiyatı, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

- Gürsoy, Melih (1993), *Tarihi, Ekonomisi Ve İnsanları İle Bizim İzmirimiz*, İstanbul: Metis Yayıncılık Ltd. Şti.
- Huyugüzel, Ö. Faruk (1996), *1928'e Kadar İzmir'de Çıkmış Türkçe Kitap Ve Süreli Yayınlar Kataloğu*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- İşnas, Seher (2011), *Masal Türünün Çocuktaki Kavram Gelişimine Etkisi Üzerine Bir Araştırma (Cahit Zarifoğlu Örneği)*, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kantarcioglu, Selçuk (1991), *Eğitimde Masalın Yeri*, İstanbul: M.E.B.
- Karakurt, Deniz (2011), *Türk Söylence Sözlüğü Açıklamalı Ansiklopedik Mitoloji Sözlüğü*, E-Kitap.
- Karakuş, Neslihan, Işık, Neşe (2015), "Masal Türünün Eğitimdeki Yeri Ve Türkçe Ders Kitaplarındaki Kullanılabilirliği", *Eurasian Academy Of Sciences Eurasian Education&Literature Journal*, 31-42.
- Karatay, Halit (2007), "Dil Edinimi Ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi Ve İşlevi", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yaz 2007, C. 5, S. 3, 463-475.
- Kolektif, Jack Ve Fasulye Sırığı, Çev. İlke Afacan, Ankara: 1001 Çiçek Kitaplar.
- Koyuncu, Ziya (2014), *Musavver Çocuk Postası Adlı Çocuk Dergisi (Çeviriyazı, İnceleme)*, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kuzu, Türkan (2002), "Masalın Değişmez Yasaları: İşlevsel Birimler", *Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 1, S. 3, 219-229.
- Kür, İsmet (1991), *Türkiye'de Süreli Çocuk Yayınları*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- La Fontaine (1969), *Masallar, Türkçesi: Sabahattin Eyuboğlu*, İstanbul: Cem Yayınevi.
- Meriç, Cemil (1986), *Kültürden İrfana*, İstanbul: İnsan Yayınları.
- Mert, Osman, Albayrak, Fatma, Serin, Nilüfer (2013), "Çeviri Çocuk Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi", *Ana Dili Eğitimi Dergisi Journal Of Mother Tongue Education*, C. 1, S. 3, 58-73.
- Oğuz, M. Öcal (2009), "Somut Olmayan Kültürel Miras Ve Kültürel İfade Çeşitliliği", *Millî Folklor*, Yıl 21, S. 82, 6-12.
- Oğuzkan, A. Ferhan (2006), *Çocuk Edebiyatı (Yerli Ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı)*, Ankara: Anı Yayıncılık.

- Okay, Cüneyd (1999), Eski Harfli Çocuk Dergileri, İstanbul: Kitabevi, İstanbul 1999.
- Ölçer, Evrim (2003), Türkiye Masallarında Toplumsal Cinsiyet Ve Mekân İlişkisi, Ankara: Bilkent Üniversitesi Ekonomi Ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Över, Sevilay (2013), 'Çocuk Dostu' İsimli Eski Harfli Çocuk Dergisinin Yeni Alfabe Aktarımı Ve İncelenmesi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özünel, Evrim Ölçer (2006), Masal Mekânında Kadın Olmak, Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Özünel, Evrim Ölçer, "Yazının İzinde Masal Haritalarını Okuma Denemesi: Masal Tarihine Yeniden Bakmak", Millî Folklor, 2011, Yıl 23, S. 91, 60-71.
- Perrault ,Ch. (1942), Geçmiş Günlerin Masalları, Trc. Vildan Âşır, Ankara: Maarif Matbaası.
- Propp, Vladimir Jakovlevitch (1987), Masalların Yapısı Ve İncelenmesi, Çev. Hüseyin Gümüş, Ankara: Kültür Ve Turizm Bakanlığı.
- Sakaoğlu, Saim (1973), Gümüşhane Masalları Metin Toplama Ve Tahlil, Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Sakaoğlu, Saim (1999), Masal Araştırmaları, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Serçe, Erkan (1996), İzmir'de Kitapçılık 1839-1928 –Kitaplar, Kitapçılar, Matbaalar Ve Kütüphaneler-, İzmir: Akademi Kitabevi.
- Sezer, Serap (2005), Masal Çevirilerinde Karşılaşılan Sorunlar: Türkçe'de Andersen Masalları, Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Şirin, Mustafa Ruhi (1987), "Çocuklar İçin Sanat Ve Edebiyat", Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987, İstanbul: Gökyüzü Yayınları, 390-391.
- Şirin, Mustafa Ruhi (1998a), Çocukluğun Kozası Ve Kültür Ve Kitap Ve Edebiyat, İstanbul: İz Yayıncılık.
- Şirin, Mustafa Ruhi (1998b), Çocuk Yüzlü Yazılar, İstanbul: İz Yayıncılık.
- Şirin, Mustafa Ruhi (1998c), Masal Atlası, İstanbul: İz Yayıncılık.
- Şirin, Mustafa Ruhi Şirin (2007), Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış "Çocuk Edebiyatı Nedir Ne Değildir?", Ankara: Kök Yayıncılık.
- Taşkıran, Hasan Kâzım (2008), Kemeraltı'nın İzmir'i Tarih, Kültür Ve Gezi Rehberi, İstanbul: Tepekule Kitaplığı Yayınları.

- Tek, Recep (2017), "Safranbolu Masallarında Kuşlar", Kuş Kitabı, (Hızl. Emine Gürsoy Naskali, Ayşe Şeker), İstanbul: Kitabevi, 195-216.
- Temizyürek, Fahri, Vargelen Hatice (2016), "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Masal Farkındalığı Ve Bu Farkındalığın Kültürel Değerlerin Aktarılmasındaki Önemi", Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal Of Research İn Education And Teaching, Aralık 2016, C. 5, Özel Sayı, 60-70.
- Uyar, Yusuf (2007), Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Ve Kültürel Kimlik Geliştirme, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yalçın, Alemdar, Aytaş Gıyasettin (2002), Çocuk Edebiyatı, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yavuz, Muhsine Helimoğlu (2002), Masallar Ve Eğitimsel İşlevleri, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yılmaz, Aliye (2012), "Çocuk Eğitiminde Masalın Yeri (Binbir Gece Masalları Örneği)" Sdü Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Mayıs 2012, S. 25, 299-306.

MAKALE EKİ:

Cumhuriyet Dönemi Çeviri Çocuk Masallarında Kültürel Değişim (Eski Harfli Çocuk Yıldızı Dergisi Örneği) Adlı Makalenin Eki'dir.

Çocuk Yıldızı Dergisindeki Uyarlama Masal Metinleri

1. Arayan Bulur

- Kafkas masalı -

Zengin avcı, pek fakir olan komşusuna seslendi:

--- Hazır ol da yarın birlikte ava gidelim!..

Fakir cevap verdi:

--- Gidemeyeceğim komşu! Çünkü yiyecek hiçbir şeyim yok.

--- Yoksa; bulmak da zor bir şey değil ya! Söyle karına gidip komşulardan biraz un istesin. Kendine bir ekme yap. İşte hazırlık oldu demektir.

Ertesi gün iki avcı birlikte yola çıktılar. Bütün gün dolaştılar, bir şeyler bulamadılar. Akşam oldu. Kendilerine ormanda yatacak bir yer seçtiler. Kocaman bir ateş yakarak oturup karınlarını doyurdular. Yatıp uyudular. Zengin avcı fakir komşusuna güzel yemeklerinden hiçbir şey tattırmadı.

Sabahleyin yine avlanmaya çıktılar. Bütün gün yine dolaştılar, hiçbir av vuramadılar.

Bir kuş bile elde edemediler. Yine bir gece evvelki yerlerine giderek gecelediler.

Zengin, fakir arkadaşına yine hiçbir lokma vermedi. Hâlbuki zavallı fakirin yiyecek hiçbir şeyi yoktu. Zengin avcı karnını doyurup ekme ve kuru yemeklerini çantasına yerleştirirken:

--- Sana da veririm; ama gözünün birini çıkarıp bana verirsen, dedi.

Fakir, bu teklife râzı olmadı. Böyle fenâlığı düşündüğü için ona darıldı bile... Ama açlık ile birlikte ormanın serinliği de iliklerine kadar işlediği zaman bir gözünü çıkartarak biraz ekme aldı.

Zengin, bir gözü çıkan fakiri yanından kovdu. Ona ne ateş ne de ateşin yanında yatacak yer vermedi.

Zavallı fakir ne yapsın? Gecenin karanlığında ne yol ne de iz görünmüyor... Ormanın içine daldı; yürümeye başladı.

Bir parça ekmek için bir gözünü veren bîçâre fakir, ormandan bir ovaya çıktığı zaman uzakta bir ışık gördü. Bu ışığın ne olduğunu bilmemekle berâber oraya doğru gitmeye başladı. Işığın yanına vardığı vakit orasının bir boş ev olduğunu gördü. Hiç sakınmadan içeriye girdi; tavana çıkarak saklandı.

Aradan çok geçmeden evin merdivenlerinde bir gürültü duyuldu. İçeriye bir kurt, bir ayı, bir de tilki girdiler . Ayı:

--- Benim karnım aç, haydi sizde neyiniz varsa çıkarınız da karnımızı doyuralım!, dedi.

Tilki:

--- Bende kenarı altın iplik ile dokunmuş bir bez var karnım acıkırsa; yahut susayacak olursam bezi silkerim, bol bol yiyecek ve içecek çıkar!, dedi.

Ayı homurdandı:

--- Benim bir kuyum var ki içi sade altın dolu! Gelin, size de göstereyim!

Kurt da şunları söyledi:

--- Bende büsbütün başka bir şey var. Ne zaman bir koyun çalmaya gidersem; çoban yahut köpekler beni paralarlar. Hemen şu yakındaki büyük ağaca gidip yaramı sürerim çabucak yaram iyileşir. Hele bir yol; köpekler benim iki gözümü birden yaralamışlardı, ağaçtan iyi oldu.

Ayı yine homurdanmaya başladı: "Şimdilik bunların hepsi yerinde dursun. Yatıp uyuyalım. Sabahleyin tan yeri ağarırken yine çıkıp yiyecek aramaya gideriz."

Tilki:

--- Ben uyumayacağım; yakındaki köye giderek bir, iki tavukçağız bari elde ederim, dedi.

Kurt:

--- Ben de şu yakındaki sürüye gideyim; belki yağlı, semiz bir koyun çalarım.

İhtiyar ayı:

--- Ben de nereden nereden bal bulmaya bakacağım. Çünkü çok canım istiyor.

Bir gözü kör olan fakir avcı, bütün bunları işitiyordu. Hayvanların her biri çıkıp gittikleri gibi hemen tavandan indi. Tilkinin bıraktığı kenarı altın işlemeli bezi aldı. Yakındaki çukura gidip bir çuval da altın doldurdu. Doğru kurdun ağacına giderek yüzünü, gözünü ona sürdü. Çıkan gözü yine eskisi gibi yerine geldi, görmeye başladı.

İlkin fakir, şimdi de çok zengin olan dostumuz Durmuş Ağa artık sevincinden uçuverdi. Hele gözünün iyi olması inanılacak şey değildi. Sevine sevine köyüne doğru gitmeye başladı. Yolda bir çoban ağılına uğradı. Tan yeri ağarmaya başlamıştı. Çobanlar onu iyi misafir ettiler.

Fakat, derhâl köpekler ulumaya başladılar. Her iki gecede bir çobanlara misafir gelen kurt yine gelmişti. Çobanlar bu çağırılmayan misafiri çok iyi karşıladılar. Hem de sopa, taş ve silah ile. Gelen kurt, başından yaralandı. Beli kırıldı. Bel kemiğinin içinden de biraz murdar iliği aktı.

Durmuş Ağa bu kurdu tanıdı. Hemen koşarak kurttan düşen murdar iliği alıp mendiline sardı. Kurt, ölmek için doğruca yaralarını iyi eden ağaca bütün gücüyle koştu, ama beyhûde. Çünkü ağacın iyileştirici kuvveti Durmuş Ağa'ya geçmişti.

Durmuş Ağa'yı çobanlar geçirdiler. Yola çıktı, gitmeye başladı. Artık gündüz olmuştu. O gün öğleyin Durmuş Ağa yolun üstündeki bir kaleye misafir oldu. Kalenin kumandanı eski Kırım hanlarından Şahin Giray idi. Şahin Giray ölüm hâlinde hasta yatıyordu. Çağırdıkları bütün doktorlar, derdine bir çâre bulamamışlardı.

Durmuş Ağa, hemen mendilinden kurdun murdar iliğini çıkardı, biraz sıcak suda ezdi, hastaya içirdi. Hasta, dakikasınca iyi oldu.

Şahin Giray, Durmuş Ağa'ya en güzel atını, bir altın kakmalı silahını, birçok para, bir sürü de koyun verdi.

Durmuş Ağa köyüne döndüğü zaman karısı ile çocuklarındaki sevinci seyrediniz.

Durmuş Ağa'ya fenâlık eden zengin komşusu da avdan dönmüştü. İki gün önce bir lokma ekmek için bir gözünü çıkardığı Durmuş Ağa'nın böyle birden bire pek çok zengin olmasına hiç akıl erdiremedi. Hem Durmuş Ağa'nın gözü de iyileşmiş idi.

Nihayet, alçak tabiatlı fenâ herif Durmuş Ağa'nın kendisinden gidip sordu. İyi Durmuş Ağa, her şeyi olduğu gibi anlattı. "Az tama', çok ziyan getirir!" derler ya!.. Açgözlü herif hemen yola çıkarak ormandaki o evi buldu. Durmuş Ağa'nın tarif ettiği ağacı bulmak için sabah olmasını beklemeden çalılıklar arasında gezerken ansızın bir çukura düştü. Bu çukur, Durmuş Ağa'nın altın çıkardığı kuyu idi.

Bu fenâ adam, çukurdan çıkabilmek için sabahlara kadar uğraştı. "Çıkamadı; ya... Ooh olsun!" diyeceksiniz. Hayır çıktı; ama iki gözü birden kör olmuştu.

2. Yıldızla Orhan

1--- Yıldız, başına bir altın tarak, boynuna bir gerdanlık takmış bahçedeki kuyuya yakın bir yerde top oynuyordu. Bu, Yıldız'ın her günkü eğlencesiydi. Her sabah, bahçede kuşlar tatlı tatlı ötüşürlerken Yıldız torbasını alır; bahçeye koşar, oynamaya başlardı.

2 --- Havada kırmızı beyaz renkleriyle hop hop sıçrayan güzel lastik top, kuyuya düşüverdi. Of! Ne fenâ, ya Rabbi!.. Şimdi Yıldız'ın güzel topunu derin kuyudan kim çıkaracaktı. Bey babası başkasını alırdı, ama... Güzelim topa yazık değil mi? Hayır! Bu kırmızı beyaz renkli lastik top ziyan olmamalı.

3 --- Yıldız, yavaş yavaş kuyuya yaklaştı. Lastik top değil mi? Kuyuya batmayacak; mutlaka suyun üzerinde yüzecekti. Kuyuya eğilip baktı. Evet! Top suyun üzerinde yüzüyordu. Onu almak için elini kuyuya uzattı. Ama uzatmasıyla çekmesi de bir oldu. Çünkü tam o dakikada kuyudan bir kurbağa çıkarak güzel topu ağzına almıştı. Yıldız'ın içini çeke çeke ağlamasını seyrediniz!

4 --- Şimdi kurbağa beyefendiyi kandırıp topu almaktan başka çâre yoktu. Kuyuya taş atsa; kurbağa suya dalacak fakat topu da birlikte kuyunun tâ dibine götürecekti. İyisi mi tatlılıkla... Çünkü tatlı söz, tatlı dil yılanı bile insafa getirir. Bakın Yıldız'ın aklına ne geldi?

5 --- Başından altın tarağını, boynundan inci gerdanlığını çıkarıp kurbağa beye uzattı:

--- Al bunları, ver topumu!, diye yalvarmaya başladı.

Kurbağa:

--- Vırak vırak!, dedi. Bu, onun razı olduğunu bildiren cevabı idi.

Yıldız bir eliyle tarağını, gerdanlığını uzattı; öteki eliyle de topu aldı.

6 --- Yıldız topu almıştı; ama... Ne tarağı ne de gerdanlığı vermediği için kaçmaya başlamıştı. Aklınca sözde kurbağayı aldatmıştı. Ama arkasından kurbağanın da koşa sıçraya gelmekte olduğundan hiç haberi yoktu. Oh! Bakınız çocuklar, kurbağa bey ne hoş sıçırıyor!

7--- Yıldız koşa koşa evine geldi. İçeriye girdi. Elbisesini değiştirdi. Arabasıyla oynamak için yine bahçeye inmek istedi. Büyük kapıya geldi; orada kapının önünde ne gördü biliyor musunuz? Kurbağa bey gerdanını şişirmiş:

--- Vırak vırak! Ya topu ya tarakla gerdanlığı ver!, diyordu.

8 ---- Yıldız yine kaçtı. Kurbağa bey onu bulamasın diye başka başka odalara saklandı. Yemek vakti de gelmişti. Yemek odasına indi. Sofraya oturdu. Çorbasını içmeye başladı. Daha birinci kaşığı ağzına götürürken:

--- Hop!

Kurbağa bey masanın kenarına çıktı. Elini uzatarak:

--- Vırak vırak! Ya topu ya tarakla gerdanlığı ver! diye bütün kuvvetiyle bağırmaya başladı.

9 --- Artık bu kurbağa çok olmuştu ha! Akşam olup Yıldız geceliğini giyindi; terliklerini yumuşak kilimlere göme göme yatağına doğru yürürken kurbağayı yine orada buldu. Oof! Siz söyleyiniz; bu bela değil de nedir?

Şimdi bunu ne yapmalı? Ya hiç ehemmiyet vermeyip yatağına yatmalı -ama o vakit terbiyesizlik edip de yatağına da giderse!.. Soğuk elleriyle Yıldız'ı tatlı uykusundan uyandırırsa- yahut atmalı!..

10 --- Evet! İğrene iğrene tutup sokağına atmalı? Değil mi? Yıldız da öyle yaptı. Hızla yataktan atladı. Kurbağına beyefendiyi şöyle bir fırlattı ki.. Bir koşuda yine yatağına atladı:

--- Bu baş belasından kurtuldum ya!, diye sevinerek yatmaya hazırlanırken:

11 --- Yıldız Hanım, benim gibi kimseye zararı dokunmayan bir küçük beyi nasıl kıydın da sokağına atmaya kalktın? diyen Orhan'ı karşısında buldu.

Yıldız çok korkmuştu. Kurbağına diye atmaya kalktığı küçük Orhan'ı hiç -ama hiç- tanımıyordu.

Yıldızla Orhan Aya Nasıl Çıktılar?

Birinci sayımızda size top oynarken Yıldız'ı kovalayan kurbağanın nasıl güzel bir çocuk olduğunu ve bu çocuğun adına "Orhan" denildiğini yazmış idim. Bu sayıda da size Yıldızla Orhan'ın aya nasıl çıktıklarını, ayda on altı cüce ile nasıl uğraştıklarını yazacağım. İşte başlıyorum:

Bir sıcak yaz gecesiydi. Yıldızla Orhan kol kola girmişler, bahçede geziniyorlardı. Kuşlar, çoktan yuvalarına çekilmişler, yalnız böcekler cır cır öterek uzaktaki gölde bağırarak kurbağalara arkadaşlık ediyorlardı. Epey gezdikten sonra kanapelerden birine yan yana oturdular.

Açık ve berrak gökyüzünde binlerce yıldızlar parlıyor, güzel ay tatlı ışıklarını ağaçların yaprakları arasından kanapede oturan Yıldızla Orhan'ın üstüne saçıyordu.

Bir ara, sanki gökyüzünden gelen bir ses işittiler:

-- Hey, çocuklar!.. Ne duruyorsunuz öyle? Buraya gelmez misiniz?.. Size neler, neler göstereceğim!..

Çocuklar, şaşkın şaşkın gökyüzüne baktıkları zaman aydaki periyi gördüler. Ayda oturan peri onlara hem eliyle işâret ediyor hem de gülüyordu.

Yıldızla Orhan, ellerini çırparak cevap verdiler:

-- Geliriz, ama... Nasıl gelelim?

Aydaki peri cevap verdi:

-- Bu çok kolay biri iş! Şimdi gidip erkenden yatınız! Sabahleyin tan yeri ağarırken kalkınız! Yolculuk için lâzım olan hazırlığınızı yapınız! Ben sizi burada çok güzel müsâfir edeceğim.

-- Biz oraya çıkmayı çok arzu ediyoruz. Fakat nasıl çikalım? Kanatlarımız yok. Tayyâremiz de yok!..

Aydaki peri gülmeye başladı:

-- Hele şunların düşündüğü şeye bak! Haydi siz gidiniz, ben hepsinin çâresini bulurum. Sabahleyin gün doğmazdan evvel yine bahçeye geliniz. Oturduğunuz kanapenin yanında bir sepetle iki tane balon bulacaksınız. Haydi, haydi!.. Gidip yatınız! Ben rüyânızda da size öğretirim. Allah rahatlık versin!

Çocuklar, ikisi birden:

-- Sana da Allah rahatlık versin!, dedikleri zaman aydaki peri bir bulutun arkasına saklandı.

Çocuklar yatmak için eve giderlerken, arkalarından yıldızlar bağırıştılar:

-- Sakın geç kalmayınız güzel yavrucaklar! Yarın bizi göreceğiniz için çabuk yatınız!..

İkinci Gün İçin Plan

Yıldız, Orhan'a sordu:

-- Şimdi ne yapacağız? Aya gidecek miyiz, yoksa gitmeyecek miyiz ?

Orhan hemen cevap verdi :

-- Elbette gideceğiz. Çağrılan yere gitmemek olmaz!..

-- Öyle ise yarın sabah, hangimiz daha erken uyanırsa biri birimizi kaldırırsınız; doğru buraya geliriz. Söz mü ?

-- Söz!..

İkinci Gün Yol Hazırlıkları

Ay daha gökyüzünde görünüyordu. Çocuklar o kadar erken kalkmışlar ve bahçeye inmişlerdi. Hakikaten kanapenin üstünde bir kocaman sepet duruyordu. Yıldız sevincinden ellerini çırparak koştu, sepeti açtı. Ooo! Sepet açılır açılmaz içinden biri beyaz, birisi de kırmızı iki tane balon çıktı. Kırmızı balonda beyaz yazı ile [...]⁴⁴

Çocuklar buna o kadar çok sevindiler ki... Hemen balonları sepete bağladılar. Güzel bir de rüzgâr çıkmıştı. Sepetin içine yol için olan yiyeceklerini koydular. Kendileri de girdiler. Balonlar havalandı ve çocuklarla birlikte sepeti de uçurmaya başladı.

Aya Doğru Giderken, Yolda

Yıldızla Orhan, havaya yükseldikçe yükseldiler, ilerledikçe sevinçleri arttı. Çünkü gökyüzünde bir gümüş tepsi gibi görünen aya çıkacaklar, onu da gezip görecektelerdi.

Lâkin, havada daha yukarılara çıktıkça daha çok yıldızları görmeye başladıkları zaman korkuları da çoğaldı. Çünkü bu yokuşun bir de inişi, bu gitmenin bir de geriye dönüşü vardı.

Yıldız, korkusundan:

-- Ya, yine dünyamıza dönemez isek, annem "ben"siz ne yapar?.. diye ağlamaklar umuyordu.

Cesur Orhan onu susturdu:

-- Haydi kız sen de! Korkacak ne var ki... Bizi oraya çıkaran, indirmesini de bilir.

-- Acaba aydaki peri çok güzel mi?

-- Güzel olması lâzım. Çünkü bizim dünyamızın kızı, güneş babanın da torunu oluyor.

-- Söylediğin sözlerden bir şey anlamıyorum.

-- Peki! Öyle ise anlatayım: Bizi kendisine çağıran ay, dünyamızdan doğdu, [...]⁴⁵

-- Anladım, ama güneşi kim doğurdu.

-- Ha!.. Bu başka mesele. Bizim dünyamıza, bu gördüğün yıldızlara, aya aydınlık veren Allah yaptı.

⁴⁴ Derginin bu sayfası alt kısmından kesildiği için ilgili kısım okunamamıştır.

⁴⁵ Derginin bu sayfası alt kısmından kesildiği için ilgili kısım okunamamıştır.

-- Öyle ise, haydi Allah'a duâ edelim, bizi sağ selâmet aya kavuştursun!

Şimdi Yıldızla Orhan, ikisi de ellerini açmış, Allah'a yalvarıyorlardı.

Çocuklar Yolda Daha Neler Konuştular?

Gökyüzü çok büyük, çok engin olduğu için iki balon sepette oturan, sımsıkı tutunan Yıldızla Orhan'ı hep yükseltiyordu.

Böylece uçarak giderlerken uzakta bir top gibi yuvarlak yeşil bir küre gördüler. Bu yeşil küre hem olduğu yerde dönüyor hem de havada ilerleyip gidiyordu.

Yıldız, yeşil küreyi göstererek sordu:

-- Bu yeşil top nedir Orhan?

-- O, bizim dünyamızdır. Evet! Babam bana uzun uzadıya anlatmıştı. Dünya yuvarlak bir top gibidir.

-- Peki! Niçin kimi yeri kara, kimi yeri de yeşil görünüyor?

-- Kara görünen yerler topraktır. Yeşil olan yerler ise derin sular, denizlerdir. Biz çok uzaklara çıktığımız için toprak yerlerini siyah, deniz olan yerlerini de koyu yeşil görüyoruz.

[...]46

Orhan:

-- Evet! dedi. Bu bizim gideceğimiz aydır. Çabuk olmamız için işâret ediyor.

Yıldız gözlerini büyük büyük açtı da sordu:

-- Bizim gideceğimiz ay mı dedin? Hani, bize işâret eden peri nerede ya? Hiç görünmüyor.

Orhan cevap verdi:

-- Peri de orada, ama şimdi onu göremeyiz. Oraya varalım, bak bizi büyük salonunda nasıl beklemekte olduğunu görürsün...

Artık gece olmaya başlamıştı. Gökyüzündeki yıldızlar şimdi daha çok parlıyorlardı. Yıldız, etrafına bakınarak yine sordu:

-- Niçin gökyüzü böyle simsiyah karanlık? Koyu mavi olması lâzım değil mi?..

Orhan Yıldız'ın bu sözlerine şu cevabı verdi :

⁴⁶ Derginin bu sayfası alt kısmından kesildiği için ilgili kısım okunamamıştır.

-- Gökyüzü ne siyah ne de mavidir. Bak neden? Biz dünyada iken havaya baktığımız zaman mavi görürüz. Hâlbuki havanın rengi yoktur. Mavi değildir. Dünyanın etrafında çok ve toplu hava olduğu için mavi gibi görünür. Daha yukarılara çıktıkça hava daha seyrekleşir de bunun için siyah görünür. Anladın mı?

-- Evet anladım. Ama niçin burası soğuk? Bak üşümeye başladım... Bizde dünyada daha sıcak idi. Hem de [...]47

- [...]48 dünyamıza doğrudan doğruya geliyor. Buraya kırılarak gelir. İşte! Soğuk olmanın sebebi de budur.

Yıldız, yine sordu:

-- Sen bu şeyleri nereden öğrendin?

Orhan yüksek sesle cevap verir:

-- Babam öğretti!

Çocuklar Aya Ayak Bastılar

Yıldızla Orhan sepetin içinde böyle konuşa konuşa işte aya yaklaştılar. Şimdi, iki balon daha kuvvetli uçmaya başlamıştı. Sanki bir el balonları da, sepeti de, sepet içindeki çocukları da kendisine doğru çekiyordu.

Yıldız, karşısında yüksek ama çıplak dağları görünce şaşıtı kaldı. Ağaçların, otların boyları o kadar uzundu ki!.. Yıldız'ın bunları seyretmesine vakit kalmadı. Sepetleri ayın toprağına ansızın çarptı. Çocuklar hemen karaya ayak bastılar. Artık havada uçmaktan kurtulmuşlardı.

Yıldızla Orhan aya iner inmez karşılarında aydaki periyi buldular. Bu peri güzel -ama çok, hem de pek çok- güzel idi. Peri kırmızı ipekten bir elbise giymiş ve başına bağladığı yine o renkte bir krepin etrafında binlerce parlak yıldız etrafa nurlar saçıyorlar, periyi daha güzel gösteriyorlardı.

Güzel peri Yıldızla Orhan'ı ayrı ayrı öperek:

-- Hoş geldiniz dünyanın çocukları!, dedi. Sizi sabırsızlıkla bekliyordum.

Çocuklar, perinin elini öptüler.

-- Geliniz yavrucaklarım, sizi sarayına götüreyim! Uzak yoldan geliyorsunuz. Çok yorulduunuz.

Çocuklar, güzel ve tatlı perinin birer elinden tutunarak saraya gittiler. Onları getiren sepeti de, balonları da unuttular. Oo! Bu bir saray değil cennet! Her yeri yalnız mavi elmadan işlenmiş, her köşesinde binlerce yıldız binlerce ışıklar çıkararak parlıyor.

Peri Yıldızla Orhan'ı yemek odasına götürdü; karınlarını doyurdu.

47 Derginin bu sayfası alt kısmından kesildiği için ilgili kısım okunamamıştır.

48 Derginin bu sayfası alt kısmından kesildiği için ilgili kısım okunamamıştır.

(Gelecek sayıda "Aydaki Perinin Sarayında Bir Gece", "On Altı Cüce", "Çocuklar Cüceleri Nasıl Aldatırlar?", "Dünyaya Dönerken".)

Yıldızla Orhan Aya Nasıl Çıktılar?

Aydaki Perinin Sarayında Bir Gece

Çocuklar karınlarını iyice doyurduktan sonra peri gelip onları aldı ve çok büyük, çok da süslü bir salona götürdü. Şuradan buradan konuşmaya başladı.

Sonra çocuklar, pek yorgun oldukları için onları aldı bir yatak odasına götürdü. Burası büyük bir oda ve her yeri mavi atlas ile, tavanı da yıldızlarla süslenmiş idi. Peri Yıldızla Orhan'ı yataklarına yatırdı ve:

-- Allah rahatlık versin güzel yavrucaklar!, dedi.

Çocuklar, ikisi birden cevap verdiler:

-- Size de Allah rahatlık versin peri hanım!..

İkinci Gün

İkinci gün, iki küçük yavrucak uykudan uyandıkları vakit kendilerinin nerede olduklarını bir türlü anlayamadılar; biri birlerine sormaya başladılar:

-- Biz neredeyiz?..

Bu soruya yine Orhan cevap verdi:

-- Haydi sen de!.. Sanki bilmiyormuş gibi soruyorsun...

-- Aydaki peri hanımın evindeyiz...

-- Aydaki peri hanımın evinde mi dedin?.. Oof! Ne kadar uzaktayız?.. Ben annemle babamı görmek istiyorum. Çok özledim onları...

-- Ooo! Dur bakalım!.. Bir gün bir gece içinde özlemek olur mu imiş? Bu gün ayda bir seyahat yapacağız; birçok yerlerini gezip göreceğiz. Sonra... Sonra da balonlarımızın yanına gidip yine dünyamıza döneceğiz. Anladın mı kızım?..

- Bravo, Orhan Ağabey!.. Eve döndüğümüz zaman annemle babamı tekrar göreceğiz... Ya?

Ayda Seyahat

Yıldız, son sözlerini söylediği vakit ellerini çırpmaya başlamıştı. Bu gürültüyü işiten peri, çabucak kapıya gelerek içeriye girmek için müsaade istedi de:

-- Ne var çocuklarım?, dedi. Çok erken uyanmışsınız... Haydi buyurunuz! Kahvaltı hazır...

Çocuklar periye yine teşekkür ettiler. Gittiler, kahvaltı ettiler ve peri ile birlikte ayı gezmeye çıktılar.

On Altı Cücenin Marifetleri

Yıldızla Orhan'ı peri gezdirirken aydaki bütün cüceler ki bunlar olup olacağı on altı tane idiler. Çocukları ne yapıp yapıp ayda bırakmayı akıllarına koydular ve onlarla ayda insanların çoğalacağını hesap etmeye başladılar. Bunun için cüceler çocukların balonlarıyla sepetin bulunduğu yere gittiler. Balonları çalarak kaçtılar. Zâten ayda peri ile bu 16 cüceden başka hiçbir insan yoktu. Zavallı sersem! Böylelikle ayda insanları çoğaltmayı düşünüyorlardı.

Cüceler Hesaplarında Aldandılar

Çocuklar peri ile birlikte ayı dolaşp birçok şeyler gördükten sonra saraya döndüler ve biraz dinlendikten sonra da doğruca balonların olduğu yere gittiler. Orhan balonları çıkarmak için sepetin kapağını kaldırıncaya hayretinden donakaldı:

-- Vay! Şimdi ne yapacağız?..

Zavallı yavrucaklar, kahırlarından hüngür hüngür ağlamaya başladılar. Yakındaki bir kocaman kayanın arkasında saklı olan birkaç cüce onlara sırtarak bakıyorlar ve bulduklarını yerde zıp zıp sırıyorlardı.

Uzun uzadıya kahırlanarak başını, saçını yolmaktan bir fâide gelmeyeceğini düşünen Orhan:

-- Sen merak etme yavrum! Ben şimdi onun çâresini bulurum!, diye Yıldız'ın elinden tuttu. Gitmeye başladılar. Balonlarının kaybolduğunu gidip periye söyleyecekler ve onları tekrar dünyaya indirmek için bir çâre bulmasını ricâ edeceklerdi.

Ha!.. Unuttum size söylemeyi: Çocuklar ayda bizim dünyamızda olduğu gibi yavaş yavaş yürümüyorlardı. Kayanın birisi üzerine çıkıp da kollarıyla havada rüzgâr yaptıkları gibi saatlerce uçuyorlar ve başka bir kayaya konuyorlardı. Çünkü ayda her şey bizim dünyamızdakilerden pek çok hafiftir.

Yıldızla Orhan henüz saraya varmamışlardı ki karşlarına peri çıktı. Peri de elinde şemsiye gibi bir şey ile onlara doğru geliyordu. Bu şemsiye bizim küçükleri dünyaya indirecek bir âlet idi. Tayyâreciler bugün ona "paraşüt" diyorlar, ya... Ama biz şemsiye deyip geçiverelim!.. Çocuklar perinin eteklerine sarıldılar ve:

-- Balonlarımızı kim almış bilmiyoruz!, diye ağlamaya başladılar.

Peri onları ohşadı da:

-- Kim aldığını ben biliyorum yavrularım!, dedi. Sizin balonlarınızı çalan, cücelerdir. Ama ben onların cezâlarını verdim. Sakın merak etmeyin! İşte bu şemsiye sizi tekrar dünyanıza indirecektir.

-- Peki, ama nasıl ineceğiz?

-- Çok kolay. Şimdi siz ikiniz de bu şemsiyenin altındaki sepetin içine yerleşiniz bakayım! (Çocuklar sepete girerek etrafındaki iplerden sıkı sıkıya tutundular.) Haydi! Sayıyorum: Bir... İki... Üç!

Dünyaya İnerken

Şemsiye, birden bire havalandı ve dünyaya doğru gitmeye başladı. Çocuklar, buna hem seviniyorlar hem de ceplerinden çıkardıkları mendillerini sallayarak:

-- Allah'a ısmarladık güzel peri! Teşekkürler ederiz, teşekkürler ederiz!, diye haykırıyorlardı.

3. Firavunun Hazinedârı

Eski Mısırda bir zamanlar "Rampsinit" adında bir firavun var idi. Bu firavun o kadar zengin idi ki malının, mülkünün hesabını bilmiyordu. Bununla berâber, bir gün sarayına girecekler, paralarını çalacaklar diye pek çok korkuyordu. Bunun için "Timunep" adındaki ustayı çağırarak:

--- Usta!, dedi. Hazinemdeki sandıklar paralarımın hepsini almıyor. Altın ve gümüşlerim günden güne çoğalıyor. Daha başka sandıklar yaptırırsam, yine her odaya bir bekçi koymak lâzım gelecek ki bu da benim işime hiç gelmiyor. Çünkü bekçileri sık sık dolaşmak lâzım gelecek. Artık bu para hamallığından bıktım, usandım. Sen bana, sarayın avlusu içinde yüksek ve çok sağlam bir kule yapacaksın. Bütün hazinelerimi toplayıp onun içine koyacağım. Bak! Kule büyük ve geniş olsun ki bundan böyle birikecek olan paraları da alabilsin. Kulenin duvarlarını hırsızlar delemesinler diye çok kalın işleyeceksin, anladın mı? Yalnız tepesinde daracık bir iki pencere bıraksan, yeter. Bütün kule için bir tek oda çok dar kapı yapacaksın. Bu kapı, yalnız demirden olacak ve tam on iki tane anahtarla açılıp kapanacak. Her kilidi ayrı ayrı ustalara yaptıracaksın. Kule bittiği gibi içine bütün hazinelerimi dolduracağım ve bütün hazinedârlara yol vereceğim.

Timunep Usta, derhâl işe başladı. Kule için lâzım olan taşları başka başka taşıtlara hazırlattı. Her birini kendisi yalnızca duvarlara yerleştirdi. Planını o kadar gizli tutmuştu ki hiç kimse yaptığı işin farkında değildi. Kuleye bir de gizli kapı yaptı. Bu kapıyı, kulenin içinden olsun, dışından olsun bulmak kabil olamazdı. Bundan sonra, başka işçiler alarak kuleyi az zaman içinde tamamladı.

Firavun Ramsinit bu kuleye pek çok sevindi. Usta Timunep'e pek çok para ve hediyeler verdi. Firavun, artık hazinelerini yerleştirmiş ve on iki ayrı kilitçinin yaptıkları kilidi de kapayarak meraktan kurtulmuştu.

Timunep Usta, günden güne daha iyi giyinmeye ve yemeye başlamıştı. Aradan birkaç ay geçer geçmez gayetle büyük bir saray yaptırdı. Bu sarayın bahçesi firavunun bahçesinden daha güzel olmuştu. Hizmetçilerinin, kölelerinin elbiseleri bile değme zenginlerde görülmüyordu. Bu kadar şatafatlı yaşayan kimse yoktu.

Ahâli Timunep Usta'nın bu zenginliğinin firavundan aldığı çok paralar ile hediyelerden ileri geldiğini zannediyorlardı. Bundan başka Timunep Usta, uzak memleketlere giderek büyük binalar yapmış ve çok paralar kazanmıştı. Fakat, kazandığı paralar bu kadar masrafa yetmezdi. O kadar ki firavun bile Timunep Usta derecesinde rahat yaşayamıyordu. Biliyor musunuz, bunun sebebi ne idi? Bilmiyorsunuz değil mi? Ben söyleyeyim: Çünkü Timunep Usta, kendisinden başka kimsenin bilmediği kuledeki gizli kapıdan girerek istediği kadar para alıyor ve bol bol sarf ediyordu. O zamana kadar yaptığı bu hırsızlığı hiç kimse de sezmemişti.

Her vakit yalnız olarak kuledeki hazinelerini dolaşmaya gelen firavun bile paralarının çalındığını anlayamamıştı. Anlayamazdı da çünkü paralar o kadar çoktu ki artık hesabı kitabı kalmamıştı. Böylece, hırsız usta ölünceye kadar hırsızlığına devam etti.

Artık ölümü yaklaşınca Selinon ve Muti adındaki oğullarını çağırdı ve:

--- Yavrularım!, dedi. Bütün bu zenginliğimizin sebebi firavunun hazinesinden aşırduğım paralardan ileri geliyor. Bu paralarla siz de ölünceye kadar rahatlık içinde yaşarsınız. Fakat, biliyorsunuz ki bu bir hırsızlıktır. Ama, benim düşündüğüme göre firavunun paraları kulenin içinde saklı duracağına böyle ara sıra oradan çıkarılmalı ve kullanılmalı. Öyle değil mi?

Bundan birkaç gün sonra Timunep öldü. Büyük bir alay ile cenazesini kaldırdılar. Mezarlıktan evlerine döndükleri zaman Selinon kardeşine:

--- Kardeşim!, dedi. Rahmetli babamızın bize bildirdiği sırra ne dersin? Gizli kapıdan firavunun hazinesine biz de girerek ölünceye kadar zengin yaşarız. Ama, bu doğrudan doğruya bir hırsızlık da değil midir?

Muti:

--- Adam sen de!, dedi. Bu işin bir hırsızlık olduğunu düşünecek biz mi kaldık? Firavunun hazineleri o kadar zengin, o kadar zengin ki, hesabını kendisi bilmiyor. Bizim ara sıra oradan alacağımız bir iki çuval altın ile hırsızlık anlaşılacak mı zannediyorsun?

Nihayet ikisi de anlaştilar ve canları istedikçe kuleye giderek gizli kapıdan girip para aşırırmaya başladılar.

Firavun, bir gün dikkat edince işi anladı. Hakikaten hazinesindeki altın ve gümüşler gözle görülür derecede azalmışlardı. Kulenin duvarlarını derinden derine gözden geçirdi, dışardan da duvarları araştırdılar. Hırsız girecek gibi bir şey bulamadılar. Aradan birkaç gün geçmişti. Firavun hazinesinde koyduğu işaretlerin bozulduğunu ve kuleye mutlaka dışarıdan birisinin girmiş olduğunu anladı.

Firavun, hemen on iki şehirden ayrı ayrı ustalar getirterek on iki kilit daha yaptırdı. Bununla beraber aradan birkaç gün geçer geçmez yine paralarının çalınmış olduğunu gördü.

Firavun artık hırsız elde etmeye kararını vermişti. Kulenin içine demir kapanlar yerleştirdi ve onları yerleştiren ustaları saraya kapattı. Böylelikle yapılan işten hiç kimsenin haberi olmadı.

Timunep'in iki oğlunun da bu şeylerden haberleri yoktu. Her zaman yaptıkları gibi bir gece yine gizlice gittiler; gizli kapıyı açarak Selinon bir ip merdiven ile aşağıya inmeye başladı. Henüz ayağını yere basmamıştı.

--- Tırank!

diye bir demir sesi işitildi; hiç kıpırdatmaksızın oraya yığılıverdi. Selinon foyasının meydana çıktığını anlayınca hemen kardaşını çağırdı ve hırsızlıkları anlaşılmasın diye başını kesip kaçmasını rica etti. Kardaşı Muti ağlayarak Selinon'un başını ve parmağındaki yüzüğünü çıkaramadığı için elini kesti; kanlı baş ile eli kardaşının elbisesine sarıp merdiveni tırmadı. Yine taşları yerleştirerek kaçtı.

Muti evine döndüğü zaman annesi başlarına gelen belayı anlamakta gecikmedi ve ağlamaya başladı.

Firavun Rampsinit, o gecenin sabahı on iki kilidi açarak kuleye girdi. Duvarın dibinde kanlar içinde yatan başsız ve elsiz ölüyü görünce arkasındaki adamlara hiddetle bağırdı:

--- İşte, hırsız! Fakat tanınmamak için başı ile yüzüklü elini evinde bırakmış da öyle gelmiş... Hırsız tutmak lâzım!

Firavun, hemen sarayının önüne bir darağacı kurdurup başsız ve elsiz hırsızın ölmüş gövdesini üzerine çıkarttı. Bütün şehirde tellallar hazineye giren hırsız haber verdiler. Ertesi günü herkes gelip seyrederek hırsızın kim olduğunu tanıyacaktı. Firavun Rampsinit, bundan başka etrafa gizlenmiş adamlar koydu. Bunlar ölüyü seyir için geleceklerin vaziyetlerinden hırsızın kim olduğunu anlamaya çalışacaklardı.

Selinon'un annesi, hırsızlıklarının meydana çıkmaması için oğlu Muti'ye ne yapıp yapıp kardaşının başsız gövdesini çalmasını söyledi. Kadın o kadar yalvarıyordu ki Muti sabredemedi ve bir çâre düşünmeye başladı. Gece

yarısına kadar düşündü ve aradığı çâreyi buldu. Hemen kalkarak bir merkebe üç dört tulum şarap koydu, elbisesini değiştirip doğruca sarayın önüne gitti. Askerler darağacındaki ölüyü bekliyorlardı. Muti tam oradan geçerken şarap tulumunun birisini bıçağıyla deldi. Koyu kan gibi kırmızı şarap yere akmaya başlayınca hemen bağırdı:

--- Hey, hemşeriler! Yetişin tulum delindi. Yazıktır, benim gibi bir fakirin şarabı demek, canı demektir.

Muti hem bu sözleri söylüyor hem de öteki tulumları düzeltmeye uğraşırken el çabukluğu yaparak birer birer deliyordu. Dört asker, yetişip ağızlarını tulumlara dayadılar ve şarap içmeye başladılar. O kadar çok içtiler ki eski şarabın kuvvetinden yarım saat sonra dördü birden yerlere yuvarlandılar. Muti zâten bunu bekliyordu. Hemen gidip ipleri keserek kardeşinin ölüsünü darağacından kurtardı ve merkebe yükletip üstünü örtterek sapa yollardan evine gitti.

Ertesi gün firavun sarhoş askerleri birer birer çağırıp istintak etti ise de ölüyü kimin çaldığını bir türlü anlayamadı.

Firavun Rampsinit'in akıllı bir kızı vardı. Olup biten işleri öğrenince doğru babasının yanına çıktı ve hırsızın ölüsünü çalanı mutlaka bulup teslim edeceğini vaad etti.

Tellallar çabucak yine şehre çıkıp firavunun kızının evleneceğini, bunun için her genç delikanlının saraya gidip kendisiyle görüşmesini ilan ettiler. Birçok delikanlılar firavunun kızı "Beza"nın karşısına çıktılar ve dünyada yaptıkları işleri anlattılar, ama hırsız çalan yine bulunamadı.

Bir gün Muti Beza'ya çıkıp firavunun hazinesinden nasıl para çaldıklarını, kardeşinin kapana düştüğünü, namuslarını kurtarmak için nasıl kardeşinin başını ve elini kestiğini uzun uzadıya anlattı. Beza, bunları işitince:

--- İşte, bizim aradığımız ölü hırsız sensin! Teslim ol!

diye haykırdı ise de çocuk mantosunun altında sakladığı kardeşinin kesilmiş elini ona tutturarak var kuvveti ile kaçtı ve saraydan çıktı. Beza çabucak babasına haber verdi ve ölü hırsızın genç kibar birisi olduğunu, eline kesilmiş bir ölü eli tutturarak kaçtığını söyledi:

Firavun, bir iki dakika düşündükten sonra:

--- Evet, kızım, dedi. Ben de öyle zannediyordum. Bununla berâber namusunu kurtarmak için kardeşini öldürüp sonra da ölüsünü çalıp ortadan kaldıran bu genci ben pek sevdim. Ona öyle bir şey yapacağım ki bütün Mısır memleketi gibi bütün dünya da şaşıp kalacak.

Yine tellallar şehre çıkıp hırsızın ölüsünü çalanı firavunun affettiğini ve hemen saraya gelmesini ilan ettiler.

Cesur Muti, firavunun karşısına çıktı ve her şeyi uzun uzadıya anlatarak af diledi. Hem de hazine kulesine girilen gizli yolu gösterdi.

Rampsinit bundan pek çok hoşlandı. Hemen Muti'nin elinden tutup kızının karşısına götürdü:

--- Kardaşının namusunu kurtarmak için her şeyi yapan bu genci sen de affet ve ona bütün hayatında arkadaş ol! İyi bil ki kardaşı için canını tehlikeye koyan Muti, senin için ve memleket için çok iyi bir adam olacaktır!, dedi.

Bir hafta sonra Muti, firavunun kızı Beza ile evlendi ve az zaman içinde bütün memleket onu candan sevmeye başladı.

- A. L. Grimm'den -

4. Keçi İle Yavruları

Keçinin büyük yavrusu ile ortancası bütün civarda anılmış yaramazlardan idi. Küçük yavrucuk ise, çok uslu, çok sevimli bir hayvancık idi. Anneleri Alaca Kadın bile küçük yavrucağını ötekilerden daha çok seviyordu.

Bir gün, Alaca Kadın üç yavrusunu çağırarak:

-- Çok sevgili yavrucaklarım!, dedi. Ben dağa gidiyorum. Size yiyecek getireceğim. Ben çıkar çıkmaz kapının sürmesini çekiniz. Benim sesimi işitmeyince hiç kimseye kapıyı açmayınız. Ben dağdan geldiğimde size:

Üç küçücük oğlağım,

Otla dolu dudağım!

Her tarafım etlendi,

Memelerim sütlendi.

Açın bana kapıyı!

Dediğim gibi açarsınız. İyice anladınız mı?

-- Anladık anneciğim, anladık!..

-- Peki! Sakın aldanıp da beni zannederek kapıyı açmayasınız!..

Büyük oğlak cevap verdi:

-- Sen hiç merak etme anne! Biz artık büyük çocuklar olduk. Sözümüz sözdür.

-- Mâdemki öyle, geliniz sizi öpeyim! Sağlıkla kalınız yavrucaklarım!

Oğlaklar üçü birden:

-- Güle güle anneciğim!, diye Alaca Kadın'ı geçirdiler. Kapıyı sürmelediler.

Fakat "Yerin bile kulağı vardır!" diye söylenen söz gibi Alaca Kadın'ın üç küçük yavrusuna söylediği bütün sözleri bir kurt kolibanın arkasından

dinliyordu. Hem de biliyor musunuz hangi kurt? Alaca Kadın'ın amcasının oğlunun süt kardeşi...

Kurt, kendi kendine söylendi:

-- İşte, tam fırsat!.. Eğer bana kapıyı açacak olurlarsa mükemmel bir öğle yemeği yiyip karnımı doyuracağım. Hele bakalım, bir tecrübe edelim!

Aç kurt; çabucak kapıya geldi, Alaca Kadın'ın söylediği şu sözleri söylemeye başladı:

Üç küçücük oğlağım,

Otla dolu dudağım!

Her tarafım etlendi,

Memelerim sütlendi.

Açın bana kapıyı!

Haydi, çabuk açınız, çabuk!..

Büyük oğlak ki onun çok şımarık ve düşüncesiz olduğunu daha yukarıda size söylemişim.

-- Çocuklar!, dedi kardaşlarına... Koşunuz. Annemiz geldi. Kapıyı açınız!..

Küçük oğlak hemen atıldı:

-- Ne o? Siz deli mi oldunuz yoksa? Bu annem değildir. Nah sersemler!.. Sesinden bâri anlayamadınız mı?..

Kurt, küçük oğlağın sözlerini işittiği gibi bir koşuda yakındaki bir demirciye giderek dilini ve dişlerini sivriltilti. Yine kolibanın kapısına gelerek bu defa daha ince bir sesle:

Üç küçücük oğlağım,

Otla dolu dudağım!

Her tarafım etlendi,

Memelerim sütlendi.

Açın bana kapıyı!

demeye başladı.

Büyük oğlak yine:

-- Ey!.. Gördünüz mü? "Annem değil, annem değil!" diye söylenip duruyorsunuz. Şimdi kimin sersem, kimin sağır olduğu anlaşıldı. Siz mâdemki kapıyı açmak istemiyorsunuz ben gidip açarım, diye kapıya doğru gitmeye başladı. Küçük kardaşı önüne geçti, yalvarmaya başladı:

-- Açma ağabeyciğim, açma!.. Annem değil... Yanılıyorsun...

Kardaşına bir boynuz vurarak:

-- Haydi oradan sen de budala!, diye onu bir kenara itti ve kapının sürmesini çekti.

Küçük oğlak, başına gelecekleri daha önceden düşündüğü için bir koşuda gidip bir sandık içine saklandı. Sandığa girer girmez kapağı üstüne düştü. Şimdi, küçük oğlak kolibanın içindeki şu acıklı perdeyi sandıktaki bir delikten seyrediyordu.

Aç kurt, gözlerinden ateşler saçarak kolibaya girdiği gibi büyük oğlağı çabucak parçalayıp yuttu. Ortanca oğlak, ocak başında ağlıyor, hem de titriyordu. Kurt, büyük oğlağı yuttuğu gibi ona da saldırdı ve kemiklerini bile çıkarmadan onu da parçalayıp yuttu. Tekrar aranmaya söylenmeye başladı:

-- Canım bizim Alaca Kadın Halamızın üç tane körpe yavrucağı vardı. İki tanesi bizim işkembe köşkünde istirâhat ediyorlar, bunu anladık ama üçüncüsü nerede?

Aç kurt, epeyce arandı ise de küçük oğlağın saklandığı yeri bir türlü bulamadı. Zavallı yavrucak! Sandık içinde tiril tiril titriyor ve korkusundan nefes bile almıyordu.

Aç kurt, artık umudunu keserek çıkıp gitti. Kolibanın içinde hiç ses selen kalmayınca küçük oğlak sandığın kapağını kaldırdı, dışarıya fırladı ve kapının sürmesini çekerek aç kurdun yalayıp yuttuğu iki kardaşı için ağlamaya başladı ama, nâfile! Giden geri gelmez ki...

Küçük oğlak, yanık yanık ağlarken bu defa yine kapı çalındı Alaca Kadın sâhiden gelmiş ve:

Üç küçücük oğlağım,

Otla dolu dudağım!

Her tarafım etlendi,

Memelerim sütlendi.

Açın bana kapıyı!

diyordu.

Küçük yavrucak, kapının sürmesini açtı. Alaca Kadın yüklü, memeleri sütlü olarak içeriye girmeye kalmadı, küçük oğlak onu karşıladı. Ağabeylerinin acıklı ölümünü ağlaya ağlaya annesine anlattı:

-- Ah anneciğim! dedi. Ocağımıza ateş düştü. Hasmımız olacak aç kurt gelip bizi yaktı...

Alaca Kadın, tâ can evinden vurulmuştu. Biricik kalan küçük yavrucağını öptü de:

-- Peki küçüğüm!, dedi. Ben ona öğretim...

Alaca Kadın'ın kolibasının önünde bir derin kuyu vardı. Keçinin umudu da bu kuyuda idi. Hemen işe koyuldu. Güzel bir çorba, fasulya yahnisi, kızartma, yumurtalı ıspanak, puf böreği, yalancı dolma, hoşaf hazırladı. İçinde su olmayan kuyuyu yarı yerine kadar ateşle doldurdu. Üstünü, kalın pöstekilerle, otlarla, hasırlarla örttü. Yemeklerini ocak başına dizerek gidip kurdu çağırdı.

-- Günaydın kurt kardaş!.. Bilir misin benim başıma neler geldi?

Kurt kendisini hiçbir şey bilmez gibi göstererek:

-- Günaydın hala!.. Hayrola, ne oldu?

-- Ne olacak? Aç köpeğin biri ben evde yok iken çocukları kandırmış, kapıyı açtırmış, iki tanesini parçalayarak yemiş. Bereket versin, birisi saklanmış da kendisini kurtarmış. Şimdi, ben de ölen yavrucaklar için yemekler hazırladım. Onların ruhuna bağışladım. Seni de yemeğe okumak için geldim. Bilmem gelir misin?

-- Gelirim hala, gelirim. Haydi kalk gidelim! Keçi önde, kurt arkada yola çıktılar. Giderlerken Alaca Kadın:

-- Oof Yaradan Tanrım, oof! Dünyada en çok neyi seversen, onu elimizden alırsın...

Kurt cevap verdi :

-- Öyledir, hanım hala öyledir! Sakın beyhûde yere acınma! Çünkü hepimizin gideceğimiz yer orasıdır.

-- Evet ama... Zavallı yavrucaklarımı nasıl hâincesine öldürmüş?..

Böylece konuşa konuşa keçinin evine geldiler.

Keçi⁴⁹:

-- Buyur kardaşım!, diye onu içi ateş dolu olan kuyunun üstüne serilen bir postekiye oturttu. Hemen önüne yemekleri dizdi. Açgözlü kurt, öyle iştahlı atıştırıyordu ki... Kurdun karnı epeyce doymuş, sıra da dolmaya gelmişti. Açgözlü kurt dolmayı görünce hemen ayağa kalkmak istedi, birden bire olduğu yere çöküverdi.

-- Haydi bakalım, kurt kardaş! Görelim seni, şimdi nasıl çıkacaksın?

Kurt sesinin çıktığı kadar bağırmaya başladı:

-- Aman halacığım, amaaaaman! Tabanlarım yandı. Beni buradan çıkar, yoksa dayanamayıp öleceğim!..

⁴⁹ Metinde "kurt" yazmaktadır.

-- Hayır kurt kardeş! Seni çıkarmak, bu olamaz. Yan, tutuş! Yavrucaklarımı kıtır kıtır yediğin zaman benim de yüreciğim böyle yanmıştı. Şimdi sen de öylece yanıp tutuşacaksın. Hatırlıyor musun bundan bir hafta evvel yavrularımı gördüğün zaman onlara hiç dokunmayacağın için kendi başına yemin etmiştin. Yemininde, sözünde durmayanın cezâsı işte budur!..

Alaca Kadınla biricik kalan yavrusu gidip kuru ot getirerek kuyuyu ağzına kadar doldurdular.

Daha üzerine kendileri de çıkararak ayaklarıyla, boynuzlarıyla güzelce çiğnediler. Ana ile yavru, böylece bağrışarak kuyuda uğraşırken onların sesini duyan yakındaki keçiler de geldiler. Hepsi birlikte otları tutuşturdular.

Cayır cayır yanan kurdun etrafında büyük bir şenlik yaptılar.

İhtiyar Alaca Kadın bütün keçilere karşı kısaca bir nutuk söyledi:

-- Gördünüz mü arkadaşlar? Dünyada hiçbir fenâlık cezâsız kalmaz!

5. Kırmızı Başlıklı Kız

Kırmızı Başlıklı Kız Kimdir ?

Bir zamanlar, herkesin pek çok sevdiği bir kızcağız vardı. Büyükannesi, onu o kadar çok seviyordu ki ona neler vereceğini bilemiyordu. Bir gün, büyükannesi ona bir kırmızı başlık verdi. O, bu kırmızı başlıkla daha güzel, daha sevimli olmuştu. Artık herkes ona "Kırmızı Başlıklı Kız" diyorlardı.

Bir gün, annesi ona dedi ki:

"Güzel kızım! Sana bir ekmek ile bir tas da yemek veriyorum. Bunları büyükannene götür. Zavallı hastadır, biraz canlansın. Haydi, çabuk hazırlan ki güneş yükselmeden yola çıkmış olası! Yolda uslu uslu yürü, sakın koşma! Sonra düşersin, elindeki yemek de dökülür, büyükannen de aç kalır. Hem büyükannene 'Günaydın büyükanne!' demeyi unutma ve onu öp! Olur mu yavrum?"

Kırmızı Başlıklı Kız:

- Sözünden dışarı çıkmayacağım güzel anneciğim!, dedi ve annesini öperek yola çıktı.

Kırmızı Başlıklı Kız ve Kurt Bey

Nuriye'nin -Kırmızı Başlıklı Kız'ın adı Nuriye idi.- evet Nuriye'nin büyükannesi, köye yarım saat uzaktaki ormanda oturuyordu. Nuriye, orman içinde giderken önüne bir kurt çıktı. Kurt ona :

"Günaydın, Kırmızı Başlıklı Kız!" dedi.

Nuriye, kurtların insanlara fenalık yapacaklarını bilmiyordu ki... Hiç korkmadan ona cevap verdi:

-- Sana da günaydın, Kurt Bey!

-- Böyle sabahleyin erkenden nereye gidiyorsun?

-- Büyükanneme.

-- Ona neler götürüyorsun?

-- Yemek götürüyorum. Zavallı hastalanmış, biraz kuvvet toplasın.

-- Büyükannen nerede oturuyor?

-- Bu gittiğimiz yoldan daha bir çeyrek saat yürürsen, önüne üç tane kocaman meşe ağacı çıkar. İşte büyükannemin evi oradadır.

Kurt düşündü: "Bu küçük kızcağız tatlı tatlı yerim! Ama ilkin büyükannesini yutayım da..."

Kurt Kırmızı Başlıklı Kız ile biraz yürüdükten sonra:

-- Küçük hanım!, dedi. Etrafındaki çiçekleri görmüyor musun? Bak, ne dilber şeyler! Hele kuşlar ne kadar tatlı ötüşüyorlar? Haydi sen de... Sanki mektebe gidiyormuşsun gibi uslu yürüyorsun. Azıcak da etrafına bakın, yavrım!..

Kırmızı Başlıklı Kız, Kurt Bey'e hak verdi. Oh, ne güzel orman!.. Her taraf yemyeşil; güzel kokulu çiçekler açmışlar, kuşlar cıvılcıvılcıvı ötüşüyorlar. "Büyükanneme çiçek de götüreyim" diye düşündü, ormanın içine dalarak çiçek toplamaya başladı.

Kurt Kırmızı Başlıklı Kız'ın Büyükannesini Yiyor

Kurt, doğru büyükannenin evine gitti; kapıyı vurdu:

-- Kimdir o?

-- Kırmızı Başlıklı Kız sana yemek getirdi, aç kapıyı!

-- Çok zayıfım, kuvvetim yok, kalkamıyorum. Kapının ipini çekiver kızım!

Kurt, ipi çekti, kapı açıldı, bir koşuda yatağa gitti ve büyükanneyi yuttu. Onun rubalarını giyindi, başlığı başına geçirdi, tanınmamak için de kulaklarına kadar bastırdı ve yatağa yatarak yorganla güzelce örtüdü.

Kurt, Kırmızı Başlıklı Kızı da Yiyor

Nuriye, ormandan bir demet çiçek toplamış ve yeşil çimenlerin üzerine oturup güzel bir buket yapmıştı. İşini bitirdiği gibi kalktı, büyükannesinin evine koştu. Kapının açık olduğunu görünce birden bire korktu. Sonra, içeriye girerek yüksek sesle:

-- Günaydın büyükanne!, dedi.

Lâkin, hiçbir kimse ona cevap vermedi. Nuriye, bu şaşkınlık ile doğru yatağa gitti. Kurt Bey hazretleri yatağın içinde sımsıkı sarınmış yatıyordu.

Kız sordu:

-- Büyükanne! Senin kulakların niçin bu kadar uzakta?

-- Sesini daha güzel işitmek için!

-- Büyükanne! Senin gözlerin niçin bu kadar büyük?

-- Seni daha iyi görmek için!

-- Büyükanne! Senin ellerin niçin bu kadar uzun?

-- Seni daha kolay tutmak için!

-- Büyükanne senin ağzın niçin bu kadar kocaman?

-- Seni daha çabuk yutmak için!

Kurt, son sözünü söylediği gibi yataktan atladı ve zavallı küçük Kırmızı Başlıklı Kız'ı çiğnemedi yuttu.

Büyükanne ile Nuriye, Ölmeden Kurtuluyorlar. Kurt Ölüyor.

Kurt, kırmızı başlıklı güzel Nuriye ile büyükannesini yutarak yine yatağa uzanmıştı. Karnı o kadar şişman olmuştu ki... Yatar yatmaz uyudu; horlamaya başladı.

Ormanın bekçisi oradan geçiyordu; horultuyu işitince "Acâip! İhtiyar nineye ne oldu? Hiç bu kadar horladığı yoktu!.." diye içeriye girdi. Yatakta kocaman karnı ile yatan kurdu gördü ve:

-- Seni gidi seni!, dedi. Ben, ne vakitten beri seni kolluyordum. İşte! Şimdi kapana düştün...

Bekçi Baba, hemen silahını doğrulttu. Tam patlatacağı zaman -kurt belki ihtiyar nineyi yutmuştur diye aklına geldiği için- vazgeçti.

Duvarda asılı duran kocaman bir makası alarak kurdun karnını yırtmaya başladı. Kurt, ise hâlâ ölü gibi uyuyor ve horluyordu. Bekçi makasla biraz daha kesince, küçük Nuriye'nin kırmızı başlığı görüldü. Az daha... Az daha... Derken, kocaman Nuriye kurdun karnından fırlayıp çıktı ve:

-- Oh!, dedi. O kadar korktum ki... Ne kadar karanlık idi?

Sonra, büyükanneyi de kurdun içinden çıkardılar. Zavallı zoruna soluk alıyordu. Kırmızı Başlıklı Kız, koşarak dışarıya çıktı, birçok taş getirdi. Bu taşları kurdun karnına doldurdular.

Kurt, uyandığı zaman kalkmak istedi; ama karnındaki taşların ağırlığı onu yere düşürdü, öldü.

Büyükanne ile torunu Nuriye, yıkandılar, paklandılar. Şimdi kurda bakarak hem gülüyorlar hem de seviniyorlardı. Bekçi Baba, kurdun derisini yüzdü ve işine gitti. Büyükanne de, torununun getirdiği yemeği yiyerek biraz canlandı.

Kırmızı Başlıklı Kız, bu sabahtan beri başından geçen şeyleri hem düşünüyor hem de söylüyordu:

“Bir daha mı? Tövbeler olsun! Ölünceye kadar gittiğim yoldan geri kalmayacağım ve bana verilen öğütlerden dışarı çıkmayacağım.”

Bilgiç Hanım

6. Yaban Kuğuları

Bizden uzakta - çok uzaklarda - kırlangıçların kışı geçirmeye gittikleri yerde bir zengin âile... Bu âilenin on biri oğlan birisi kız olarak on iki tane çocuğu vardı Tamam bir düzine çocuk. Küçük kızın adı Türkan Hanım idi. On bir çocuk, güzel elbiseler giyip, başlarına altın tellerle örülü başlık takıp, her birinin göğüslerinde birer yıldız mektebe gidişleri o kadar hoştu ki....

Bakınız küçük mekteplilerin birer de kılıçları var...

Küçük Türkan, henüz mektebe gitmiyor ve evde billurdan yapılmış bir iskemleciğe oturarak resimli, altın yaldızlı bir kitaba bakarak vakit geçiriyordu.

Bu çok şen, terbiyeli yavrucakları bir kere görenler bile “Ne sevimli çocuklar!” diyorlardı.

Bir gün bu güzel yavruların anneleri ölmüş idi. Uzun zaman ona yas tuttular. Fakat, seneler geçtikçe hepsini, her şeyi unuttular. Yine şen, yine güle oynaya yaşamaya başladılar.

Zengin babaları ikinci defa evlendi. Onlara bir üvey ana getirdi. Bu fenâ bir kadındı. Çocukları hiç ama hiç sevmiyordu. Sevemiyordu, zor ile değil ya!..

Çocuklar bunu çabucak anladılar, ama ellerinden ne gelir?.. Bir gece evlerine birçok müsâfirler gelmiş, gülerken eğlenerek vakit geçiriyorlardı. Çocuklar da müsâfirlerin arasına katılmışlar, terbiyeli terbiyeli anlatıyorlardı. Hizmetçiler müsâfirlere türlü türlü pastalar, tatlılar getirdiler. Üvey anne çocukların hepsini dışarıya çağırdı:

-- Siz!, dedi... Müsâfirlerle birlikte pasta yiyemezsiniz. Size ben çay hazırlattım.

Biraz sonra hizmetçiler hakîkaten onlara çay verdi. Fakat, çay fincanlarının içine şeker yerine kum koydurmuş idi. Üvey anne işte bu kadar fenâ bir kadındı.

Üvey anne, bir hafta sonra Türkan'ı yakındaki bir köye hava tebdiline gönderdi. Fenâ kadının maksadı güzel kızı başından savmak, sonra da çocuklardan kurtulmanın çâresini araştırmaktı.

Birkaç gün sonra da çocuklar için babalarına o kadar fenâ sözler, o kadar terbiyesizlikler söyledi ki... Budala herif çocukların karşısına dikildi:

-- Terbiyesizler!, dedi. Haydi defolup gidiniz. Sizi gözüm görmesin. Artık bu evin içinde sizin hiçbirinizi istemem!.. Kuşlar gibi memleket memleket dolaşınız.

Fenâ kadın, bu işe ne kadar sevindi, bilseniz!.. On bir kardaş, on bir tane beyaz kuğu oldular ve uçarak evden uzaklaştılar. Âh bir görmeli idiniz... On bir tane beyaz, ipek gibi tüylü kuğu; kanatlarını çırparak, bağrışarak ne güzel uçuyorlardı.

Kuğu kardaşlar, yakındaki bir ormana gittiler; geceyi orada geçirdiler. Sabahleyin kardaşları Türkan'ın bulunduğu köye gittiler. Onun oturduğu evin üstünde uçuştular. Beyaz gerdanlarını kırarak, kocaman kanatlarını açarak havada bağrışarak yine bulutlara kadar yükseldiler. Uçtular, uçtular, uçtular... Nihâyet, akşama doğru bir deniz kenarındaki ormana indiler; kondular. Zavallı kuğular!..

Köylü kadının kolibasındaki Türkan da ağabeyleri kadar zavallı idi. Üvey annesi ona bir oyuncak bile vermemişti. Oyuncak yerine yeşil bir yaprak ile oynuyordu.

Türkan yaprağın ortasını parmağıyla deldi. Gözünün birisini kapayıp uzakta yatmaya gitmekte olan güneşe bakmaya başladı. Zavallı mini mini kızcağız!.. Yaprığın deliğinden bakarken batmaya çalışan güneşin etrafında çok özlediği kardaşlarını görüyor zannediyordu.

Böylece günler geçti. Artık güz (sonbahar) gelmişti. Ağaçların yaprakları da sararıp solarak düşüyorlardı. Küçük Türkan, rüzgârın yere serdiği güzel kokulu gül yapraklarını toplayarak:

-- Dünyada sizden güzel ne vardır ki?, diye onları ohşuyordu.

Gül yaprakları rüzgârdan hışırdayarak ona cevap verdiler:

-- Güzel Türkan kadar güzel olabilesek!..

Türkan artık on beş yaşında olmuştu. Artık babasının evine dönmeye karar verdi. Karar vermesiyle gelmesi de bir oldu. Fakat üvey annesi karşısında gayetle güzel olan Türkan'ı görünce kudurdu. Kabına sığamaz oldu. Çarçabuk Türkan'dan da bir yaban kuğusu yapmak aklına geldi; ama birdenbire buna cesâret edemedi. Çünkü babası Türkan'ı pek çok özlemişti.

Ertesi gün sabahleyin erkenden üvey ana, sade mermerden yapılmış ve her yeri en kıymetli kilimlerle döşenmiş hamama gitti. Hizmetçilere ısmarlamıştı. Ona üç tane kurbağa getirdiler. Fenâ kadın, kurbağanın birisini öperek büyük havuz içine attı ve:

-- Türkan, birazdan buraya yıkanmaya gelecek. Onun başına sıçra ki senin gibi bir aptal olsun!, dedi.

Sonra, ikinci kurbağayı da öpüp suya attı ve:

-- Türkan yıkanmaya geldiği gibi onun alınına sıçra! Senin gibi soğuk olsun ki babası artık onu sevmesin...

En sonra da üçüncü kurbağayı öpüp havuza attı ve:

-- Türkan geldiği gibi onun kalbinin üstüne sıçra ki, bütün ömründe korkunç ve fenâ yürekli olsun!..

Üvey ana kurbağalarla işini bitirdiği gibi Türkan'ı çağırdı. Soydu ve yıkanmak için havuza soktu. Zavallı yavrucak! Suya girer girmez hemen kurbağanın birisi başına, birisi alınına, birisi de göğsüne yapıştılar. Fakat, Türkan onlara hiç bakmadı. Hamamdan çıktığı zaman havuzun içinde üç kurbağa yerine üç tane kırmızı çiçek yüzüyordu.

Üvey ana, kıza bir fenâlık gelmediğini gördüğü gibi hemen aklına başka bir şey yapmak esti. Çarçabuk taze yeşil ceviz kabukları getirip Türkan'ın yüzünü, gözünü, saçlarını kırmızı boyadı. Artık güzel Türkan'ı görenler bile tanıyamazdı.

Hakikaten babası Türkan'ı gördüğü gibi:

-- Bu, benim kızım değildir!..

diye ondan korktu ve evinden kovdu. Evinin içinde Türkan'ı hiç kimse tanımıyordu. Güzel kızcağız, üvey annesinin elinde böyle çirkin bir mahluk olunca, kendisinden de korktu ve kardaşlarını aklına getirerek ağlamaya başladı. Babasının evinden kaçıp ovalarda, dağlarda başını saçını yolarak gezmekten başka ona artık yapacak iş kalmamıştı.

O geceyi bir karanlık ormandaki ağaç kavuklarında korku içinde geçirdi. Zavallı Türkan! Hiç böyle yerlere düşüp korku çekecek kız mı idin sen?.. Üç ay -tamam üç ay- gündüzleri ormandaki ağaçlardan kuru meyva toplayıp yiyerek, geceleri ağaç kovuklarında barınarak yaşadı. Bir gün ki bu doksan birinci gün idi. Ormanın bir alan yerinde bir ihtiyar kadına rast geldi. Bu kadıncağız elindeki sepete çilek topluyordu. Kocakarı, Türkan'a da çilek verdi. Zavallı yavrucak! On bir genç çocuk görüp görmediğini ihtiyar kadından sordu. İhtiyar kadın:

--Hayır kızım! On bir genç çocuk görmedim, ama on bir yaban kuğusunu uçarken gördüm. Buraya yakın bir gölceğiz vardır, oraya indiler., dedi.

Türkan, kocakarından ayrılarak târif edilen o gölü buldu. Artık güneş de batıyordu. Hakikaten havada bir sürü kuğu kuşları uçarak göle doğru iniyorlardı. Çok geçmeden kocaman kanatlarını çırpa çırpa göle indiler, yıkandılar, yıkandılar, yıkandılar.

Gün batar batmaz kuğular gölden karaya çıktılar ve silkindiler, tüylerini dökerek on bir tane genç delikanlı oldular. Bunlar Türkan'ın on bir kardaşı idiler.

Türkan kardaşlarını görünce birdenbire sevincinden ne yapacağını şaşırıldı. Her birini ayrı ayrı, adlı adıyla çağırılmaya başladı. Çocuklar da biricik kız kardaşları Türkan'ı buldukları için pek çok sevindiler. Biri birlerine sarmaşarak ağlaştılar. Üvey annelerinin kendilerine yaptığı fenâlığı konuşarak tekrar tekrar ona lânet ettiler.

En büyük çocuk Türkan'a:

-- Güzel kardaşım!, dedi. Biz, bütün gün havada uçarız. Akşam olup güneş batmaya yaklaştığı zaman karaya inmeye mecburuz. Çünkü yalnız gündüzleri yaban kuğusu oluruz. Geceleri ise tüylerimiz dökülür, yine insan şeklini alırız. Biz, buralarda yaşamıyoruz. Yaşadığımız yer, buradan çok uzaktadır. Arada büyük bir de deniz var. Bu uzun yolu gece basmadan uçarak almaya mecbur oluyoruz. Yalnız ortasında küçücük bir kaya parçası vardır ki çok yorulduğumuz zaman geceyi orada geçiririz. Ama, bu küçük kayacık ancak bizim on birimizi birden alabiliyor... Biri birimize sımsıkı tutunuyoruz. Dalgalar, üzerimizden aşar. Kendimizi denizin dalgalarına kaptırmamak için neler çektiğimizi bir biz, bir de Allah bilir. Doğup büyüdüğümüz yerleri gidip görmek bize yasaktır. Daha iki gün kadar burada kalacağız, yine denizi aşarak o uzak yerdeki büyük göllerimize gideceğiz. Ama, seni de birlikte nasıl götürelim bilmem ki!.. Ne gemimiz ne de başka çâremiz yok... Oof! Evet hiçbir çâresi yok!

Türkan, ağlayarak:

-- Söyleyin kardaşlarım!, dedi. Ne yapayım da sizi bu hâlden kurtarayım...

Artık sabah olmuştu. Güneş kendisini gösterir göstermez, çocuklar çabucak yine kuğu oldular ve kız kardaşlarına cevap veremeyerek bağıra bağıra, kocaman kanatlarını sallaya sallaya bulutlara kadar yükseldiler. Yalnız en küçükleri olan kuğu, Türkan'ın yanında kaldı. Türkan; bütün gün onun güzel gözlerini, ipek gibi yumuşak ve kar gibi beyaz tüylerini öptü.

Akşamleyin, güneş batmak üzere iken öteki on kuğu da tekrar geldiler, gölde yıkanarak yine çocuk oldular.

En yaşlıları Türkan'a:

-- Biz yarın artık gidiyoruz!, dedi. Ancak bir sene sonra yine geleceğiz. Bizimle birlikte gelmek için cesâretin var mı? Ben, seni kucağıma alarak bu ormandan çıkarırım. Hepimizin kanatlarımız ise seni denizin öteki tarafına taşıyacak götürecektir kadar kuvvetlidir.

Türkan cevap verdi:

-- Evet! Cesurum. Beni götürünüz!..

Bütün gece çocuklar hiç uyumadılar. Yaş ağaç kabuklarını soyup lif yaptılar ve liflerden ip yaparak kocaman, çok da sağlam birkaç tane ağ ördüler. Bu ağları birleştirerek sık ve dayanıklı bir battaniye yaptılar.

Türkan battaniyenin içine yattı. Artık güneş de doğmaya başladığından çocuklar hemen birer kuğu oldular. Gagalarıyla battaniyenin etrafındaki iplerden tutup kız kardaşlarını havaya kaldırdılar. Türkan, battaniyede uyumuş idi. Kardaşlarının onu havaya, bulutların arasına kadar yükseğe çıkardıklarını anlayamamıştı bile... Güneşin keskin aydınlığı yüzüne vurmasın diye en küçük kardaşı üzerinden uçarak ona kanatlarıyla gölge yapıyordu.

Kuğular, o kadar yükseklere çıkmışlardı ki... Denizde beyaz, kocaman yelkenlerini açarak giden büyük gemiler bile bir ceviz kabuğu kadar küçük görünüyordular.

On bir kuğu, birer tüfek kurşunu gibi hızlı uçuyorlardı. Ama, ne kadar da olsa, yine yorulmuşlardı. İşin fenâsı şu ki... Artık akşam da oluyordu. Eğer o kayaya kadar erişip, yine biri birlerine tutunup geceyi geçiremezlerse, biricik sevgili kız kardaşlarıyla birlikte denize düşecekler ve hepsi birden dalgalar arasında boğulacaklardı.

Türkan, kardaşlarının artık yorulmaya başladıklarını görünce ödü patlayamazdı; o kadar korktu. Çünkü güneş hemen hemen batmak üzere idi. Kuğular, şimdi kocaman kanatlarını daha sık sık açıp kapıyorlardı. Fakat, nâfile! Kayadan daha eser bile yoktu. Hava birdenbire karardı. Kocaman bir siyah bulut üstlerine doğru geliyordu. Bir iki dakika sonra ise şimşekler, yıldırımlar düşmeye başladı. Oof ya Rabbi! Şimdi karanlık denizin aç dalgaları içine diri diriye gömülüp kalacaklardı. Ama, çok şükür Allah'a ki güneş kaybolur kaybolmaz kuğular da kayanın üzerine inerek yine insan oldular. Şimdi, burada da dalgalara karşı koymak için biri birinden sıkı sıkıya tutunmaya mecburdular. Türkan'ı aralarına alarak sabahlara kadar dalgalarla boğuştular.

Sabah olur olmaz, kuğular yine havalandılar. Bütün gün uçtular. İkindiye doğru, Türkan uzakta yüksek dağlar, kayalıklar görür gibi oldu. Çok geçmeden kardeşleri onu uçları bulutlara kadar karışmış bir dağın eteğindeki bir mağaranın önünde yere indirdiler. Kuğular, pek çok yorulmuşlardı. Zavallılar! Nasıl yorulmasınlar ki "kardaş kardaş için can verir!.."

Gece oldu, kuğular yine insan oldular. En küçük kardaşı Türkan'a:

-- Haydi bakalım! Bu gece ne düş göreceksin?, dedi. Belki bizim nasıl kuğuluktan kurtulup insan gibi tekrar yaşamamızı rüyada sana bildirirler...

Hakikaten, Türkan o gece rüyasında göklere kadar uçtu. Bulutların arasında gezerken önüne yalnız inciden yapılmış bir saray çıktı. Güzel Türkan hiç korkmaksızın sarayın içine girdi. Burası Taran Peri'nin sarayı idi.⁽⁵⁰⁾

Taran Peri, Türkan'ı çok iyi karşıladı, müsâfir etti. Ona tatlılar, türlü türlü şekerlemeler verdi. Her zaman sarayın önünden geçen on bir tane kuğuları söyledi. Taran peri kuğulardan bahsederken Türkan içini çekmişti. Peri buna dikkat etti ve güzel kıza sordu:

-- Nen var, ne oldu?.. İçini çektin...

Türkan bu kocaman masalı Taran Peri'ye anlattı ve kardaşlarının yine insan olarak yaşamaları için bir ilaç bilip bilmediğini sordu. Peri, hemen cevap verdi:

-- Bilirim güzel Türkan, bilirim hiç bilmez olur muyum?.. Bak! Bu iş biraz zordur. Fakat kardaşlarını kurtarmak istersen kahrına katlanacaksın. İşte ilaç: Senin uyuduğun mağaranın etrafında birçok ısırğan otu vardır. Onlardan toplayacaksın. Yüz bir tane oldu mu; bir ip öreceksin. Isırğan otlarının yüz bir tanesinden bir ip olursa, on bir ip yapabilmek için ne kadar ısırğan toplamak lazım geldiğini artık sen hesap edersin. Bu on bir ısırğan ip hazır olduğu gibi bir gece kardaşlarını o iplerle sımsıkı bağla. Sabahleyin artık kuğu olup uçamayacaklardır. Ama, dikkat et bu ipler tamam edinceye kadar isterse senelerce sürsün senin ağzından bir tek söz bile çıkmayacak. Eğer konuşacak olursan, iyi bilesin ki kardaşların hemen o dakika içinde ölecekler.

Taran Peri, bu sözleri Türkan'a söyleyerek eline bir ısırğan otu verdi. Türkan sabahleyin uykudan uyanıp avucunun içinde sıkı sıkıya tuttuğu ısırğanı görünce şaştı, kaldı.

-- Bu gördüğüm düş belki doğru çıkar!, diye hemen kalkıp mağaranın etrafındaki ısırğanlardan toplamaya başladı. Bîçâre Türkan! O güzelim ipek gibi elleri dağlanıyor, şişiyor, kabarıyor; ama o yine toplamaktan vazgeçmiyordu. Kardaşlarını kurtarmak için bu!.. Şaka değil.

Kuğular, çoktan havalanmışlar ve uzaklara giderek Türkan'ı yalnız bırakmışlardı. Kızcağız ısırğan toplarken mağaranın yakınında bir köpek sesi işitildi. Türkan, hemen toplayabildiği ısırğanlarıyla birlikte mağaraya kaçıp saklandı. Ama aradan bir dakika bile geçmeden arkasından bir av köpeği mağaraya girdi. Daha biraz sonra da birçok avcılar ellerinde silahları

⁵⁰ "Taran Karı" adı bütün Türk masallarında vardır. Küçük çocukları "Taran Karı geliyor!" diye korkuturlar.

mağaranın içine daldılar. Karşılarında kalemlle yazılamayacak kadar güzel bir kız görünce şaşır kaldılar. Avcıların arasında çok güzel giyinmiş bir genç vardı ki bu, o memleketin zengin milyonlar sâhibi bir bey idi. Doğru Türkan'ın önüne giderek:

-- Güzel kız! Sen buralara nereden geldin?, diye sordu.

Türkan, yalnız omuzlarını kaldırdı. Laf söyleyemez ve ona soran beye hiçbir cevap veremezdi. Çünkü bir tek söz bile olsun söyleyecek olsa, kardaşları hemen o dakikada öleceklerdi.

Genç bey, Türkan'ı aldı, zengin sarayına götürmek için dağları, dereleri aştı. Bütün gün, bütün gece hep gittiler. Sabahleyin tan yeri ağarırken saraya vardılar. Türkan'ı soydular, yıkadılar, yeni ve ipekli elbiseler giydirdiler. Sarayın her odası, bütün duvarları çok süslü, çok zengin ve Türkan'ın rahatı çok mükemmel idi; ama ne fayda ki kardaşlarından yine ayrı düşmüştü...

Güzel Türkan gizli gizli ağlıyor, kardaşlarına yanıyordu. Onu konuşturabilmek için günlerce çalıştılar ise de muvaffak olmadılar. Nihayet:

-- Ormandan gelen bu güzel kız, olsa olsa bir peridir!, dediler.

Saraya geldikleri günün gecesi zengin bey Türkan'ı bir odaya götürdü. Güzel kızın dağlı birisi olduğunu düşünen bey, o odayı öyle süslemiş, öyle döşemişti ki kızcağız buna şaşır kaldı. Biraz sonra bey, Türkan'a yatak perdelerini açtı. Burada Türkan'ın mağarada iken topladığı bütün ısırganlar duvarlarda asılı duruyordu.

Bîçâre yavrucuk! Hemen ısırganlara atıldı onları öptü, öptü...

Zengin bey Türkanla artık evlenmişti. Fakat, bunca ricâyâ, bunca zorlamaya göre yine onun ağzından bir tek söz bile alamadı.

Türkan geceleri yatak odasından çıkıyor ve saraydakilere hiç duyurmaksızın yakınlardaki bir mezarlığa gidip ısırgan otları topluyor, yine iplerini örmekte devam ediyordu. Artık o onuncuyu bitirmiş, sonuncuya da başlamıştı. Bir gece Türkan'ı mezarlıkta ot toplarken gördüler, gelip beye haber verdiler. İnanmadı; ama başka bir gece onu takip ederek inanmaya mecbur oldu.

Artık ahâli arasında Türkan'ın bir peri değil, bir sihirbaz olduğu, çünkü sihirbaz olmasa gece yarılarında mezarlık içinde dolaşmayacağı sözleri çalkalanmaya başladı. Nihayet bir gün bütün ahâli ayaklanarak, silahlanarak geldiler, sarayı bastılar. Türkan'ı yaka paça alıp şehrin ortasında hazırladıkları bir yere götürüp bir arabaya bindirdiler. Zavallı kızcağızı "Sihirbazdır!" diye diri diri yakmak istiyorlardı.

Türkan, ahâlinin itip kakmalarına, güzel yüzüne tükürmelerine, bağırıp çağrışmalarına, hiçbir şeye ama hiçbir şeye aldırıyor ve iki

karagözlerinden inci gibi yaşlar akıtarak elindeki en sonuncu ısırgan ipini örüyordu.

Arabanın altına her şeyi hazırladılar, artık ateş verecekleri bir dakikada oraya toplanan bütün ahâli başlarını kaldırıp gökyüzünden gelen bir sürü beyaz kuşlara bakmaya başladılar. Bunlar Türkan'ın kardaşları kuğular idi.

On bir kuğu kuşu bütün hızlarıyla geldiler. Arabanın etrafını sararak biricik kız kardaşlarını korumaya ve gür sesleriyle bağırarak uçuşmaya başladılar. Bunu gören ahâli de bağrıştılar:

-- Mâsumdur! Dokunmayalım!..

Türkan on birinci ısırgan ipini de artık bitirmişti. Hemen kardeşlerinin üzerine attı. Çabucak onları bağladı. O dakikada on bir kuğu eskisi gibi genç birer delikanlı oldular. Türkan da kollarını açarak kardaşlarının kucağına atıldı ve bayıldı.

7. Tilki İle Horoz

Kurnaz tilki bir gün kümesin yanındaki çöplüğü karıştırarak kendisine yiyecek arayan horozun karşısına ansızın çıkıverdi. Tilkiye mutlaka yem olacağını anlayan horoz korkunç sesler çıkarmaya ve kaçmaya başladı. Tilki horozun bu gürültüsünden nerede ise çiftçinin çabucak geleceğini düşündü de:

-- Arkadaş!, dedi. Neden bağrıyorsun böyle? Yoksa bizim hısm olduğumuzu unuttun mu?

Horoz, tilkinin kendisini yemekten vazgeçtiğini yâhut ona tenezzül etmediğini zannederek hemen neşeli, neşeli ötmeye başladı.

- [...] ⁵¹ ses horoz kardaş! Doğrusunu söylemek lâzım gelirse bu sesi dinlemek herkese kısmet olmaz, iyi ki benim bahtım varmış...

Sonra daha fazla yaltaklanarak ilâve etti :

-- Sakın darılma, ama... Babanın sesi senin sesinden daha güzeldi. Çünkü o gözlerini kapayarak bütün sesiyle ötüyordu.

Horoz kendi sesinin babasının sesinden daha güzel olduğunu göstermek için gözlerini kapamaya karar verdi ve öttü. Fakat, ne kadar olsa tilkiden şüphelendiği için yalnız bir gözünü kapamıştı.

Tilki:

-- Haha!.. dedi. Gördün mü bak? Bu güzel sese canlar dayanmaz. Hele bir kere iki gözünü birden kapayarak [...] ⁵²

⁵¹ Derginin bu sayfası alt kısmından kesildiği için ilgili kısım okunamamıştır.

Görüyorsunuz, ya! Kurnaz tilki bu sözlerle horozun koltuklarını kabartıyordu. Horoz, hemen iki gözünü birden kapadı ve uzun bir "kukuriku"nun "ku"sunu söyleyemedi tilki onu ağzına alarak dağdaki inine kaçtı

- Fransızcadan tercüme eden -

İzmir Keçecilerden İhsan

8. Sihirli Fasulya

Bir zamanlar, güzelce bir köyde fakir ve dul bir kadın varmış. Çok akıllı, hem de çok güzel olan bir oğlu da varmış ki onun da adı Kâmil imiş. Dul kadının kocasını bir dev öldürmüş ve bütün malını mülkünü çalmış olduğundan fakir düşmüşlerdi. Fakat, çok namuslu ve iyi bir kadın idi. Kendilerinin olup olacağı bir tek inekleri vardı.

Dul kadın, fakir evlerinin daracak bahçelerine gittikçe:

-- Bu bahçede yetişen şeyler hiçbir zaman bizi doyuramayacak... diye acınıp duruyordu.

Akıllı Kâmil ise:

-- Merak etme anneciğim! Sakın kahırlanma! Çünkü toprak öyle kıymetli bir şeydir ki onun her yerinde hazineler gömülüdür, diyerek annesini teselli ediyordu.

Kâmil'in annesi, bu sözlerle omuzlarını kaldırmakla bir şey anlamadığını söylemek istiyordu.

Kış artık yaklaşmış olduğundan aç kalacaklarını düşünen kadıncağz bir gün oğluna:

-- Haydi yavrum!, dedi. Görüyorsun ki aç kalacağız. Şu ineği al da götür pazarda sat! Hayvan henüz genç olduğu için epey para verirler.

Kâmil, ineği alarak pazara gitmek için yola çıktı. Daha pazara varmadan önüne bir kadın çıktı ve nereye gittiğini sordu.

Kâmil cevap verdi:

-- Bu ineği satmak için pazara gidiyorum.

Kâmil'in hiç tanımadığı bu kadın hemen önlüğünü açtı ve içindeki türlü renkli fasulyaları göstererek:

-- Sana bu fasulyaları vereyim; sen de bana ineğini ver! Olmaz mı?, diye sordu.

Kâmil fasulyalara şöyle bir göz gezdirdi. Kırmızı, beyaz, mor, yeşil, alaca fasulyalar pek hoşuna gittiği için hemen fasulyaları aldı ve ineği kadına teslim ederek koşu koşu evine gitti.

⁵² Derginin bu sayfası alt kısmından kesildiği için ilgili kısım okunamamıştır.

Çocuk kapıdan girerken daha annesi:

-- Sattın mı yavrum!, diye sordu ve Kâmil'in elinde tuttuğu torbaya göz attı.

-- Sattım anne; bak ne güzel fasulyalar aldım!

-- Ne?.. Yoksa seni aldattılar da para yerine bu kuru fasulyaları mı verdiler?

-- Ama... Anneciğim! Bu fasulyalar aramakla bulunur şeyler değil.

Kadıncağız oğlunun elinden fasulyaları aldığı gibi bahçeye fırlattı ve başını saçını yolarak hem ağlamaya hem de:

-- Eyvah!.. Aç kaldık. Artık bize ölümden başka gelecek kimse yoktur!, diye söylenmeye başladı.

Kâmil, annesini ağlarken bırakarak koşup bahçeye gitti ve öteye beriye saçılmış olan fasulyaları dikkatle toplayarak yere ekti. O günden başlayarak muntazam surette onları suladı, tımar etti. Kâmil'in yaptığı bu işlerden annesinin hiç de haberi yoktu.

Bir sabah Kâmil yatağından kalkıp pencereden dışarıya baktı. Ooo! Bu hakikaten şaşılacak bir şey idi. Çünkü fasulyalar o gece büyümüş, evin damını aşarak ağaçların tepelerine, dağların en yüksek yerlerine, bulutlara kadar uzanmışlardı.

Kâmil şaşkınlığından:

-- Anne! Anne!.. diye bağırdı. Bak bizim fasulyalar bulutlara kadar yükselmişler.

-- Sanki bundan bize ne fayda var?

-- Sen ne dersin de anneciğim! Bu hiç görülmemiş bir şey. Görmüyor musun, bir tavus kuşu gibi çeşit renklerle parlıyor? Bulutları bile geçen bu fasulyalara ben tırmanacağım ve nerelere kadar gittiğini göreceğim.

-- Ama, oradan öyle bir de düşeceğin ki canın çıkacak.

-- Hayır! Düşmeyeceğim. Fasulyalarım benim emniyetim var.

Kâmil, bir koşuda bahçeye indi ve fasulyanın kökünden dalına doğru tırmanmaya başladı.

Şimdi, Kâmil o kadar yükseklere çıkmıştı ki aşağıya baktığı zaman ne evini ne de köyünü göremez olmuştu.

Kâmil biraz daha biraz daha derken bulutlara kadar erişti ve orada kaldı. Çünkü fasulyalar oradan daha yukarıya gitmiyordu. Bu yaptığı işe kendisi de şaşan çocuk, kar gibi beyaz bulutların üstünde var kuvvetiyle koşmaya başladı. Önünde göz görebildiği kadar uzanan bir buz tabakası gördü.

Kâmil, bu buz üzerinde kaydı, koştu. Buzlar bittiği gibi önüne bir kayalık ve kayalar arasından da kanatlı bir kadın çıktı. Bir kelebeğe benziyordu.

Kelebek gibi kanatlı kadın Kâmil'e:

-- Ben bir periyim!, dedi ve sana fasulyaları veren benim. Çoktan beri seni bekliyordum. Dul kalmış olan anneni ben muhâfaza ediyorum. Senin babanı öldüren dev buraya yakın bir yerde, kocaman sarayında oturuyor. Bu sarayın kapısında bir tavuk göreceksin. Korkma! Ben seni koruyacağım. Doğru devin sarayına git! Babanın her şeyini ondan al ve annene götür.

Cesur çocuk hemen yola çıktı. Hakikaten devin sarayını buldu. Kapıda bir tavuk gördüğü gibi:

-- Babamı öldüren devin sarayı burası olacaktır!, diye kapıyı çalmaya başladı. Bir çaldı, iki çaldı, hiç kimseler gelip açmadı. Üçüncü defa çaldığı zaman, kapının yanındaki küçük pencereden bir kadın görüldü ve ne istediğini sordu.

-- Yolunu şaşırmış bir yolcuyum. Çok susadım. Çok da yorgunum. Beni misâfir etmez misiniz?

-- Edeyim ama, küçüğüm; burada bir dev oturuyor. Ondan senin haberin yok.

-- Olsun! Beni gizleyiverirsin; olmaz mı?

-- O da olur. Fakat kokundan seni anlar.

-- Ooh! Hiç korkma... Ben küçüğüm saklanırım. Hem o kadar yorgunum ki nasıl söyleyeyim!

Devin karısı kapıyı açarak Kâmil'i içeriye aldı. Ona yiyecek, içecek verdi. Bu kadın hiç de fenâ bir kadın değildi.

Kâmil sofradan kalkarken bir gürültü işitildi. Dev evine geliyordu ve her adım attıkça yerleri, gökleri titretiyordu.

Kadın bu gürültüleri işittiği gibi bağırdı:

-- Vay kocam geliyor! Aman! Seni görmesin, çabuk saklan!..

Kâmil, bir saniye içinde saklandı.

Kapı tekrar zangırdayarak çalındığı zaman devin karısı sordu:

-- Kimdir o?

Kalın ve korkunç bir ses cevap verdi:

-- Benim. Aç kapıyı!

Dev içeriye girdiği gibi haykırdı:

-- Burada taze et kokuyor.

-- Evet! Bugün ırgatları yolladım; av avladılar. Taze etten güzel bir külbastı hazırladım.

-- Öyle ise, getir de yiyelim!

Şimdi devin çene kemikleri yemek yerken çatırdıyordu. Kâmil ise girdiği fırının içinde tiril tiril titriyordu.

Dev karnını tıka basa doyurduğu gibi yüksek sesle yine bağırdı:

-- Benim tavuğumu getirin buraya!

Çabucak tavuğu getirdiler. Dev onu masanın üstüne koyarak:

-- Gıt gıdak, bir yumurta yap!, dedi.

Tavuk hemen bir altın yumurta yumurtladı. Dev ikinci defa, üçüncü defa:

-- Gıt gıdak, bir yumurta yap! dedikçe tavuk ikinci ve üçüncü altın yumurtayı da yumurtladı.

Tavuğun yumurtalarını görerek devin keyfi yerine geldi ve:

-- Haydi artık, biraz da dinlen! Ben de senin gibi yumurtlamak için işte uyumaya gidiyorum, dedi.

Hakikaten devin yatağına yatmasıyla horlamaya başlaması bir oldu. Kâmil o vakit hiç gürültü yapmadan fırından çıktı, masaya gelerek üç altın yumurtayı alıp ceplerine koydu ve pencereden yavaşça dışarıya sıvıştı.

Kâmil dışarıya çıkınca ilkin geniş bir nefes aldı. Sonra, altın yumurta yumurtlayan tavuğu yine kapının önünde eşinirken gördüğü gibi hemen onu da koltuğunun altına kıstı. Yallah tabanlara kuvvet! Kâmil, şimdi var kuvvetiyle koşuyor ve bıraktığı saraydan devin yeri, göğü titreterek bağırmasına hiç de ehemmiyet vermiyordu.

Kâmil, koşu koşu artık pek çok yorulmuştu ki fasulyanın ucunu da buldu ve sınıksıkı sarılarak kaymaya başladığı gibi kendisini çabucak evlerinin bahçesinde buldu. Annesi hem ağlıyor hem de:

-- Senin tekrar döneceğine hiç de inanamıyordum!, diye söylenip duruyordu.

Kâmil, annesini teselli etmek için hemen tavuğu masanın üstüne koydu ve:

-- Gıt gıdak, bir yumurta yap!, dedi. Tavuk o dakika içinde bir altın yumurta yumurtladı. Kâmil tekrar tekrar söyleyince bir daha, bir daha, bir daha...

Kâmil, o vakit annesini öptü de:

-- Anneciğim! Sen hiç korkma! Kanatlı peri beni muhâfaza ediyor. Bu memleketi ben o devin şerrinden kurtaracağım, diyerek yine fasulyalara

tutundu ve gökyüzüne çıkararak gidip devin sarayının bir köşesinde saklandı. Gece olmasını bekledi. Akşamüstü dev evine geldiği zaman onun bacakları arasına sokularak Kâmil de içeriye girdi. Küçük olduğu için saklandığı yerlerde onu hiç kimse göremiyordu.

Dev yine karısına seslendi:

-- Getir bana şu zurnayı! Çok yorulduğum, biraz çalgı dinlemek istiyorum.

Devin karısı çabucak zurnayı getirdi. Dev:

-- Haydi çal bakalım, dinleyelim!, diye emretti. Zurna kendi kendine çalmaya başladı. Zurnanın çıkardığı tuhaf tuhaf seslerden dev sızdı, uyuyakaldı.

O vakit Kâmil saklı bulunduğu masanın altından çıktı, zurnayı yakaladı ve haydi! Yine tabanlara kuvvet!.. Ama, fasulyaların ucuna varmaya pek az kalmış iken zurna:

-- İmdat, imdat!.. diye bağırmağa başlamasın mı?

Dev, bu sesi işittiği gibi uyandı ve eline sopasını alarak Kâmil'in arkasına takıştı. Kâmil fasulyalara sarıldığı gibi kendisini yine bahçelerinde buldu. Dev de, fasulyalardan aşağıya doğru iniyordu.

Akıllı çocuk:

-- Hah! İşte fırsat bu fırsattır! diyerek hemen bir balta aldı, fasulyayı kökünden kesti. Devin teker meker yere düşmesi ve hiç nefes bile alamayarak gebermesi hakikaten seyredilecek bir şeydi.

İşte! O günden beri Kâmil tavuğuna her vakit altın yumurta yumurtlatıyor ve zurnasına güzel şarkılar söyleterek dinliyor.

Atalar sözü:

"Açıkgözlülük her yerde işe yarar."

9. Aldanan Peri

- Japon Masalı -

Derin, çok derin denizlerin dibinde suların kralı yaşıyordu. Denizler kralı, bu ihtiyar günlerine kadar evlenmemişti. En sonra evlenmeye ve ejderhalar kralının kızını almaya karar verdi. Çok güzel ve kusursuz olan bu kız, tam on sekiz yaşında idi. Böyle bir kız olsa olsa yalnız denizler kralına yakışırdı... Bir gün düğün başladı.

Düğün olacak diye bütün denizlerdeki sevinci seyretmeli idiniz!.. Denizlerin her bir tarafından, çeşit büyüklükte balıklar; o süslü, pullu hayvancıklar denizler kralı ile karısını tebrike geliyorlardı. Düğün uzun zaman sürdü. Herkes bu düğünün hiç bitmeyeceğini zannediyorlardı.

Bu dünyada sevinçle acı, kol kola birlikte yürürler derler ya! Bunun gibi denizlerin ihtiyar kralı da neye uğradığını anlayamadı bile. Bir gün genç

kraliçe ansızın hastalandı. Hastalığı gittikçe fenâlaşıyor, hiçbir çâresini bulamıyorlardı.

Hasta kraliçeyi muâyeneye gelen doktorlar, bu hastalığa ilaç bulunmayacağını söyleyerek çıkıp gidiyorlar; fakat hiçbirisi muâyene hakkı olarak sarı sarı altınları almaktan vazgeçmiyorlardı.

Denizler kralı, artık ne yapacağını şaşırmişti. Her işittiği doktoru çağır(ıl)ıyor ve hastayı baktırıyordu. Lâkin hepsi faydasız...

Bir gün, hasta kraliçe denizler kralına:

-- Sevgili kralım! Ben, bu hastalığıma bir ilaç biliyorum ve bana bu ilacı bulursanız, iyi olacağım. Bana canlı bir maymun bulunuz. Onun ciğerini yersem, bir şey kalmayacak. Hemen kalkacağım!, dedi.

Denizler kralı hiddetle bağırdı:

-- Ne dedin? Denizin tâ dibinde yaşadığımızı unuttun mu yoksa? Maymunlar bizim üstümüzde karada yaşıyorlar. Hiçbir maymunu buraya, tâ... denizin dibine kadar canlı olarak getirmek kabil mi?

Hasta kraliçe ağlamaya, eğer denizler kralı karısının iyi olmasını istemiş olsaydı, bu kadar ehemmiyetsiz bir ilacı nasıl, nasıl bulurdu diye başını saçını yolmaya başladı.

Denizler kralı ihtiyar hizmetçisi periyi hemen çağırdı:

-- Benim ihtiyar emekdârım!, dedi. Sen beni çok seversin, bunu biliyorum. İşte bunun için sana ağır ve karışık bir vazife vereceğim. Bak, ne yapacaksın: Yüze yüze maymunların yaşadığı topraklardan birisine gideceksin, bir maymunu diri olarak buraya gelmek için kandıracaksın...

Bunun için ne mümkünse yap, ne yalan söylersen söyle! Tek maymunu buraya getirmenin çâresini bul! Çünkü onun karaciğerini alarak hasta kraliçemize yedireceğiz.

Çok terbiyeli ve açığöz peri, hiçbir şey sormadan "Peki efendim, sağlıklı kalın!" diyerek ve onları selâmlayıp çıkıp gitti.

Bu perinin o zamanlar insan gibi kemikleri, balıklar gibi de kanatları vardı. Bunun için hem karada hem de denizde yaşayabiliyordu.

Peri birkaç saat yüzerek birçok maymunların yaşadığı bir adaya çıktı. Karaya çıkar çıkmaz, karşısında mini mini bir maymuncağız gördü. Bu yavru maymun bir ağacın üzerine çıkmış, daldan dala atlayarak oynuyordu. Peri, maymunu görünce hemen tatlı sesle:

-- Küçücük, sevimli hanım!, dedi. Bir dakikacık beni dinler misin? Ben, denizler kralının başkapıcısıyım. Denizlerin en derin yerinden kalktım, seni

görmek için buraya geldim. Senin güzelliğin herkesin ağzında dolaşiyor. Denizlerin dibinde bile yalnız senin güzelliğini söylüyorlar. Ne olur? Benimle birlikte bizim memlekete kadar gelsen... Bizim yerlerimiz bu kuru kayalık topraklardan çok daha güzeldir. Bizde hava her zaman iyi, ağaçlar meyva ile dolu. Kış hiç yok. Bunun için ağaçlarımızda en meşhur yemişler var.

Maymun perinin yalanlarına kandı; gitmeye râzı oldu. Perinin sırtına bindi; yola çıktılar. Yarı yolda maymun "Sakın bu deniz mahluku beni aldatmasın! Öyle ya... Bana yalan söyleyebilir. Belki biraz daha gittikten sonra öldürür. Her söze çabucuk inanmak buda[la]lıktır" diye düşünmeye başladı ve:

-- Peri hanım, dedi. Yolculuğumuzdan çok hoşlandım. Ama, bana doğrusunu söyle! Seni kim gönderdi?

-- Küçüğüm! Mâdemki öğrenmek istiyorsun, söyleyeyim: Denizler kraliçesi ağır hasta yatıyor. Seni ona götüreceğim, senin karaciğerini yer ise hastalığı o dakika geçecek.

Maymunun aklı başına geldi.

-- Ya! Öyle mi? dedi. Ne kadar yazık ki benim karaciğerim üzerinde oynadığım ağaçta asılı kaldı. O, benim hiçbir işime yaramaz, beyhûde yere ağırlık ettiği için oynayacağım zaman çıkarıp onu bir dala asarım. Eğer kraliçeye karaciğerimden ilaç olacak ise benim için ne büyük nimet!.. Haydi, dön geriye gidip alalım.

Budala peri, maymunun sözlerine inandı ve maymunu yine aldığı ağacın altına çıkardı. Maymun bir sıçrayışta ağaca tırmandı. Dalların arasında bir şeyler aramaya başladı. Artık akşam da oluyordu. Maymun periden kurtulmak için:

-- Görüyorsun ki ortalık kararacak. Ben ciğerimi bıraktığım yerde bulamadım, dedi. Sen şimdi kraliçene git, yarın yine gel! Ciğeri hazır bulacaksın.

Çok aptal peri küçücük maymunun yalanlarına inandı. Yine yüzerek gidip ciğer masalını denizler kralına anlattı.

Denizler kralı perinin budalalığına, boşboğazlığına çok canı sıkıldı. Zâbitlerini çağırarak kemikleri kırılıncaya kadar onu dövdürdü. İşte o zamandan beri bütün denizlerdeki balıkların kemikleri ezilerek küçüldü.

Hasta kraliçe, maymunun ciğerine kavuşmaktan umudunu kesti; ister istemez iyi oldu.

10. Uluğ İle İnci

Bir dağın yakınında karısı ve iki çocuğu ile birlikte bir fakir oduncu yaşıyordu. Çocukların erkek olanına (Uluğ), küçük kız kardaşına ise (İnci) deniliyordu.

Fakir oduncu memlekette bir de kıtlık olduğu için büsbütün bîçâre kalmış; o kadar ki çocuklarına yiyecek her günkü ekmeklerini bile tedârikten âciz olmuştu.

Bir gün geceleyin yataklarına yattıkları vakit oduncu karısına:

-- Karıcığım! Bizim hâlimiz nasıl olacak? Zavallı yavrucaklarımızı nasıl besleyeceğiz. Görüyorsun ki bizim bile yiyeceğimiz yok! Oof!.., dedi

Karısı ona şu cevabı verdi:

-- Kocacığım! Yarın sabah erkenden kalkarız ve çocukları alarak dağın en sık bir yerine götürürüz. Büyük bir ateş yakıp ellerine birer dilim ekmek vererek bırakıp kaçarız. Bizim için başka hiçbir çâre yoktur. Çocukların eve dönemeyecekleri muhakkak bir şey. Ancak böylelikle onlardan kurtulabiliriz. Yoksa! Biz de, onlar da açlıktan ölürüz.

-- Hayır, karıcığım! Bu olamaz. Sen nasıl merhametsizcesine bu yavrucakları orada yabanî hayvanlara bırakıyorsun anlayamıyorum. Ben bu işi yapamam.

-- Haydi, sen de sersem!.. Bunu mutlaka yapmaya mecburuz. Yoksa! Hepimizin tabutlarımızı şimdiden daha hazırlamalısın ki bunun için de lâzım gelen parayı yine sen bulacaksın; anladın mı?

Kadın kocasını kandırabilmek için hiç durmaksızın zorladı ve zavallı kocası "Âh çocuklarım!" diyerek nihayet kararını vermeye mecbur oldu.

Açlıktan uyumayan ve gözleri kararan çocuklar anneleriyle babalarının konuştuıkları bu sözleri birer birer dinlediler.

Zavallı İnci ağabeyisi Uluğ'a:

-- Eyvah! Artık mahvolduk!.. dedi.

Uluğ, kız kardaşını teselli ederek:

-- Sen hiç korkma yavrum! Biz biri birimize yardım ederiz., dedi.

Ve anneleri uyuduktan sonra usulcacık kalkarak rubalarını giyindi, dışarıya çıktı. Dışarısı gündüz gibi aydınlıktı. Havada yıldızlar parıl parıl parlıyorlardı.

Uluğ elbiselerinin cebine birçok küçük çakıl taşları doldurdu ve yine evine dönerek yatağına yattı.

Daha sabah olmamıştı. Anneleri çocukları kaldırdı:

-- Haydi tembeller! Kalkınız bakalım! Dağa odun toplamaya gideceğiz.

diyerek ikisinin de ellerine birer dilim ekmek verdi.

Uluğ, cepleri çakıl taşları dolu olduğu için ekmeğini cebine koyamadı. İnci alıp onun ekmeğini de kendi önlüğüne sakladı.

Hepsi birden yola çıktılar. Uluğ geriye kalıyor ve yerden taş alıp oynuyor gibi yaparak küçük çakıl taşlarını geçtikleri yerlere bırakıyordu.

Biraz yol aldıkları zaman annesi Uluğ'un böyle geciktiğini görerek:

-- Haydi tembel!, dedi. Niye böyle geri kalıyorsun?..

Uluğ kurnazlıkla cevap verdi:

-- Anneciğim! Evdeki beyaz kediyi gördüm de...

Ormanın ortasına nihayet gelebildiler. O zaman babaları:

-- Haydiniz yavrularım! Hepimiz birlikte biraz kuru odun toplayalım da ateş yakalım!, dedi.

Odun topladılar ve ateşi yaktılar. Anne ile baba çocukları ateşin etrafına oturttu, tekrar birer dilim ekmek vererek:

-- Haydi bakalım! Şimdi ekmeklerinizi yiyiniz! Biz gidip odun toplayalım!..

Artık öğlen olmuştu. Çocuklar ateşin başında otururken ekmeklerini bitirmişler ve yakındaki bir ağacı gagalayan bir ağaçkakanın sesini işittiklerinden anne ile babalarının uzakta olmadıklarını zannetmişlerdi. Fakat, akşama kadar beklediler ve gelen giden çıkmadığı için artık umutlarını da kestiler.

Hakikaten akşam olup ortalık kararmaya başlayınca çocuklar da şimdi ağlaşıyorlardı. Lâkin ağlamaktan, inlemekten bir fayda olamazdı. Hemen yola çıktılar. Ay çok aydınlık ve her yer gündüz gibi olduğundan Uluğ gelirken yola saçtığı çakılları arayarak yolunu bulmaya çalıştı. Fakat, buna muvaffak olamadı. Ve yol araya araya ormanın daha sık, daha derin yerlerine daldılar.

Çocuklar geceyi bir ağacın üstünde tavuk gibi tüneyerek geçirdiler. Sabah olur olmaz yine yol aradılarsa da bulamadılar ve çok acıkan karınlarını doyuracak meyve araştırdılar ama çilekten başka bir şey ne gezer? Zavallı yavrucaklar!..

Üç gün, üç gece ormanda gezinerek hep yol aradılar. Lâkin bulamadılar, bulamadılar... Dördüncü gün öğleye doğru daldan dala atlayarak güzel güzel, tatlı tatlı öten bir kuşçağıza hayran hayran bakıyorlardı. Kuşçağız daldan dala derken ağaçtan ağaca atlayarak uçmaya ve çocuklar da onu kovalamaya başladılar. Epey yol aldıktan sonra kuş onları güzel bir evceğizin önüne götürmüştü. Eve yaklaştılar. Ne gördüler, biliyor musunuz? Evin duvarları şekerle pideden, pencereleri ise renkli şekerlemelerden yapılmıştı.

Küçük Uluğ küçük kardaşına:

-- Haydi girelim kardışım!, dedi. Karnımız çok acıktı. Hiç olmazsa şekerle açlığımızı giderelim.

Fakat, içeriye girmezden evvel pencereye yanaşarak şekerlemeleri kemirmeye başladıkları zaman içeriden şu ses işitildi:

--Tak, tuk, tak, tuk!

-- Pencereme kim vuruyor?

Uluğ cevap verdi:

-- Ay Dede'nin oğlu Rüzgâr!

Ay Dede'nin oğlu Rüzgâr!..

Çocuklar yine pencereyi kemirmeye devam ettilerse de ansızın kapı açılarak çok ihtiyar bir kocakarı dışarıya çıktı:

-- A!.. Siz misiniz çocuklar?, dedi. Ben de sizi bekliyordum. Ben ormanda kaybolan çocukların büyükannesiyim. Hiç merak etmeyin, gelin içeriye! Sizin karnınızı doyurayım!..

Kocakarı çocukların ellerinden tutup içeriye götürdü ve karınlarını iyice doyurarak ikisini de bir yatağa yatırdı.

Birkaç gün kocakarı çocuklara hep güler yüz gösterdi ve onları adam akıllı besledi. Öyle ki Uluğ ile İnci anneleriyle babalarını ve ormanda kaybolduklarını unutmışlardı bile.

Aradan daha bir iki gün geçince kocakarı Uluğ'u tutup bir demir kafese kapadı ve orada beslemeye başladı. Uluğ'a o kadar çok gıdâ veriyordu ki yavrucağız yedikçe ağzından, burnundan geliyordu.

Kocakarının maksadı Uluğ'u bir ayak evvel şişmanlatmak, yağlandırmak ve sonra da diri diriye fırına atarak kızartıp yemek idi. Uluğ, kocakarının bu niyetini sezmişti, ama elinden ne gelirdi ki?.. Uluğ'dan sonra da sıra küçük kardışı İnci'ye gelecekti. Oof ya Rabbi!.. Ne yapmalı nasıl kurtulmalı?.. Nâfile!.. Kurtulmak için hiçbir çâre yoktu. Uluğ da, sonra kardışı İnci de diri diriye fırındaki ateşe atılacaklar, kızartılarak bu dişsiz cadıya yemek olacaklardı.

Kocakarı Uluğ'u tam bir ay kafeste besledi. Otuz birinci gün evin önündeki fırında yakmak için İnci'yi alarak gidip biraz odun topladı. İnci hem odun topluyor hem de ağabeyisini kendi eliyle yakacağı için gizliden gizliye ağlıyordu.

Odonları getirdiler, fırına doldurarak tutuşturdular. Kocakarı, ateşi gördükçe gözlerinden çakmak gibi ateş çıkarıyor ve seviniyordu. Çünkü çok tatlı bir yiyecekti.

Fakat, korkmayınız çocuklar! Dişsiz cadı Uluğ'u da İnci'yi de yiyemeyecek. Zirâ İnci ağabeyisini kurtarmak için bir plan kurdu ve hakikaten kurtardı da...

Bakınız nasıl? Kocakarı fırının iyice kızıp kızmadığını bakması için ikide birde İnci'yi yolluyor ve İnci her defâ dönüşünde:

-- Daha iyice kızmamış!, cevabını veriyordu.

Cadalozun buna artık canı sıkılmıştı. Hemen kalktı ve fırının Uluğ'u kızartıp kızartmayacağını anlamak için içine girdi. Kocakarı fırında iken İnci de bütün kuvvetini sarf ederek demir kapağı kapatıyordu.

Şimdi, cadaloz kızgın fırının içinde adamakıllı kızarıyor, kavruluyor ve inim inim inliyordu. Cadı! Fırının kapağını açması için ilkin İnci'ye çok yalvardı, sonra onu korkuttu ise de boş, boş, boş!..

İnci arayıp tarayarak demir kafesin kilidini açan anahtarı da buldu ve gidip ağabeyisini çıkardı.

Şimdi iki kardeş fırının kapağını açmışlar ve kavrulmuş dişleri sırttan cadı karıya sevinçle bakıyorlar ve sevinçlerinden biri birilerine sarılarak ağlıyorlardı.

Bir ay sonra bir avcının yolu oraya uğradı ve Uluğla İnci'yi alarak evlerine götürdü.

Masalıcı

Ağabey

11. Cinderella

Bundan yüzlerce sene evvel bir memlekette "Cinderella" adında bir küçük kızcağız vardı. Zavallının anneciği öldüğü için iki ablası her zaman onu hırpalıyorlardı. Evin her işini yapan, çamaşır yıkayan, bulaşıkları bile toplayan hep Cinderella idi.

Bir gün ablası en güzel elbiselerini giyindiler ve güle oynaya evden çıkarken Cinderella'ya:

-- Biz kralın balosuna gidiyoruz. Sen evde kal ve sakın tembel tembel oturma! Sonra karışmayız ha! İyi bilesin ki dayak hazır!, diye tenbih edip gittiler.

Zavallı küçük Cinderella! Ablalarının kendisine bu kadar hor bakmalarına tahammül edemeyerek hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başladı. Gözyaşları iki yanağından çeşme gibi akıyordu. Küçük Cinderella hem ağlıyor hem de:

-- Oof Allahım! Ben ne için evde böyle mahpus gibi kalıyorum. Yazık değil mi bana?, diye söylenip dururken hemen karşısına bir peri çıktı ve onu baloya götüreceğini, beyhûde yere ağlamamasını söyledi. Küçük çenesinden tutarak okşadı.

Küçük Cinderella buna o kadar sevindi ki bütün işlerini olduğu gibi bırakarak peri annenin söylediği sözleri dinlemeye başladı.

Peri annenin Cinderella'ya verdiği ilk emir şu idi:

-- Git! Bahçeden bana bir bal kabağı getir!

Cinderella gitti ve bir dakika sonra bir bal kabağı ile birlikte tekrar içeriye girdi. Perinin bir elinde elmadan, parlak bir yıldız vardı. Yıldızı kabağın üzerine tutunca, gayetle güzel ve sarı bir araba oldu.

Peri anne, ikinci emri verdi:

-- Git! Bana dört tane fare getir!

Cinderella beş dakika sonra fareleri getirdi. Peri, elindeki yıldızla bunların ikisinden iki beyaz at, ikisinden de arabacı yaptı.

Şimdi evin kapısı önünde gayet güzel bir sarı arabaya iki beyaz at koşulmuş, üzerinde iki arabacı beyaz elbiselerini giyinmiş, duruyorlardı. Peri hanım, o zaman elindeki elması Cinderella'nın üstünde çevirdi. Şimdi bizim Cinderella en mükemmel elbiseler içinde memleketin en güzel kızı olmuştu. Peri:

-- Haydi! Şimdi arabaya binerek baloya git! Fakat gece yarısı saat on ikiyi vurmadan evvel yine eve dön! Yoksa bütün bu gördüklerin o zaman yine kaybolur. Bundan haberin olsun! dedi.

Cinderella periye teşekkür etti ve onun elini öperek arabaya bindi, kralın sarayındaki baloya gitti.

Baloda Cinderella da çok iyi eğlendi. Herkes onun güzelliğini seyretmeye doyamıyor ve prens bile Cinderella ile sık sık dans ediyordu.

Zavallı Cinderella baloda kendini unutmuş, oynuyor, dönüyor dönüyordu. Artık gece yarısı da olmuştu. Fakat Cinderella'nın bundan haberi bile yoktu. Nihayet saat on ikiyi vurmak için 1...2...3... diye ötmeye başladığı gibi Cinderella'nın da aklı başına geldi ve oynadığı oyunu yarıda bırakarak var kuvvetiyle koşmaya başladı.

Cinderella koşarken ayağındaki pabuçlarının birisini balo oynanan büyük salonda düşürdü. Saat tam on ikiyi vurmuştu ki her şey eski hâline geliverdi. Şimdi ne güzel elbise ne güzel araba ne de beyaz atlardan eser bile yoktu. Koşa koşa evine gitti.

Ertesi gün sarayda Cinderella'nın düşürmüş olduğu pabucu buldular. Bu çok küçük bir ayak için yapılmış bir tek pabuçtu. Kralın oğlu prens pabucu gördüğü gibi:

--Bu pabuç kimin ayağına olursa, onunla evleneceğim!, dedi.

Şimdi prens şehrin bütün evlerini sıra ile dolaşüyor ve pabucun sahibini arıyordu. Pabucu her kız giyiyor, fakat hiçbirisinin ayağına uymuyordu. Nihayet Cinderella'nın oturduğu eve de sıra geldi. İlk ablaları ayaklarında pabucu tecrübe ettiler ise de olmadı. Cinderella ayağına giydiği gibi baloya gittiği kıyafete giriverdi. Buna kız kardeşleri pek çok hayret ederek bakakaldılar. Prens, hemen Cinderella'nın elinden tutarak saraya götürdü ve evlenerek bütün ömürlerini saadetli geçirdiler.

-Karşiyaka-
İngilizce'den

Hâlet Kenân

12. Kızıl Sakal

Kızıl Sakal çok zengin bir adamdı. Şehirdeki büyük saraylarından başka, köylerde birçok çiftlikleri, davarları, malı mülkü vardı. Sarayları o kadar güzel döşemiş idi ki Kızıl Sakal'ın altın ve gümüş takımları, pek kıymetli salon döşemeleri dillere de destan olmuştu.

İşte! Bu kadar zengin ve rahat içinde yaşayan Kızıl Sakal'ın yalnız bir kusuru vardı ki bu da sakalının kıpkırmızı olması idi. Kızıl Sakal, bu kıpkırmızı sakalıyla pek çirkin oluyor; hele onu gören kadın veya kızlar korkarak bucak bucak kaçıyorlardı.

Kızıl Sakal'ın komşularından kibar bir kadının biri birinden güzel iki kızı vardı. Kızıl Sakal bu kızlardan birisini annelerinden istedi ve:

-- Hangisi isterse o olsun!, diye kızları kendi kendilerine serbest bıraktı.

Kızların hiçbirisi Kızıl Sakalla evlenmeye râzı değillerdi. İkisi de:

-- Kız sen git! Kız sen git!, diye biri birilerini dürtüp duruyorlar idi.

Kızların Kızıl Sakalla evlenmeye cesaret edememelerinin başlıca sebebi de; o zamana kadar Kızıl Sakal'ın evlendiği birkaç kızın ne olduklarından, nerede kaldıklarından, hiç kimsenin bir şeyler bilmediği idi.

Kızıl Sakal, komşularına kendisini göstermek ve iyice tanıtmak için bir gün kızları anneleriyle birlikte sarayına dâvet etti. Bunlardan başka daha birkaç eş dostu ve komşu kızları da geldiler. Hepsi birlikte çiftliklerinden birisine gittiler. Kızlar çiftlikte eğlence eğlence üstüne; dans, balo, helva sohbetleriyle tam bir hafta vakit geçirdiler. Bu eğlenceler o kadar mükemmel olmuştu ki hiç kimsenin aklına uyku bile gelmiyordu.

Nihayet bu eğlenceler arasında Kızıl Sakal küçük kıza pek o kadar da çirkin görünmemeye başladı. Şehre döndükleri gibi düğünü de yaptılar, evlendiler.

Bir ay sonra, bir gün Kızıl Sakal karısına:

-- Ben çiftlikleri dolaşmaya gideceğim, dedi. Beş altı hafta kadar dolaşmaya mecburum. Ben yok iken istediğin gibi eğlen, dostlarını çağır, masraftan

kaçınma! (Kızıl Sakal cebinden bir deste anahtar çıkarıp karısına vererek) Al bu anahtarları! Büyük salonların, altın ve gümüş takımlarının, kıymetli taşların saklı olduğu kutuların anahtarları⁵³ hepsi buradadır. Bunlardan başka şu tek anahtarla bütün kapıları açabilirsin. Yalnız bu küçücük anahtarla bodrumdaki küçük odanın kapısını açma! Anladın mı? Oraya girmek için sana müsâade yok.

Evet! Her şeyde serbestsin yalnız küçük odaya girmek yasak. Tekrar ediyorum ha!.. “Adam sen de, sanki ne olacak imiş?” deyip de odaya girmeğe kalkma! Sonra hiç kimse seni benim yapacağım fenâlıktan kurtaramaz.

Kadıncağız Kızıl Sakal’a söz verdi, anahtarları aldı ve kocasını selâmetleyerek sarayda kaldı.

Kızıl Sakal gittikten sonra karısının kızlık arkadaşları, hısım akrabâsı, konu komşu birer birer gelerek sarayın göz kamaştırıcı güzelliklerini doya doya seyrettiler. Kızıl Sakal evinde iken buna cesâret edemiyorlardı. Çünkü bu titiz herifin kırmızı sakalından herkes ürüyor, tundan tuna kaçıyor. Şimdi ise o olmadığı için bütün odaları, elbise dolaplarını dolaşıyorlar, merdivenden merdivene tırmanıyorlar, büyük ve süslü karyolalarla duvarlardaki endâm aynalarını doya doya seyrediyorlardı. Kızıl Sakal’ın evinde olmadığı bu zamanda gelen bu müsâfirler, kızcağızın ne iyi bir yere düştüğünü, ne güzel kısmeti olduğunu söyleye söyleye bitiremiyorlardı.

Fakat, Kızıl Sakal’ın karısının içini yiyip kemiren bir şey vardı ki o da ne yapıp yapıp küçük odayı gidip görmek idi. Kocasını yalnız bu küçük oda için kendisine müsâade etmemişti. Ama, bu ne için?.. Neden?.. Yoksa bütün esrâr orada mı gömülü idi? Kadın daha fazla dayanamayarak müsâfirlerini bıraktı ve bu bodrum katına indi. Küçük odanın kapısı önüne geldi. Girsin mi girmesin mi? Ya sonra başına bir felâket gelirse! Ya kocasının zulmüne uğrarsa!

... Lâkin buraya kadar geldikten sonra geriye dönemezdi, “Ne olursa olsun!” diye küçük anahtarı soktu, kapıyı açtı, içeriye girdi. Pencereler kapalı, her yer karanlık olduğu için ilkin hiçbir şey göremedi. Oda gibi bir oda!.. Birkaç dakika sonra ise gözleri karanlığa alıştı ve kapıdan gelen zayıf ışığın aydınlatabildiği dōşemede peltelenmiş bir kan deryası gördü. Hemen etrafı araştırdı; kocaman bir dolap gözüne ilişti. Dolabın kapağını açmasıyla yere düşüp bayılması da bir oldu. Çünkü Kızıl Sakal’ın o zamana kadar kendisine karı diye aldıkları dört beş kadın birer birer öldürülmüşlerdi. İşte gözünün önünde asılı duruyorlardı. Güç belâ⁵⁴ kendine gelen kadıncağız

⁵³ Anahtarların

⁵⁴ Bile

kapıya kadar gitti. Anahtarı tekrar çevirip açmaya çalışırken nasılsa elinden düşürüverdi. Elleri titreyerek yerden aldı, yine kapıyı kilitledi ve korka korka kaçtı.

Doğru yatak odasına gitti.

O kadar korkmuştu ki bütün vücudu zangır zangır titriyordu. Hemen küçük anahtarı eline aldı. Ooo! Anahtar kanlanmıştı... Sildi, sildi; bütün kuvvetini sarf ederek sildi. Ama, nâfile, nâfile! Kan bir türlü çıkmıyordu. Su ile yıkadı, sonra kum ile ovuşturdu. Yine beyhûde! Çünkü anahtar sihirli idi ve bir tarafını silerken, alt tarafında yine kan belirliyordu.

Beş altı hafta sürecektir bir yolculuk için giden Kızıl Sakal, gittiğinin daha birinci gecesi dönüp geldi. Yolda işlerinin iyi gittiğini bildiren bir mektup aldığı ve bunun için beş altı hafta yolculuk yapmaktan kurtulduğunu söyleyerek içeri girdi. Kadıncağz buna pek çok kahırlandı ise de yine kendisini belli etmiyordu ve şen, sevinçli göstermeye çalışıyordu.

İkinci gün Kızıl Sakal anahtarları istedi. Kadın anahtarları verirken elleri o kadar titriyordu ki... Kızıl Sakal hemen bağırdı:

-- Bu ne demek oluyor? Niçin küçücük anahtar bunların arasında değil?

Kadın şaşalayarak cevap verdi:

-- Belki yukarıda unutmuşumdur!..

-- Sakın unutma, onu bana getir!

Kadıncağz "Şuraya koydumdu; yok, burada idi!" gibi bahânelerle bir iki defa daha işi savsakladı ise de en sonra anahtarı vermeğe mecbur oldu.

Kızıl Sakal, anahtarı alınca bir iki kere elinde evirdi, çevirdi ve kaşlarını çatarak bağırdı:

-- Bu neden böyle kanlı?

Korkudan benzinde kan kalmayan, sapsarı olan karısı:

-- Ne bileyim ben?, diye cevap verdi.

-- Bilmiyorsun ha!.. Peki... Ben sana öğreteyim ve "Sakın girme!" diye ismarladığım odaya girmek, içinde ne var ne yok görmek istedin değil mi? Çok güzel şimdi sen de oraya gireceksin, neler olduğunu gözlerinle göreceksin...

Kadın, hemen kocasının ayaklarına kapandı. Ağlayarak yalvarmaya başladı. Güzel kadının bu ağlamalarına karşı belki bir kaya parçası bile yumuşardı. Kızıl Sakal merhamete geldi mi diyorsunuz?.. Hem ne gezer?..

Kadıncağz yalvardıkça o kuduruyor ve ayaklarını yere vurarak tepiniyordu. Nihayet kadının:

-- Bu ne biçim insanlık canım? Öleceğimizi anladık. Allah'a yalvarmak için hiç olmazsa beş on dakikacık olsun müsâade etmek yok mu? demesi üzerine Kızıl Sakal:

-- Haydi git, Allah'a yalvar! Sana on beş dakika daha canını bağışladım. Fakat on altı dakika değil ha!.. diyerek salondan çıktı, gitti.

Kadıncağız yalnız kalınca, hemen ablasını çağırdı:

-- Aman ablacığım!, dedi. Çabuk sarayın kulesine çık! Bak ağabeylerim geliyorlar mı? Bugün beni görmek için geleceklerdi. Eğer yolda görünüyorsa mendil salla! Çabuk yetişsinler; yoksa bir çeyrek saat sonra Kızıl Sakal beni öldürecek.

Ablası, işittiği bu sözler üzerine hiç durmadan kuleye tırmandı. İki kahraman kardaşın gelecekleri yola baktı ise de henüz hiç kimseler yoktu. Fakat, bir çeyrek saatin on dakikası da gitmiş, yalnız beş dakika kalmıştı. Oof!.. Ne uzun ölüm dakikaları ya Rabbi?

Kadıncağız ablasına yine haykırdı:

-- Hiç kimseler yok mu ablacığım?

Sevinç ile kuleden bağırdı:

-- Kızıl Sakal'ı oyalamaya bak geliyorlar! Kızıl Sakal'ın karısı ablasının müjdesini işitince sevinçli gözyaşları dökmeye başlamıştı ki kocası da elinde bir balta ile içeriye girdi ve kadının saçlarından tutup salona sürükleyerek bağırdı:

-- İşte! Söz dinlememenin cezâsını çekeceksin!..

-- Zavallı kadıncağız! Bîçâre kadıncağız! Öldürmemesi için kocasına yalvarıyor, gözlerinden sel gibi yaşlar akıtarak inliyordu. Fakat, beyhûde beyhûde! Hâin herif baltayı bir elinde tutmuş yukarıya kaldırmış ve tam karısını öldürecek iken sarayın kapısına öyle şiddetli vuruldu ki her yer zangır zangır titredi.

Kızıl Sakal, karısını kesmek için baltayı indirmek üzere iken sarayın kocaman kapıları büyük bir gürültü ile birden yere yıkıldı ve ellerinde kılıçlarıyla içeriye dev gibi kuvvetli iki genç girdi.

Kızıl Sakal, artık karısını öldürmeyi filânı unutmuş, canını kurtarmak kaygısına düşmüştü. Fakat, içeriye giren kadının iki kardaşını onu bir köşeye kıştırdılar ve çabucak canını cehenneme gönderdiler.

Zavallı kadıncağız ise çoktan bayılmış ve kendisi için çok sevinçli olan Kızıl Sakal'ın ölümünü görmemiş, canını kurtaran kardaşlarını kucaklayarak

öpememişti. Ama, onu çabuk ayılttılar ve kardaşları hısım akrabâsı ile birlikte uzun seneler rahat içinde yaşadı.

13. İhtiyar Selim

- Şark Masalı -

Bundan bin sene evvel Bağdad'ın kenar mahallelerinden birinde "Selim" adlı ihtiyar bir odun kesici yaşıyordu. Zavallı adamcağız! Fakirlikle birlikte ihtiyarlamıştı. Bütün ömründe yüzlerce, binlerce belâlarla karşı karşıya kalmış, bununla berâber hiçbir kere bile hâlınden şikâyet etmemişti.

Karısı on beş yıl yatakta yatmış, dört çocuğunu biri biri ardı sıra kara toprağa gömmüş idi. Tâlihın bu kadar hor baktığı bu zavallı ihtiyar bütün bu felâketleri hep sabırla karşılamış, hiçbir zaman "Oof Allahım yeter bu çektiklerim!" diye hâlınden ağlaşmamış idi.

İhtiyar odun kesici bir gün gelip de tâlihının ona da güleceğine îmân ediyordu. Fakat, seneler geçiyor ve bu gülücü tâlih ona bir kerecik bâri olsun sırtmıyordu.

İhtiyar Selim, senelerden beri odun kese kese artık bu kesicilikten de usanmıştı. Ama, başka ne iş yapabiliirdi ki? Elinde başka bir san'atı olsa ne âlâ!.. Kendisini bildiği günden beri bütün hayatı odun kesmek, odun yarmak ile geçmişti.

Bir gün, İhtiyar Selim, sırtında baltası sokak sokak dolaşırken önüne bir derviş çıktı, odunlarını kesmesi için onunla pazarlık etti. İhtiyar hemen işe koyuldu ve dervişin odunlarını yarmaya, parçalamaya, kesmeye başladı. Zavallı ihtiyar! Hem çalışıyor hem de hayatında çektiği zahmetleri anlatan alnındaki terlerini siliyordu.

İşini bitirdiği gibi parasını almak için dervişe gitti. Çok okumuş, insanların düşündüklerini yüzünden okuyabilecek kadar bilgili bir adam olan derviş, odun kesiciye ücretini vermezden evvel:

-- Selim, söyle bana!, dedi. Senin neyin var? Neden böyle kahırlı duruyorsun? Odunları kesip bitirinceye kadar yüzün hiç gülmedi. Kalbinin ağladığını gözlerinden okuyorum. Gizleme, söyleyiver nen var?

Selim cevap verdi:

-- Nasıl şen olayım baba! Altmış seneden beri hep odun kesicilik yapıyorum. Bu işten artık bıktım, usandım ama, ne yapayım? Elimden başka hiçbir şey gelmiyor... Bilmem ne günahım vardır ki bu sefil hayatı şu demir parçası nacağım ile birlikte sürükleyip duruyorum. Beş vakit namazımı kıldım. Orucumu hiç kusursuz tuttum. Allah'ın, Peygamber'in hiçbir emrinden dışarı çıkmadım. Bir kör gibi sabahtan akşama kadar çalışıyorum. Yine o hâldeyim, yine de o hâlde... Hayatımın hiç değıştiği yok. Komşum Hafız da odun kesicidir. Ama, o hâlini düzelitti. Karısı var, çocukları sağ, evinde bet

bereket hiç de eksik değil. Ben ise büsbütün yalnız kaldım ve çok günler yiyecek bir dilim ekmeğim bile yok...

Derviş, biraz düşündükten sonra ihtiyarın omzuna vurarak:

-- Dostum!, dedi. Allah'tan umudunu kesme. Sabrın sonu selâmettir. Bilmiyor musun "Bir saatte olan bir senede olmaz!" diye bir söz vardır. Elbette senin de sabrına göre Allah mükâfât verecektir.

İhtiyar odun kesici, dervişin söylediği sözlere hiç de ehemmiyet vermeyerek parasını aldı ve:

-- Allah'a ısmarladık!

deyip sokağa çıktı; evine doğru yola düzüldü.

İhtiyar Selim şehrin kale kapısından içeriye girerken onunla birlikte Arap halifesi de şehre girmiş ve sarayına doğru gitmeye başlamıştı. Herkes gibi Selim de halifeyi ihtirâmla selâmladı ve yine yoluna devam etti.

Henüz yüz adım bile yürümemişti ki yolun tozları arasında parlak bir şey gözüne ilişti. Hemen koşarak aldı. Bu, yumurta büyüklüğünde bir elmas idi. Bu çok kıymetli taş karşısında ihtiyar donup kaldı. Kimsenin görüp görmediğine dikkat ederek elması koynuna soktuğu gibi hızlı hızlı evine koştu.

Ertesi gün bütün Bağdad'da herkesi büyük bir telaş almıştı: Halife gezmeğe çıktığı zaman bütün dünyanın en büyük kıymetli ve en büyük elması kaybolmuş, halifenin kılıcının sapında kakılı olan bu elması her kim bulup götürecektir olursa bütün ömründe bol bol ve rahat yaşayacak kadar zenginliğe kavuşacakmış...

Herkes elması bulabilmek için sabırsızlanıyor, koşup kaçıyorlardı. Bu haber İhtiyar Selim'in de kulağına erişince hemen en temiz rubalarını giyindi ve elması alarak halifenin sarayına gitmeye başladı.

Saray kapısına geldiği zaman nöbetçiler onu içeriye bırakmadılar. Fakat kaybolan elması bulduğunu söyleyince hemen izzet ve ikrâmla içeriye aldılar. Elindeki elmasla İhtiyar Selim'e sarayın bütün kapıları açıldı. Halifeye haber verdiler ve ihtiyar odun kesiciyi içeri aldılar.

Halife bir büyük divan üzerinde oturmuş, nargilesini çekiyordu. Selim hemen gidip halifenin sarı pabuçlarının uçlarını öptü ve:

-- Kaybolan elmasınızı ben buldum. İşte elmas!, diye çıkarıp verdi. Halife buna o kadar sevindi ki ihtiyara dört kese altın ile birlikte birçok kıymetli hediyeler bağışladı ve ömrü oldukça sarayda kalmasını, kendisine itibâr edilmesini tenbih etti.

İşte! İhtiyar odun kesici böylelikle odun kesmekten kurtularak en yaşlı zamanına kadar rahat içinde yaşadı.

Dikkat ediyor musunuz çocuklar! Bir saatte olan bir senede olmaz. İşte! İhtiyar odun kesici Selim de doğruluğu sayesinde odun kesicilikten kurtularak bütün ömrünü sarayda geçirdi.

